
BÜTÜN ESERLERİ 32
Rasim
Özdenören
imkânsız öyküler
ÖYKÜ

RASİM ÖZDENÖREN

İMKÂNSIZ ÖYKÜLER

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2016
Sertifika no: 17313

İZ YAYINCILIK: 586
bütün eserleri dizisi: 32
ISBN: 978-975-355-744-3
8. Baskı; İstanbul, 2016

Çatalçeşme Sokağı No: 27/2 Cağaloğlu 34110 İstanbul
telefon: (212) 5207210
faks: (212) 5115791
web: www.iz.com.tr
facebook:facebook.com/izyayincilik
twitter:twitter.com/izyayincilik
e-posta: bilgi@iz.com.tr

kapak fotoğrafı: Seyfettin Sarıçam
kapak: Hamdi Akyol

Basıldığı yer: Alemdar Ofset Matbaacılık
Davutpaşa Caddesi Besler İş Merkezi No: 20/29 Topkapı/İstanbul

RASİM ÖZDENÖREN

İMKÂNSIZ ÖYKÜLER

öykü

İZ YAYINCILIK

RASİM ÖZDENÖREN; 1940'ta Maraş'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Maraş, Malatya, Tunceli gibi Güney ve Doğu şehirlerinde tamamladı. İ.Ü. Hukuk Fakültesi'ni ve İ.Ü. Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. Devlet Planlama Teşkilâtı'nda uzman olarak çalıştı. Bir ara araştırma amacıyla ABD'nin çeşitli eyaletlerinde, 1970-1971'de iki yıl kadar kaldı. 1975 yılında Kültür Bakanlığı Bakanlık Müşavirliği görevine geldi. Aynı bakanlıkta bir yıl da müfettişlik yaptı.
1978'de istifa ederek ayrıldığı devlet memurluğuna bir süre sonra (1980) Devlet Planlama Teşkilâtı'nda çalışmak üzere tekrar döndü. Uzman, daire başkanlığı, genel sekreter yardımcılığı, genel sekreterlik, müşavirlik görevlerinde bulundu. 2005 yılında, devlet memurluğuna noktayı koyarak kendi deyimiyle özgürlüğünü ilân etti.
Türk öykücülüğünün ve deneme yazarlığının gelmiş geçmiş en usta kalemlerinden biri olarak temayüz etti.

Yazarın eserleri şunlardır: *Hastalar ve Işıklar* (hikâyeler, 1967), *Gül Yetiştiren Adam* (roman, 1979), *Çözülme* (hikâyeler, 1973), *Çok Sesli Bir Ölüm* (hikâyeler, 1974), *Çarpılmışlar* (hikâyeler, 1977), *Eşikte Duran İnsan* (denemeler, 2000), *Denize Açılan Kapı* (hikâyeler; Yazarlar Birliği'nin 1984 'hikâye' alanında 'yılın hikâyecisi' ödülü, 1983), *İki Dünya* (denemeler, Türkiye Millî Kültür Vakfı fikir dalında 1978 jüri özel ödülü, 1977), *Yaşadığımız Günler* (denemeler, 1985), *Ruhun Malzemeleri* (denemeler, 1986), *Yeniden İnanmak* (denemeler, 1987), *Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler* (denemeler, 1985), *Müslümanca Yaşamak* (denemeler, 1988), *Kafa Karıştıran Kelimeler* (denemeler, 1987), *Yumurtayı Hangi Ucundan Kırmalı* (denemeler, 1987), *Red Yazıları* (denemeler, 1988), *Yeni Dünya Düzeninin Sefaleti* (denemeler, 1996), *Ben ve Hayat ve Ölüm* (denemeler, 1997), *Acemi Yolcu* (denemeler, 1997), *İpin Ucu* (denemeler, 1997) *Çapraz İlişkiler (*denemeler, 1987), *Kent İlişkileri* (denemeler, 1998), *Yüzler* (denemeler, 1999), *Köpekçe Düşünceler* (denemeler, 1999), *Kuyu* (hikâye, 1999), *Hışırtı* (hikâyeler, 2000), *Ansızın Yola Çıkmak* (hikâyeler, 2000), *Aşkın Diyalektiği* (denemeler, 2002) *Toz* (öyküler, 2002) *Yazı İmge ve Gerçeklik* (denemeler, 2002), *Düşünsel Duruş* (denemeler, 2004), *İmkânsız Öyküler* (öyküler, 2010), *Siyasal İstiareler* (denemeler, 2009) *Açık Mektuplar* (2014).

Çok Sesli Bir Ölüm ve *Çözülme* adlı hikâyeleri ayrıca TV filmi yapılmış, bunlardan ilki, Uluslararası Prag TV Filmleri Yarışmasında jüri özel ödülünü almıştır.
Türk Dil Kurumu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, RTÜK'ün iştirakiyle düzenlenen Karaman Türk Dili Ödülü'nde "Türkçeyi güzel ve doğru kullanan edebiyatçı ödülü" Rasim Özdenören'e verilmiştir (2008). 2009 yılında TBMM Üstün Hizmet Ödülü'ne layık bulunmuştur.
Kendisine, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi tarafından 2011'de ve Sakarya Üniversitesi tarafından 2015'te fahri doktora unvanı verilmiştir.
Star gazetesinin geleneksel "Necip Fazıl Kısakürek Ödülleri"nde "Saygı Ödülü"ne layık bulunmuştur (2015). Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülü 2015 yılında kendisine tevdi edilmiştir.

İçindekiler

Kel Satıcı 9
Kör Kemancı 13
Kuklacı 17
Derinlerdeki Oyun 19
Banliyö Treni 21
Baş 24
Ex… 27
Palyaço 30
Kavga 32
Uçağın Arkasından Koştum 35
Çölde Bir Kâşane 38
Pazar Boşluğu 41
Uluma 44
Kedicik 47
İki İstasyon Arasında 50
Öcün Yüreğine Saplanan Kama 53
Taverna Kapısının Önünde 56
Kütük 60
Ayak İzleri 63
Temmuz 64
Hasta 66
Bir Odanın Fotoğrafı 68
Işıklar Sönünce 69
Sabah Molası 71
Arınma 73

Kördüğüm 75
Ses 79
Korkak Ve Öteki 82
Bir Öğle Yemeği 85
Boş Sokak 87
Cuma 89
Sağır Gece 92
Hazan 96
Soğuk Döşek 99
Temmuz Karı 106
Burgaç 109
Düşüş 112
İnilti 115
Yakarış 118
Öyle Bir Gece 121
Kuytu 125
Fitil 128
Şaşkın Yolcu 131
Dehliz 134
Yitiriş 137
Alevli Düşünceler 139
Böcekler 142
Düğüm 145
Metal Yokuş 148
Bayrama Giderken 151
Kasım Esrikliği 154
Cadde-i Kebirde Yaşanan Hasret 157
Sevgililer 160
Karartı 162
Köprünün Döşünde 165
İskele 168
Sevgi Putu 171
Göğe Doğru Uzanmak 174
An 177
Kuytulukta 180
O 183
Geçmişten Gelen Gece 186
Soğuk Işık 189

Çocukluğun Labirentinde 192
Karmanyola 196
Yitirilmiş Yüz 199
Çelik Işıltısı 201
Sarhoş Sokaklar 203
Bekleyen 206
Perdeler 209
Piknik 212
Sonsuz Kahvaltı 216
Beklemek 219
Yitik İnsanlar Çölü 222
Kırık Bir Dil 225
Otel Duvarları 229
Karanlık Bir Geçit 232
Ateş Tüneli 236
Aramak 239
Yitik 242

Kel Satıcı

En az üçyüz yaşında gösteriyordu. Yüzü milyonlarca kırışığın altında gizlenmişti: bu kırışıklar bu yüzde bir maske gibi duruyordu. Kel satıcı ile çolak sokak berberinin sokaktaki tezgâhları yan yanaydı. Komşuluklarını başlatanın kel satıcı mı, yoksa çolak berber mi olduğunu öğrenemeyeceğiz: bu, aralarında yaş farkı olmayan iki kardeşin birbirini ezelden beri tanıyor olmasına benzer bir durum. Kel satıcının tezgâhındaki kâğıt mendillere, kundura cilasına, ayakkabı bağcığına, çakmaklara fiyat soranlar, çolak berberin oraya attığı hasır iskemleye ve arkası zincirli küçük bir duvar aynasına ilgi duymaktan da geri kalmıyordu. Hasır iskemleye sakal tıraşı olmak için oturanlar berberin çolaklığını yüzleri fırçayla sabunlanırken fark ediyordu, ama bu fark ediş onları ürkütmek yerine keyiflendiriyordu. Söylentiye göre kel satıcının kimsesi yokmuş. Başından evlilik geçip geçmediği bilinmiyor. Buna rağmen nasıl olup da uzaklarda görev yapan bir uzman çavuş oğluyla, gene uzak bir köyde eğitmenlik yapan başka bir oğlunun bulunduğuna inanılıyor? Ama bu oğullar babalarıyla ilgilenmezmiş. Bir söylentiye göre de

baba kendine gösterilen ilgiyi reddedermiş. “Ben üçyüz yaşıma kadar kimseden ilgi görmedim ve beklemedim, bundan sonra hiç beklemem “ diyormuş.

Kel satıcının yüzüne vakur ve mustarip bir ifade kazınmıştır. Yüzündeki bu kırışık maske, bu yüzde, onun gençlik zamanında da kazılı durumuş. Bu işten anlayanların fikrine bakılırsa, onu bir İtalyan rejisör ve meselâ De Sica veya bir İsveçli rejisör ve meselâ Bergman görmüş olsaymış, yalnızca bu yüze bakarak sekiz film üretebilirmiş. Kel satıcının yüzü insana bir sürü şeyler çağrıştırıyor. Ama insan bunların hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğunu kestirmekte güçlük çekiyor. Çünkü bu yüz hakkında düşünülebilecek her şey insana makul görünüyor. Ve meselâ diyorsunuz ki, bu adam vaktiyle zengin biriymiş de sonradan böyle düşkünleşmiş. Aslında onun şimdi, ayak üstü, bir duvar kenarına serdiği muşambasının üstündeki birkaç kutu kundura cilasının fabrikası (veya atölyesi) bu adamınmış, her ne olmuşsa olmuş adamın elinden fabrika çıkınca kendisi de işte böyle.. şimdi yaptığı gibi, bu cilaları ve kâğıt mendilleri sokakta satmaya başlamış. Buna da güya karısı sebep olmuş. İnanılmayacak bir söylenti değil. Veya denebilir, ve zaten deniyor ki, hayır, bu adam anasından doğduğunda zaten yaşı üçyüze yakınmış, şimdi üçyüz olan yaşını, şu son birkaç yıl içinde idrak etmiş.. bu söylentiye inanmamak için de sebep yok, kel satıcının yüzü bu söylentiyi kendiliğinden doğruluyor.

Kel satıcı bu fani dünyada her şeyle ilgilenmiş de, şimdi bir bu satıcılık işi kalmış, işte şimdi de, bunu kotarmaya çalışıyormuş gibi görünüyor. Şu son üçyüz yıl içinde dünyada olup bitenlerin hepsini ondan öğrenmek mümkündür. Istırap bakımından

Schopenhauer'ın yüzünden hiç de geri kalmayan bu yüz, en az onunki kadar da entelektüel çizgilere yuva olmuştur. Ondan bir şey satın alırken, kısık gözlerinin nereye baktığı asla anlaşılmaz ve bu yüzden kimilerine göre bu adamın gözleri görmezmiş de, görür gibi yaparmış, görür gibi yaptığında da gören göz ne yaparsa onu yaparmış! Diyeceğim o ki, kel satıcının gözü hem görürmüş, hem görmezmiş.

Ortada tartışılmayacak bir husus varsa, o da, kel satıcı ile çolak berberin müthiş bir dostluk kurmuş olmalarıydı. Kel satıcının o gün anlattıkları çolak berberi çıldırtmıştı. "Düşünebiliyor musun?" diye söz başlamıştı kel satıcı: "O gün sen, telin üstüne iskemleni kurmuş, seni seyretmeye gelmiş gönüllü müşterilerini tıraş ederken, ben de sana aşağıda piyano çalıyorum. Zurna üflüyorum. Bütün kent ayaklanmış vaziyette. Senin cambaz telininin üstünde icra ettiğin tıraş marifetini görmeye gelenler, benim zurnamdan çıkan nağmelerle mest oluyor. O gün bizi görenler mağriplerin ve maşrıkların rabbine yemin ederek diyecekler ki, biz bu ikiliden daha marifetli kimseye rastlamadık bu yeryüzünde. Tuhaf, deli, çılgın günler olacak. Oraya gelenler, orada bizi seyredenler bize âşık olacak." Kel satıcı bitmez tükenmez bir coşkuyla masalını anlatıyordu. Çolak berber kendinden geçmiş onu dinliyor, ağzı kulaklarına varıyordu. Derken kendilerini o hayran kalabalığının ortasında bulmakta gecikmediler. Çolak berber, iki direğin arasına gerilmiş cambaz telinin üstüne ustaca yerleştirdiği hasır iskemlesine cesur seyircilerini davet ediyor, onlar da iskemleye korkusuzca oturup yüzlerini uzatıp çolak berberin marifetli ellerine teslim oluyor, çolak berber telin üstünde, iskemlenin bir o yanına gidiyor bir bu yanında

duruyor, elindeki tıraş sabununu tıraş fırçasıyla köpürtüyor, usturasını uzamış sakalların üstünde kaydırıp duruyordu. Öyle ki, bir süre sonra, seyircilerin arasında, telin üstündeki iskemleye oturup tıraş olmayan bir tek kişi bile kalmamıştı. Kel satıcı piyanosunu tekmeleyip bir tarafa fırlatmıştı. Ama zurnasını avurtlarını çatlatırcasına üflüyor, çolak berberin marifetli ellerinin ahengini destekliyordu. İşte birden.. o son seyircinin, yani çolak berberin son müşterisinin yüzü sabunlanmış ve yüzün üstünde usturanın gezinme sırası gelmişken, kel satıcı zurnasını üflemeyi birden kesti. Ortalığı derin bir sessizlik kapladı, daha doğrusu ortalık sessizlikle boğuldu. Kel satıcının gözleri fırlamışçasına telin üstündeki çolak berbere bakıyordu. Nefesi birden kesilmişti. Çolak berber neler olduğunu anlamak için aşağıya baktı. İki arkadaşın bakışları o anda karşı karşıya geldi. Çolak berber, kel satıcının gözleri uğramış kendine baktığını gördü, kel satıcı zurnasını elinde tutuyordu. Ama onu üflemiyordu. Çolak berber durumu anladı, kel satıcının aklına kundura cilası fabrikası gelmişti. Çolak berber: "Ah!" diye inledi. İşte o anda iskemlesi kaydı, yüzü sabun köpüğü içindeki müşterisiyle birlikte aşağı doğru düşmeye başladı. Kel satıcı düşmeyi durdurmak için zurnasını yeniden üflüyor, ötekiler düşüyor ve bu oyun böylece sonsuzca sürüp gidiyordu. Ne birinin düşmesi son buluyordu, ne ötekinin zurnasını üflemesi: biri zurnasını üfledikçe öteki düşüyor, öteki düştükçe kel satıcı da, anadan doğma bir zurna virtüözüymüşçesine zurnasını öttürüyordu.

Kör Kemancı

Kör kemancı, ihtiyar bıçak bileycisinin komşusudur, ev komşusu değil, iş komşusu. Kör kemancı kemanını cızırdatırken, bıçak bileycisi de kör kemancının müşterisinden nasiplenir. Ne de olsa yan yana veya nerdeyse yan yana otururlar. Bıçak bileycisi kör kemancıyı tanır, kör kemancının bıçak bileycisini tanıdığını aynı emniyetle ileri süremiyoruz; onu ancak sesinden tanıdığını söyleyebiliriz.

Kör kemancının annesinin, kendi babasının üvey kızı olduğuna dair içime nedense sarsılmaz bir saplantı yerleşmiştir. Kemancı, ben oralardan gelip geçerken anaya, babaya, sevgiliye, gurbete ve sılaya ilişkin keman cızırtılarına kendi sesiyle eşlik ettiğinde, bu tahmin gide gide saplantıya dönüşüp kaldı. Bunu ona hiçbir zaman soramayacağımı ve işin aslını öğrenemeyeceğimi biliyorum. Çünkü hiç kimseye: "Senin annen babanın üvey kızı mıydı?" diye bir soru yöneltmeye cesaret edilemez. Sorunun muhatabı kör kemancı bile olsa böyle bir soru yöneltmek cüret ve küstahlık gerektirir. Bense kendimi ne bu kadar cüretli, ne bu kadar küstah hissediyorum. Kemancı-

nın körlüğünün, onun annesinin babasının üvey kızı olmasıyla ilgili olmadığı belli bir şey, buna rağmen kör kemancı daha küçüklüğünden bu yana, hep aynı ithamla karşılaşmıştır. Bir babanın üvey kızıyla evlenmesi ile fücur birbirinden farklı olgulardır: buna rağmen insanlar bu tür karıştırmalara her zaman kurban gidebilir. Kör kemancı bu kurbanlığın açık bir örneği… Kaldı ki, kör kemancının anadan doğma kör olup olmadığını kimse bilmiyor. Anası, daha o memedeyken öte dünyaya göçmüş, istikbalin kör kemancısının o sıralarda menenjite yakalandığına dair etrafta söylentiler var. Böyle olunca kör kemancının gözlerini belki de bu hastalıktan kaybettiği söylenebilir. Fakat bütün bunların kanıtlanması şimdilik mümkün değil ve şimdilik bu bilgiler kimseye lazım da değil.

O gün bıçak bileycisi yerinde değildi, ama kör kemancı her zamanki yerinde kemanını cızırdatıyordu. O gün, kör kemancının, dibinde mesleğini icra ettiği duvara bir sirk afişi yapıştırmışlardı. Kör kemancının bu yeni durumdan haberi yoktu. Belki de bir karnaval afişiydi ve eğer öyleyse böyle bir afişin bizim kör kemancının mesleğini icra ettiği sokakta işi neydi? Süslü püslü kıyafetlere gömülmüş kadınlı erkekli bir gürühun canlı renklerle resmedilmiş bir tasviriydi bu afiş. Kadınlar bütün o bol renkli, boncuklu, payetli, daracık giysileri içinde iplere asılmışlar ya da bir yerden bir yere süzülürken görünüyorlardı. Ponponlu atlar, kukuletalı erkekler, maskeli kadınlar, tüyler, püsküller, boynuzlar, çizmeler, davullar, olmadık, soyut, belirsiz acayiplikler bu afişte yerini almıştı. Duymak isteyenler için, güneşin doğmakta olduğu ufuktan Orfe'nin kitarasından neşet eden melodiler de orada duruyordu. Ve bütün bu karmaşıklığın fonunda iki

âşığın silueti de, gene onları görmek isteyenler için, kesik çizgilerle, bir hayal dünyasının içindeymişçesine beliriyordu. Kör kemancı afişin önünde, o afişin bir unsuru gibi duruyordu ve kemanının cızırtıları da, arkasında yer almış olan afişin derinliklerinden yükseliyormuş izlenimini veriyordu. Kör kemancı, daha önce hiç olmadığı denli coşkuyla, coşarak, kendinden geçerek kemanının yayını gergin tellerin üstünde gezindiriyor, kendi doğaçlama ezgisinin içinde yitip gidiyordu. Bıçak bileycisinin sesini işittiğinde, yayını çekmekten bir an vazgeçti. Ve yüzünü bıçak bileycisinin durduğu yana çevirdi. Bıçak bileycisi: "Sirk gelmiş, haberin oldu mu?" diye sordu. Kör kemancı bir an yutkundu: "Sirk mi, diye sordu iyice anlamak için, sirk mi dedin?" "Evet, dedi bıçak bileycisi, sirk gelmiş. İşte şuraya da afişini asmışlar!" Kör kemancı, sağ elindeki yayı sol eline geçirdi ve sağ eliyle bıçak bileycisinin dirseğini tuttu: "Öyleyse beni niçin bu sirke aldırmıyorsun?" diye sordu ve ekledi: "Beni bu sirkin kemancısı yap." Bıçak bileycisi: "Ben mi seni oraya aldıracağım?" diye sordu alaycılıkla. Kör kemancı ciddiydi: "Evet, dedi, onlara öyle şarkılar çalacağım, kemanımdan öyle nağmeler fışkırtacağım ki.. uçacaklar!" Bıçak bileycisi kör kemancının sözlerinden etkilenerek güldü, yüzünü anlatılmaz ölçüde mutluluk kapladı, elindeki bıçağı, bileyi çıkrığının törpüsüne dayadı, çıkrığın pedalına bastı, ortalık bir anda kıvılcıma boğuldu ve çıkrığın ve kıvılcımların uğultusu sokağa, oradan mahalleye, derken bütün kente yayıldı. Kör kemancıysa aynı anda kemanına asılmış, Malatyalı Fahri'nin Sarı Kurdelem şarkısını yekindiriyordu. Bıçak bileycisi bileyi çıkrığının pedalına bastıkça kör kemancı da yayını çekiyor, çıkardıkları nağmeler ve uğultular içinde kendilerinden geçip

gidiyorlardı. Biraz sonra ortalıkta ne bıçak bileycisi kalmıştı, ne kör kemancı.. ikisi de kendi uğultusunun ve nağmesinin içinde yitip gitmişti. Onları bir daha oralarda gören olmadı. Bazıları, bazı sirk afişlerinde onlara benzeyen siluetler gördüklerini ileri sürdülerse de, bu söylentilerin aslı olup olmadığı anlaşılmadı. Bir süre sonra o sirk afişinden geriye yalnızca kalın tutkal lekeleri kaldı duvarda, sonra onlar da silinip gitti, kör kemancıyla bıçak bileycisi gibi.. her şey silindi, uçtu.. kör kemancıyla bıçak bileycisinin, bir uğultunun ve nağmenin seslerinin içinde yitmiş olduğu da söylendi daha sonra. Çok daha sonra…

Kuklacı

Kendimi birden olmadık bir öykünün içinde buldum. Bir ziyaretten dönüyordum. Hava bulanıktı. Her yan birbirini tanımayan insan yığınıyla doluydu. Her zamanki yolumu izliyordum. Kentin merkezine yaklaşırken ortalığın biraz tuhaflaştığı sezinleniyordu. Ama bu tuhaflık hiç de bazı polislerin yolumu kesmesini bekletecek gibi görünmüyordu. Ama yolum kesildi: trafik işaretleriyle ve bir de yolun ortasına yanlamasına park edilmiş bir polis arabasıyla… O dirseği dönersem her zamanki güzergâhıma ulaşacağımı sanırken yanılıyordum. Sonradan anladığım kadarıyla kentin ana meydanına çıkan yollar tutulmuştu. Bu olağanüstü durumun sebebini öğrenmek üzere arabamı yavaşlattığımda düdüklerini öttüren polisler oradan derhal uzaklaşmamı işaret ettiler. İşaret edilen yönde yoluma devam ettim. Trafiğin sıkıştığı noktada, arabanın camını indirerek oradaki sivil birine: "Ne oluyor?" diye sorduğumda, eliyle müphem bir işaret yaptı. Elini şöyle bir yarım daire çevirerek başını yana salmanın anlamı acaba ne olabilirdi? Ah, bu işaretin, kentin ana meydanında bir gösteri yapıldığını anlattığını keşke

o zaman anlasaymışım! Demek benim böyle bir gösteriye katılmam önlenmek isteniyordu. Ama neden? Bırakılsaydım, ben de herkes gibi, orada slogan atar; atıp tutardım. Gösteri yapanların kim olduğu önemli değildi, sonunda hepsi benim hemşerim oluyordu ve benim onlarla paylaşabileceğim ortak bir şeylerimin bulunması denli doğal bir şey olamazdı. Ama gösterinin dışında bırakılmak zorunda kalmıştım. Gösterinin dışında kalmak zorunda bırakıldığım üzerine düşünmeye başladım. Benim içinde yer almadığım bir gösterinin ne kadar içe sinebileceğini, gösteriye katılanların bensiz neleri eksik bırakabileceğini merak ettim. Aynı anda, bu gösteriye katılanların ne kadar katılabildiği aklıma takıldı. Orada belki binlerce insan şu anda bağırıp çağırıyor, hak arama temrininde bulunuyordu. Ama acaba gösteriye katılanlar kendi adına mı hareket ediyordu? Onları böyle davranmaya sevk eden saik neydi? Acaba gerçekten her katılımcı kendi zatını mı temsil ediyordu? Yoksa hepsinin birlikte oluşturduğu topluluğun temsil ettiği anlam, onların tek tek oluşlarından farklı bir yere mi göndermede bulunuyordu? Yoksa herkes bir kukla mıydı? Yolum kesildiği için ben bir kukla olmaktan kurtarılmış mı oluyordum? Benim kuklacım kimdi? Çünkü kuklalar durduk yerde oynamazdı, onların bir oynatanı olurdu. Kimdi kuklacı? Kuklayı değil de kuklacıyı hedefleyecek olsam onu nerde bulacaktım? Nerde?

Derinlerdeki Oyun

Kasabadan anakente geldiğimde oraları tanımak için orda burda geziniyorum. Her şeye dikkat etmek, gördüğüm her şeyi aklımda tutmak istiyorum. Üçkâğıtçı denen adamları işitmiştim, ama nasıl üçkâğıt yaptıkları üzerine fikrim yoktu. Fırsat, kentin büyük alanının oralarda karşıma çıktı. Orta büyüklükte bir sininin etrafına üç beş kişi toplanmıştı. Sininin sahibi konumundaki kişi, sininin içine yığdığı kâğıda sarılı sakız veya şeker kâğıtlarının içindeki niyet manilerine benzeyen yazıyı okuyup sinideki öteki şeker veya sakızların arasına atıyordu. Attığı sakızlardan birinde, büyük ikramiye olarak bir kol saati yazılıydı. Büyük ikramiyenin yazılı olduğu sakızın atıldığını herkes görüyordu. Kolayca bulmak işten değildi. Oyuna on lirayla iştirak ediliyordu. Benden önce orada toplanmış bulunanlar başladıkları oyunu sürdürüyordu. On lirayı bastırıyorlar, üçkâğıtçının şekerlerin arasına attığı kol saati yazılı şekeri bulmaya çalışıyorlar, fakat her defasında başarısızlığa ve hüsrana uğruyorlardı. Birkaç kişiden her biri şansını birkaç defa denedi. Ama her defasında sonuç hüsranla bitiyordu. Gittikçe öfkelenmeye,

asabileşmeye başladım. Nasıl oluyordu da, böylesine açıkça orada duran şekeri bulamıyorlar, her defasında, yanlış şekeri işaret ediyorlardı! Son bir kez üçkâğıtçının, elinde sarmaladığı kâğıda gözümü diktim, atışını izledim. Fakat heyhat, oyuncu o kâğıdı, bunca göz önünde olan kâğıdı bulamadı. Ama oyunun yöneticisi, benim gözlerimle izlediğim kâğıdı çekip çıkardı, açtı ve saat yazısını herkese bir daha gösterdi. Bu sefer kararımı vermiştim. On lirayı bastırdım, o da gösterdiğim şekerin kâğıdını açtı. O da ne, saat yerine bir saç tokası! Şansımı beş kere denedim, her defasında, saat olduğuna emin olduğum şekeri gösterdim, fakat her defasında saat yerine firkete, toka veya balon gibi ıvır zıvır şeylerle ödüllendirildim. Böylece, adama elli lira kaptırmış oldum. Elli lira! Benim gibi biri için bir servet! O anda ortalıkta birden, "kavaslar geliyor!" diye bir çığlık işitildi. Adam sinisini kaptığı gibi oradan uzaklaştı. Güya zabıtalardan kaçıyordu. Her neyse, orada öylece kalakaldım.

Üçkâğıtçıdan kazandığımı, benden önce kaybetmiş olanlara dağıtıp onların zararını telâfi etmek istemiştim. Olmadı. Olmadığı bir yana, söylentilere bakılırsa, orada benden önce oynayanların, üçkâğıtçının kumpası olduklarını öğrenecektim.

Banliyö Treni

—Sezai Uğurlu'ya-

O da kendini tren sanıyor. Dışardan bakıldığında gerçek trenden farkı yok: lokomotifse lokomotif, vagonsa vagon, ne istersen onda da var. Ama itiraf etmeliyim ki, ona tren olma işlevini yüklemenin sorumluluğu bana ait.

Daha şu yakın zamanlara kadar.. neyse.. geçelim.

Trene binmeyi, bir tren yolculuğu yapmayı isteyen bendim. Her gün yanı başımdan geçen banliyö trenini gerçek tren sanan da bendim. Bunun içindir ki, tren yolculuğu yapmayı canım çektiğinde, her gün önünden geçtiğim banliyö istasyonuna uğramaktan kendimi alamadım. Yıllardır o istasyon orda dururdu ve ben bu istasyonun yanından geçerdim. Ama bir kez olsun, bu istasyonun içine girmek, bir bilet almak ve o banliyö treni nereye gidecekse oraya kadar gitmek aklımın ucundan bile geçmemişti. Kendimi birden o in bin tıkırtılarının içinde buldum.

Banliyö treni ikide bir duruyor. Yolun bir kesiminde hız yapıyor ve o anda gerçek bir trenin çıkardığı bütün sesleri çıkartıyor. Yoldaşım birazdan trene binecek olan o yaşlı görünümlü köylüden söz açıyor. O adam, bir elinde, ayaklarından sıkıca tuttuğu tavukla trene doluyor. Tavuk, baş aşağı, şaşkın şaşkın trene ve dünyaya ve yanından geçen pantolonlara, eteklere bakıyor ve tevekkülünü bozmuyor. Tavuğun ayakları naylon bir iple birbirine sıkıca bağlanmış, bunun böyle olduğu, tavuk yere, adamın oturduğu tek kişilik kanepenin altına bırakıldığı zaman anlaşılıyor. Adam, tavuğun yanına bostandan yeni toplanmış zerzevatını bırakıyor. Zerzevat büyükçe bir çıkının içinde, çıkının bağ yerinden patlıcanın moru, kabağın açık yeşili seçiliyor. Besbelli, adam konduda yaşayan kızının ziyaretinden dönüyor. Ona çifte kavrulmuş lokum, annesinin evde yaptığı çöreklerden, mendil, çorap ve nakış örnekleri götürüyor; dönüşte de, kızın bostanındaki taze zerzevattan toplayıp getiriyor. Karısıysa bu yüzden adama kızıyor. Bunları getirmek için mi gittin oraya, diye çıkışıyor. Ama tavuk kızından değil, onu yol üstünde rastlantıyla gördü ve aldı. Tavuktan anladığını düşünüyor ve başkalarının da, onun tavuktan anladığını düşünmesini istiyor. Öyleyse biz de öyle olduğunu düşünelim.

Banliyö treninde herkes birbirini tanıyor. Herkes kimin nerde binip nerde ineceğini biliyor. Davetsiz yolcuya sık rastlanmıyor. Yabancı yolcu hemen ayrımsanıyor. Herkes ona yardım etmek için nerdeyse fırsat kolluyor. Ona gelince.. o, elbette, bu treninin yabancısı olduğunu kimseye sezindirmek istemiyor. Nasıl olsa son durakta inecektir. Gideceği yeri ve ineceği istasyonu bilen birinin rahatlığı içinde hem güzergâhı

seyrediyor, hem trende olup bitenleri gözlüyor. Banliyö treni, ancak gerçek trende işitilebilecek, o uzun, firaklı, hüzün dolu düdüğünü öttürüyor. Menzile doğru puf puf, son sürat yol alıyor.

Temmuz 2004

Baş

Önünde kapkara duran karmaşıklığa anlam vermeye çalıştı. Verdiği anlamı bir arkadaşıyla paylaşmak istedi. O sırada evinde oturuyordu ya da arabasıyla gezintiye çıkmıştı. Aklına abuk sabuk fikirler, tahminler, varsayımlar, sayıklamalar geldi. Saçmalarını paylaşacağı arkadaşın telefonunu tuşlamaya başladı. Ona, aklından geçirdiği saçmalıkları aktarmaya çalıştı. Arkadaşı kafa dengi, onun bombardımanına, aynı türden silahla ve aynı türden mermiyle karşılık verdi. Ona bazı gebeşlerin sözünü etti, bazı hödüklere dokundurmalarda bulundu, baykuşların ve kılkuyrukların sözünü etti. Bütün bunlara aslı olmayan anlamlar yükledi, sonra yüklediği anlamların üstüne bir serap kondurdu. Kitabın üstündeki *eflatun* devlet kelimelerini alıp kendi ülkesine götürdü. Kitaplığındaki kitap polis tarafından yakalandı. Onu mor ve kızıl ötesi bir işle meşgul oluyor sanarak işlem yapmaya koyuldular. Her şey mümkündü. Mümkün olmayan da mümkündü.

O, bu hoşbeşi aracının telefonuyla ve kendine ait bir mahremiyet alanı içinde yaptığını düşünürken

karşısına adının büyük kulak olduğunu söyleyen biri çıktı ve dedi ki:

– Sizin aracınızın telefonu, sizin mahremiyet alanınızda bulunmuyor; o telefon, benim mahremiyetimin alanı içine giriyor: sen, benim mahremiyetimin alanı içine girmekle kamusal alana çıkmış oldun ve benim mahremiyetimi ihlâl ettin. Seni tutukluyorum!

Olaylar bundan sonra Kafka'nın öyküsündeki gibi gelişti. Öyle olmaması için sebep yoktu. Birileri birini tutukladı. Ama ne tutuklayanlar ne için tutukladığını biliyordu, ne de tutuklanmış olan niçin tutuklandığını. Böylece ardı arkası kesilmeyen bir soruşturma girdabının içine girildi. Kimin ne istediği belli değildi. Kimin neyi soruşturduğu belli değildi. Tedirginlik boğazı aştı. Uykular kaçtı. Kimin kimi nerde kıstıracağı bellisiz oldu. Sonunda kıstırılmış olan biri, evinden alındı. İzbe bir yere götürüldü. Başı, bir taşın üstüne kondu ve bir başka taşla bir vuruşta ezildi. Ya da bir başka sürüm: elinde kama tutan biri, kıstırılmış olan kişinin kalbini, o izbe yerde, kamayla oydu. Böylece serüvenin sonuna gelinmiş oldu. Serüven böyle bitti. Serüvende rol alanların her biri kendi misyonunu sonuna kadar götürdü. Ancak bu soruşturmanın niçin yapıldığı, bu cinayetin niçin işlendiği meçhul kalmaya devam etti.

Dinlemeye alet olanlar, dinleme kayıtlarını ilgili yerlere ibraz ederken onların niçin yasal kanıt sayılamayacağını ve niçin kanıt olarak kullanılamayacağını belirtme lüzumunu duyumsamadı. Yasal kanıt olarak kullanılamayacak bir belge nasıl oldu da türel işleme kanıt olsun diye tasarruf edildi? Mahremiyetin alanıyla aleniyet birbirine iyice mi karıştı, karıştırıldı? Ne oldu?

Onu gördüğümde kesik başını sol avucunda tutmuş bana gösteriyordu.

– Ama bu baş taşla ezilmişe benzemiyor, dedim. Gülümsedi:

– Bu, kalbim oyulduktan sonra elimde kalan baş, dedi.

Peki, şimdi, şu anda omuzlarının üstündeki başın neyin nesi olduğu sorusu aklımdan geçiyordu. Anladı.

– Onu oradan kimse alamaz, yalnız bana ait olan baştır o, dedi.

Ex…

Kızgınlıkla doluydum. Ne diyeceğimi kestiremiyordum. Olacak şey değil. Ben, kusarak, öğürerek buralara değin geliyorum, bilincim tümüyle yerinde ve açık.. ama zehirlenmişim.. kanım pıtlılaşmaya durmuş.. o haldeyken..

Her şey orda başladı. O dağ başında yaptığımız iftarda… Aşçı dükkânının sahibi, ben namaza kalkmışken acı bal getirmiş ve arkadaşıma, bu baldan günde ancak bir çay kaşığı kadar yenebileceğini söylemiş. Benim bu dozdan haberim yok. Sofraya oturduğumda, bana yalnızca bu baldan isteyip istemediğimi sordu, balın adı bana ilginç geldiğinden (acı bal: ilginç değil mi?) isterim, dedim. Yemekten sonra bir çorba kaşığı kadar yedim. Yolculuk sonrası eve geldiğimizde, yatmadan önce bir çorba kaşığı kadar daha yedim. Ertesi gün, akşam yemeğinden sonra ve gece yatmadan önce birer çorba kaşığı kadar daha aldım. Yattıktan ancak yarım saat kadar sonra, belki onbeş dakika sonra, sonsuz saydam bir kara boşluğun içine düşmüş olarak ve ürkünç bir feryatla yatağımdan fırlatıldığımı gördüm.

İlk düşündüğüm, bu iş buraya kadar, oldu. O anda yarım kalmış şeylerin hiçbiri önem taşımıyordu. Yarım kalmışlıklar, yarım bırakılmışlıklar.. bütün bunlar, o saydam saltık boşluğun derinliklerinde yitiyor, anlamından yalıtılıyor.. belki en güzeli, umursanmıyor. Hiçbir şeye hak sahibi olmadığını, hiçbir şeyin üzerinde hakkın bulunmadığını iliklerinde sezinliyorsun. Demek her şey emanetmiş. Allah'tan eşim uyanık davrandı. Bana tuzlu ayran içirdi. Midem bir ölçüde temizlendi. Ama bulantı, baş dönmesi, dermansızlık sürüyor.. en kötüsü kan basıncı düşük..

Hastanenin yolunu tuttuk. Bir komşunun yardımıyla gittiğimiz ilk hastanede, iki acemi doktor –acemi, ama nöbete bırakılmış, nöbete ve acil servise..- nabzımı ölçtü ve bana kalp pili takılması gerektiğini söyledi. Ben de: "Ne lazımsa yapın" dedim. Kalp pilini biz takamayız dediler. Kim takacaksa o gelsin, icabına baksın, dedim. "En iyisi biz seni başka bir hastaneye gönderelim" dediler ve arkasından sordular: "Yürüyebilir misin?" Yürümem gerekiyorsa yürüyeceğimi söyledim. Ve yatmakta olduğum sedyeden kalktım. Acilin oradan, hastanenin bahçesindeki otomobile kadar yürümem gerekiyor. Fakat aslında, benim yattığım yerden hareket ettirilmemem gerekiyormuş. O iki doktorun kayıtsız bakışları altında yürümeye çalışarak otomobile yöneldim. Böylece gittiğim ikinci hastanedeki doktor nabzımı tuttu ve benim nerden geldiğimi sordu. Söyledim. "Bu halde seni nasıl bırakırlar?" dedi öfke dolu bir merakla. Koluma serum takıldı. Onbeş dakika sonra odamdaydım. Serumun etkisi fark edilmeye başladıkça yüzüme kan geldiğini, vücudumun ısındığını duyumsamaya başladım. Uyudum mu, bayıldım mı, bilemiyorum.

Ancak gece yarısına doğru hemen yanı başımda oluşan bir vaveyla ile uyandım. Enfarktüs geçirmiş bir hastayı yanımdaki yatağa yatırdılar. Sonradan adamın kasap olduğunu öğrendim. Kasabın yakınları bayağı gürültü şamata yapıyordu. Odada başka kimse yokmuşçasına, varsa bile umursamadan... Neyse onlar dağıldı. Kasap da yalnız kaldı. Ona, geçmiş olsun demeye fırsat buldum. Yeniden dalmıştım ki, kasabın etrafında gene bir hehey zılgıtla uyandım. Yattığım yerden, nerdeyse sekiz on kişi olduklarını söyleyebileceğim bir kalabalık.. Nöbetçileri, bekçileri nasıl atlatarak oraya ulaştıklarını birbirlerine ve kasaba ballandıra ballandıra anlatıp duruyorlardı. En ilginci, ona kavurma getirdiklerini söylüyorlardı. Biri: "Sen kavurmayı seversin" diyordu. Bir başkası: "Can boğazdan gelir" dedi. Öteki: "Yemene bak, boğazına perişan olma" diye öğüt verirken, kasap da: "Elinize sağlık, pek güzel olmuş" diyerek elinden geldiğince atıştırmaya, boğazına perişan olmamaya çabalıyordu.

Ben o ara dalıp gitmişim. Sabahleyin gözümü açtığımda kasabın yatağı boştu. Gelen hemşireye sorduğumda:

– Ex… Dedi mırıltılı bir fısıltıyla.

Bu kelimeyi benim anlamayacağımı düşünerek açıklamak istedi, ama duraksadı, sustu. Elindeki dereceyi uzattı:

– Koltuğunuzun altına yerleştirin lütfen, dedi.

Palyaço

Palyaço.. ah, bu sözcük!

Sırnaşık.

Menfur bir yılışkanlıkla etrafa çamur saçıyor…

Öyle bir densizlikle kıstırıldım ki, kuytularda yakınanların, bu kıskaç karşısında suspus olmasına çıldırıyorum.

Bu gece kar yağmıyor. Eskiden böyle gecelerde kar yağardı. Kentin, aklı başında sayılan orta yaşlı sakinleri bile, karlı havalarda maytap seyretmek için kentin görkemli alanlarına koşuştururdu.

Penceremden dışarısını seyrediyorum.

Sokaktan bir köpek sürüsü savuşuyor. Aç oldukları anlaşılıyor. Kör, ayaz karanlıkta rahvan bir koşuşla sokak aralarına dalıyorlar. Birazdan havlamaları kentin iç karartıcı berrak göğüne yerleşecek.

Ocağın odunları çıtırtıyla yanıyor.

Gök apaçık. Ellerimi uzatsam yıldızlara tutunabilirim. İşte.. birisi kayıyor. Birinin yıldızı kayıyor ve aşağılara doğru süzülüyor. Biliyorum, aşağılar diye

nitelenen yükselti, benim bulunduğum yere göre.. bir başka konumda ve bir başka boyutta, o yükselti, yukarılara doğru sayılabilir.

Acemi sarhoşlar, serseri takılmak isteyen aile çocukları, ipini koparmış kenarlılar, topu birden, bir arada, bir şaşkınlar topluluğu halinde yerlere serilerek, havalara sıçrayarak bağırıyor, küfürler savuruyor, mütecaviz gürültülerle zıplayıp duruyorlar…

Acaba kapı mı vuruluyor? Çan sesini işitmeye başlıyorum. Kentimizin saatleri artık çan sesleriyle uyarıyor insanları. Saate bakmalıyım. Allah aşkına, saat kaç?

Odamın kapısını tokmakla zorlayan kim? Bu, kırmızı beyaz giysileriyle, bu, koyunyününden sakallarıyla ortalarda dolaşan palyaçolar da kim oluyor? Bacaları tekmeleyenler, kapıları zorlayanlar, tabutumuzun son çivisini çakmak için sabırsızlık belirtileri gösterenler.. kim bunlar?

Zamanın başına, başlangıç noktasına dönmem mümkün mü? O dönüşü deneyebilir miyim? Denediğimde, kendimi sahiden zamanın başladığı noktada konuşlandırmış olabilir miyim? Bilmiyorum. Bilmiyorum. Hiç.. hiçbir şey.. bilmiyorum.

Kendimi, o baskıcı alçakların yerleştiği uzayın boşluğundan aşağılara doğru bırakarak başlarına bir hışım gibi düşmeyi düşlüyorum.

Kavga

İşler olması gerektiği gibi olmalı diye düşünerek sokağa çıkıyorum. Olması gerekenin ne olduğunu sormuyorum. Sokağa çıkmış olmanın tadını başka hiçbir mutlulukla değişmek istemiyorum.

Yolum oldukça keskin açılı bir yokuş: aşağı inerken kendimi iyi duyumsuyorum. Ayakkabımın altı yumuşak yapma kauçuktan. Kauçuğun tabanımın altında ezilirken kendini güvende duyumsamak iyi…

Birazdan metroya atacağım kendimi. Oradan Sakarya'ya çıkmayı tasarlıyorum. Ben borsayı balıkçı etiketlerinden izlerim. Bunun bana yanlış olduğunu söylemeye kalkışan olmadı şimdiye değin. Balık fiyatlarının nasıl takarrür ettiğini herkes bilir. Balığın bol olduğu dönemler, başka her şeyin de iyi gittiği zamana denk düşer. Karada başka şeyler kötüye giderken, denizde balığın bol olması, orada bol olsa bile bunların ağa takılması az rastlanan olaylardandır. İyiyse her şey denizde de iyidir…

Kafamı mertliğin cüsse ile ilgili olmadığı noktasına takmıştım. Nice pazılı adamın bir höt demekle kaçtığını, tırstığını görmüşüzdür.

Balıkçı tezgâhlarını izleyerek yoluma devam ediyorum.

Köşedeki dönerciden yayılan mis gibi kokuyla ciğerimi dolduruyorum.

Şansım varsa, şimdi içinde bulunduğum vaktin ezanını da işitebilir ve kendimi kitapçı tezgâhlarının cazibesine kaptırmadan namazımı da eda edebilirim.

Oyalanıyorum.

Fakat ezan işitilmiyor.

Ben, yeraltındaki kitapçıma doğru yürüyorum.

Derken, yol üstü lokantaların arasından birbirini tartaklamaya hazır iki iriyarı delikanlı yolun ortasına doğru fırlıyor.

Daha narin olanı, daha irikıyım olanına:

– Sözünü geri al, diye sesleniyor. Sesinin tınısı hiç de tehdit edici değil. Aynı anda gözlüğünü çıkartmış, masaları caddeye taşmış olan lokantanın masasının üstüne koymuştu.

Her şeyin bir raconu olmalı, değil mi?

Sükûtun da?..

Tehdidin de?..

Sövmenin de?..

Sükûtunun ardında durabilmeli insan.

Sövmesinin de…

İki delikanlı, ben yanlarından geçerken birbirini tartmaya başlamıştı.

İrikıyım olanı öbürüne sövmüş.

Sövülen, ötekinden sözünü geri almasını istiyor.

Beriki horozlanıyor.

Horozlanan, yani söven, ötekine üstünlük taslıyor. Ötekinden daha iri görünüyor. Pazıları gömleğinin kollarına sığmıyor.

Sövülense narin yapılıydı. İncecikti. Üstelik miyop…

– Sözünü geri al, diye seslendi bir daha. Sesinde tehdit tınısı yoktu, yalın biçimde bir talepte bulunuyordu.

İriyarı olan sıkılı yumruklarını omuzları hizasına kaldırmıştı. Besbelli meydan okuyordu sövdüğü delikanlıya. Birden nasıl olduğunu anlayamadım, göz açıp kapayıncaya kadar, irikıyım delikanlı narin olanın altında debelenmeye başladı. Narin delikanlı bir eliyle ötekinin boğazını sıkıyor, bir eliyle de yüzünü yumrukluyordu. Çam yarması:

– İmdaaaaaat! Diye bağırmaya başladı.

Sanırım herkes çam yarmasının küstahlığına tanık olduğundan yardım çağrısına aldırış etmedi. Çam yarması bu kez:

– Poliiiis! Diye debeleniyordu.

Ne ilginç, ortalarda polis de yoktu. Narin delikanlı çam yarmasının kafasını saçından tutup birkaç kez kaldırım taşına vurdu ve ayağa kalktı. Ötekinin ağzı burnu kan revan içinde kalmıştı. Sersemleyerek ayağa kalktığında bir kez daha küfretti. Narin delikanlı, onun suratına sıkı bir yumruk indirdi ve o yumruk onu yere yuvarladı. Bu pis herifin yediği dayağı seyretmek bile bulantı vericiydi. Oradan ayrılırken her şeyin bir raconu olmalı diye yarım bıraktığım düşüncemi, dayak yemenin de bir raconu olmalı diye tamamlıyordum. Bu herif, dayak yemesini de bilmiyordu. Evet, dayak yemenin bile bir raconu olmalıydı. Evet. Evet.

Uçağın Arkasından Koştum

Benim çocukluğum doğduğum kent Maraş'ta geçti. İkinci Dünya Savaşı yıllarının büyülü, insanı karmakarışık duygulara salan etkisini her gün üzerimizde taşıyorduk. Radyolardan uçak haberleri verilirdi. O uçaklar savaş uçaklarıydı. Ama biz henüz savaş uçaklarıyla yolcu uçakları arasındaki farkın bilincinde değildik. Uçak, bizim için uçan bir demirden kütleydi. Maraş'ta o tarihte hava alanı yoktu. Böylece biz ömür boyu uçağa binmeyi aklımızın ucundan bile geçirmiyorduk.

Derken bir gün…

Okuldayız. Bir cumartesi öğle vakti. O sıralar cumartesi günleri okul öğleye kadar yarım gün açıktı. Öğleden sonra tatile girerdik. Öğrenciler arasında aniden bir kaynaşma oldu. Müthiş bir söylenti bütün öğrencilerin arasında yayıldı. İnanılır gibi değil: "Maraş'a uçak gelmiş!" Nasıl olur! Kentimizde bir hava alanı yokken, nasıl olur da, kentimize uçak gelir?

Ama birkaç dakika geçmeden söylentinin aslı çıktı: gerçekten de gökyüzünde gri renkli, çifte kanatlı, pervaneli bir uçak, alışmadığımız bir gümbürtüyle kentimizin üstünde süzülüyor, kimizaman minareleri sıyırtacak denli alçalıyor, sonra fiyakalı bir kavisle yeniden göğün derin boşluğunda gözden kayboluyor, ama çok geçmeden o görkemli sesiyle yeniden üstümüzden süzülmeye başlıyordu.

Nasıl oldu bilmiyorum. Birden çocukların arasında yeni bir söylenti çıktı: "Uçak Arkbaşı'na inecekmiş!" Olur mu, olur… Arkbaşı, kentimizin kuzeyine düşen Ahır Dağı eteklerinde, o günkü ölçülerimize göre uçsuz bucaksız bir kırsal alandı. Uçağa da ancak öyle bir alana inmek yaraşırdı. Fakat biz, uçağı görmek üzere Arkbaşı'na yönelmeye fırsat bulamadan, uçaktan, kentimizin üstüne bir konfeti şelalesi yağdı. Aman Allahım! Bu ne güzel uçuşan kâğıt parçacıklarıydı! Acaba bu konfetileri nasıl yakalayacaktık?

Okulun bütün çocukları, birden, okul kapısından fırlayıp kentin dört bir yanına koşuşarak dağılmaya başladı. Herkes kendine göre, bu konfetilerden yakalayabileceğini düşündüğü istikamete yöneldi. Ben de uçağın arkasından koşuyordum.

Uçaktan atılan konfetilerin sonsuzca bitmeyeceğini düşünüyor, onlardan hiç olmazsa birini, bir tekini olsun ben de yakalamak istiyordum. Evimizin oldukça uzaklarındaki bir yerde, onlardan birini bulma bahtiyarlığına erdim. Birinci sınıftaydım, ama okuyup yazabiliyordum. Bulduğum kâğıt parçasının üstünde, büyük harflerle: "BAYRAMINIZ KUTLU OLSUN" yazıyordu. Ne bayramının, hangi bayramın kutlandığını bilmiyordum. Ama bundan daha büyük bir bayram

olabilir miydi? Uçaktan atılan bir kutlama bildirisine sahip olmuştum: bayram buydu işte!..

Heyhat ki, uçaktan atılan konfetiler bitmişti. Uçağın gümbürdeyen sesi kulağımızda solmaya, uzaklaşmaya başlamıştı. Artık onun arkasından koşmayı bırakmıştık. Yalnız ben değil, bütün çocuklar, artık gözümüzden uzaklaşıp kaybolmaya başlayan uçağın arkasından melül mahzun, ellerimiz iki yanımızdan çaresizce sarkmış, onu seyretmeye durmuştuk. Uçak ufukta tümüyle kaybolduktan sonra bile, bulunduğumuz yerde, kıpırdamadan, fakat içimiz özlemle, uçağa bir gün parmak uçlarımızla dokunacağımız günleri bekleyerek, orada, kaybolan uçağın arkasında kalakaldık…

Çölde Bir Kâşane

–bir filmin başlangıcından fragman-

Kâşane kıraç bir yamacın eteklerine kurulmuş. Çevrede ondan başka hiçbir ev, yapı, kulübe, huğ, konak, kondu, köşk, dam.. hiçbir barınak yok. Kâşanenin içinde geziniyoruz. 17. yüzyıldan kalma bir kentsoylu kadın, zarafetinin bütün görkemiyle dolaşıyor kâşanede. Nerden, nasıl bu çölün ortasına bu kâşane kurulmuş, bilinmiyor. Ben bilmiyorum. Çünkü ben, bu kâşaneyi gördüğümde, o, oradaydı.

Sonra dört atlı görünüyor kıraç yamaçlarda. Belli ki, kentsoylu kadının oturduğu kâşaneye doğru yönelmişler. Konuşmalarından bir ata ihtiyaçları olduğu anlaşılıyor. Atlarından biri yaralanmış, ayağı sakatlanmış. Dolayısıyla soyguna gidecekleri kasabaya kadar sağlam bir ata ihtiyaç duyuyorlar.

Kentsoylu, görkemli kadın, çölün ufkunda atlıları görüyor. Yüzünde korku ve kaygı izi yok. Perdelerden birini azıcık aralıyor. Sonra belli belirsiz perdeyi eski haline getiriyor.

Atlılar şimdi kâşanenin kapısının önünde…

İçlerinden biri köşkün kapısına yürüyor, kapıyı yumrukluyor.

Kadın, kapının arkasında kıpırdamamaya çalışarak bekliyor.

Haydutların reisi olduğu anlaşılan kabadayı, dışardan bağırıyor:

– Aç kapıyı, pencerede gördük seni, açmazsan…

Kadın kapıyı açıyor. Bakışıyorlar. Kabadayı:

– Bir ata ihtiyacımız var. Ödünç istiyoruz. Kasabaya gidiyoruz. Dönüşte atını iade ederiz.

– Atım yok, diyor kadın.

Ama tam da o sırada ahşap ahırdan bir tepinme sesi işitiliyor. Kabadayı:

– Bu ses ne peki? Diye soruyor.

– Ahırda inekler var, diyor kadın.

Haydutlardan biri:

– Ben gidip bakayım şuna, gerçekten inek mi?

Ahıra yöneliyor. Ahırda şahane bir at onu bekliyor. Haydut, atın burnunu okşuyor, dışarı çıkıyor. Kadınla bakışıyorlar. Elektrikli bir an. Haydut:

– İçerde at yok, inekler var.

At, o sırada bir kez daha tepiniyor. Haydutlardan biri:

– Bir de ben bakayım şu ahıra, diyor. Öteki itiraz ediyor.

– Bana yalancı mı diyorsun sen? Diye tehdit dolu bir ifadeyle soruyor.

– Hayır, ahırı bir de ben görmek istiyorum, diyor beriki.

– Bana yalancı demek istiyorsun sen, diyor ilki. İkisi de ellerini tabancalarını kavramak üzere bellerine götürüyor. Reis araya giriyor:

– Hayır, durun, aramızda biri ölürse üç kişi kalırız. Bizim dört kişiye ihtiyacımız var, diyor. Haydutlar ellerini indiriyor.

Ahırı görmüş olan haydut:

– Ben sizi burada bekleyeceğim, diyor, siz gelinceye kadar beklerim. Sonra birlikte devam ederiz.

Reis:

– Öğleden sonra üçe kadar geliriz, bekle öyleyse, diyor.

Üçü birden atlarını mahmuzluyor, tepelerin arasından kayboluyorlar.

Kadınla erkek kısaca bakışıyor, kadın teşekkür ediyor:

– O benim en iyi atımdı, onun elimden çıkmasını istemezdim, niçin yaptın bana bu iyiliği? Diye soruyor. Haydut:

– Ben bir şövalyeyim, diyor, bir şövalye daima darda kalmış birine yardım eder, hele de yardıma ihtiyacı olan bir kadınsa…

Fragman bu kadar.

Haydudun başlangıçta şövalyece bir tutumla davranmış olduğu reddedilemez. Ancak şövalyenin de tutkuları olduğu bilinmeyen bir şey değil. Şövalye ruhlu haydutla kadının birlikte kapıdan içeriye girmelerinden itibaren bu öyküyü önümüze açılan onbin istikametin her birinde ilerletmek izleyenin hayal gücüne bırakılmalıdır…

Pazar Boşluğu

Ben her zaman kendimi bir terkedilmiş kent sürgünü gibi duyumsamadım mı? Otomobil bu terkedilmiş kentin güneş yanığı sokaklarından egzoz dumanları salarak geçip gitmedi mi?

Önümden geçen, kentin sillesini yemiş kadınları o dalgınlıklarıyla kaç kez otomobillerin altında kalayazdı.. etekleri otomobillerin rüzgârından savrulurken...

Ah, bana açık havadan, dağdan, kırdan, güneşten, denizden, yayladan, kol kalınlığında fışkıran kaynak sularından.. bahsediyorlar. Ben onları unutalı yıllar oldu. Ben, iflah olmaz bir kentli oldum.

Ben, pazar sabahlarının içimde açtığı yarayı sarmasını beceremesem de, kentin, içime saldığı pazarın derin boşluğunu, hiçliğini yaşamaya alıştım. Meftun oldum. Ben, o hiçliğin heykelini yontmayı düşündüm. Şimdi, her sokak başında onlardan birini görebilirsiniz.. görmek isterseniz elbet...

Benim kırsal alanın uçsuz bucaksızlığında da yağmura tutulmuşluğum olmuştur. Ama kır yağmurundan hazzettiğimi söyleyemem. Orda bile, şayet altına

sığınacağınız bir damın saçağı bulunuyorsa o yağmurun tadını almak mümkündür. Yoksa kırın can sıkıcı boşluğunda yağmur zaten oraya ait bir vaka olarak algılanır. Onun olağanüstülüğünün tadına varılmaz. Yağmur, insan eli değmiş yerlerde yağmur olarak varbulunur. O da, kente özgü bir yaşantı halidir.

Doğanın değerini ve onun gerçek yaşantısının ne olduğunu sonuna dek yaşayabilmek için, ben, ille de kenti solumak gerekir diyorum. Öyle biliyorum.

O hüzün birden çöker. İnsanın yüreğine çökelir.

Yağmur beklentisi birden, o hüznün çökeltisiyle birlikte doğar insanın içine. Beklemeye başlarsınız.

İşte o zaman, görmeden seyrettiğiniz vitrinlerin önünden geçmek, onların önünde duralamak gerekir. Yıllar önce seyrettiğiniz, tadı damağınızda kalmış filmler, sinemadan bir esriklik haliyle dışarıya süzülmeniz, dışarıda her nasılsa çiselemekte olan yağmura yakalanmanız, ve yağmura yakalanmayı delicesine özlemeniz, hep kente özgü, size çocukluğunuzdan, çocukluğunuza da babanızın çocukluğundan kalma manzaralardandır.. kenti, bunun için, bu yüzden sevdiğinizi düşünürsünüz: sebebini açıklayamadığınız bir geçmiş yaşantısına duyulan özlemden.. bu özlemi size yalnızca onun duyurabilmesinden...

Kadın, o sırada otuzbeşini sürüyordur. Oğlansa daha yirmisinde.. kadın, bir tiyatronun kıdemli oyuncularından biridir. Oğlana tutulur. Oğlanınsa kendi denginde bir flörtü vardır. Ama kaşarlanmış kadın oğlanın ağzından girer burnundan çıkar. Gene de tartışırlar. Oğlan, ikinci dünya savaşını söz konusu ederek kadına sorar: “Sen o zaman kaç yaşındaydın?” der. Maksadı, yaşını söz konusu ederek kadını

aşağılamaktır. Kadın, o tarihte otuzbeşinde olduğunu söyler. Derken filmin sonunu buluruz. Son sahnede, kadın, esrikliğin dibini bulmuş, başını bile omuzlarının üstünde tutmakta beceriksizleşmiş, dünyadan umudunu kesmiş, bilinmez bir dünyanın derinliklerine dalıp gitmiştir. O sahne, o esrikliğin dibine varıldığı ve yalnızca kentlerde yaşanabilir olan o sahne, sizin de beyninize çakılır. Sinema salonundan dışarıya uğradığınızda, kentin en tepesindeki odaya yerleşmek istersiniz. Bu yalnızca kente özgü bir yaşantı halidir. Bu böyle yaşamak mı, diye itiraz ederseniz, sizinle ortak bir paydada buluşamayacağımızı söylerim ben de, o kadar...

Pazar boşluğunu, pazarın boşluğunu yaşamak isterseniz sizi kente davet etmek isterim.

Unutulmaz yazarımızın, kenti iki kelimeye, yalnızca o iki kelimeciğe indirgediği şey şudur: akşam ve lamba!

İşte kent. İşte kentin özeti: akşam ve lamba!

Akşam, yalnızca kentin üstüne iner, kıra değil. Ve lamba, yalnızca kentin derin sokaklarında solgun ışığını kaldırım taşlarının üstüne döşer. Kente özgü hüznü, size akşamın alacakaranlığına dökülmüş ışık kırıntılarının çukurlarından cömertçe sunar. Kır hüznünde cömertlik yoktur, aslında kırda hüzün yoktur. Hüzün, kente ve yalnız ona mahsus bir yaşantı halidir. İnsanın içine hüzün çökelten pazar boşluğu da kentte yaşanır, çünkü kırda pazar olmaz. Kırların günü yoktur.

Kendini terkedilmiş bir kent sürgünü gibi duyumsayan kent vurgunu kentin en ortasında nereye gideceğini bilememenin şaşkınlığını yaşıyor, birkaç adımlık daracık alanda dönenip duruyor.

Uluma

Sussun artık şu köpek diye yalvarıyordum. Sus köpek, diyordum, sus, sus. Sus!..

Nasıl da çelimsiz çığlıklarla uluyordu.

O da yalvarıyordu.

Ama ne istediğini anlamıyordum.

Canhıraş bir köpek çığlığıyla balkona koşmuştum. Fakat köpeğin çığlığından önce keskin bir fren sesinin gıcırtısı doldurdu kentin sokaklarını. Arkasından köpek havlamaya başladı.

O ağlayış sesi yabancım değildi. Bebek ağlamasının tedirgin ediciliğini tanıyordum.

Gecenin bir yarısında, komşumuzun ağlayan bebeğinin sesini, sanırım ilk, ben duyardım. Gözlerim ilkin açılır, sonra gözkapaklarım acıyan gözlerimin üstüne düşer, yarı uykulu durumda, bebeğin sesini dinlerdim. Hayır, elbette bir müzik dinler gibi değil. Üstümden bir ilencin savuşup gitmesini bekler gibi bekleyerek dinlerdim. Nerdeyse duvarları yumruklamak geçerdi içimden. Fakat çaresiz, kıpırtısız, "git,

çekil, uzaklaş!..” yalvarmalarıyla, gözkapaklarımın ardında oluşmuş kara boşluğa dalıp giderek…

Yeniden uykuya daldığımda bilemezdim: acaba bebeğin sesi mi kesildi, yoksa ben mi baygınlaşıp kendimden geçtim?..

Bazen bebeğin dudaklarının annesinin memesine dokunurken çıkardığı mutlu homurtuyu işittiğimi sanırdım. Bebecik rahatlıyor, diye düşünürdüm.

Gör ki, bu eniğin çenilemesi başka hiçbirine benzemiyordu. Ne rahatsız olmuş bir bebeğin taciz eden ağlamasına, ne hastalandığı için sahibine sitemli bakışlar atan köpeğinkine…

Bu, beklenmedik bir olaydı. Bunu ne köpek yavrusunun kendi bekliyordu, ne ben, ne başkası… Enik birdenbire havlamaya başlamıştı. Kamyon, her nasılsa, köpeğin dört ayağını birden ezmişti. Olayı gören yoktu. Köpekçiğe yardım etmek isteyenler, onu yalnızca kaldırıma çekmeyi başarmıştı. Vukuat sabahın erken saatlerinde olmuştu.

Köpek, ikindi vaktine kadar inledi, can çekişti. Sonra sesi kesildi. Hayır, birdenbire değil, yavaş yavaş, belleğimizi zorlayarak, yüreğimizi kanırtarak, bize ölümün ne olduğunu anlatmaya çalışarak…

Ölümün korkusundan bahsediyorlar. Bense onun kokusunu aldığımı söylüyorum. Bu, yetişkin bir hayvan da olsa, bir hayvanın minicik yavrusu da olsa, bir insan da olsa, o koku değişmiyor, onun veda sesi, bir köpek enciğinin dokunaklı uğunması ya da uluması gibi uzayın derinliklerinde ve kulağımızın dibinde yankılanıp duruyor. Duruyordu. Köpek yavrusunun incecik uluması, onun son nefesini vermesiyle kesiliyor ve eniğin ölümü dünyaya böyle ilân ediliyordu.

Balkondan odama nasıl geçtiğimi anımsamıyordum. Eniğin arkasından çığırmaya çalıştığım ağıda kelimelerin kifayet etmediğini fark etmiştim. Birden. Aniden.

Kedicik

Erken yatamam ben. Şimdi değil, oldubitti böyleyim. Yıllardır. Yatağa girdiğimde ortalıktan el ayak çekilmiş olur. Kaldığım evin balkonu varsa, oradan gecenin sesine kulak kabartmak insanı bir anda filozoflaştırır. Duyulmayan sesler, bilinmedik melodiler işitilmeye başlar. Her sesi her şeyin sesine benzetebilirsin. Her şeyin mümkün olduğu bir zaman dilimidir gecenin o vakti. Üstat Faulkner Luxemburg parkında işittiği Berlioz'un müziğini bayat bir dilim ekmeğin üstüne sürülmüş bir Tchaikowsky olarak düşünüyordu. Bu demektir ki, üstadın en güzel vakti zora koşulmuş bir kahvaltı sürecinde yaşanıyordu. Kahvaltı eder miydi bilemem. Sanırım onun kahvaltısına tadını benim bilemeyeceğim bazı müskirat eşlik ederdi ve kızarmış bir dilim bayat ekmek o masada hiç de köylülük alameti olarak algılanmazdı.

Neyse…

Her neyse.. ben, kendi masama gözümü dikmiş duruyorum. Gecenin bir vaktinde benim kahvaltı masamın üstünde Bach'ın sessizlikten oluşmuş melodileri duruyor. O melodilerin derin bir suskunluğa, *yok ses*e

büründüğü, ama gene de o sükûttan oluşmuş müziğin karşımızda bütün görkemiyle dikeldiği, oyulduğu o yok ses.. her neyse, işte o, oradaydı…

Bunları düşünürken, minicik bir kedi yavrusunun, nerdeyse yeni doğmuş ve henüz gözleri bile açılmamış bir kedi yavrusunun uzaktaki annesini çağıran yalvarış dolu cıyırtısı çalındı kulağıma. Öylesine ince, öylesine cana yakın ve insanın içinde acıma duygusu uyandıran bir sesti ki bu, insanın hiç de o kediciğin annesi olması gerekmiyordu ona memesini uzatıp emzirmesi için..

Yavaşça kalktım yatağımdan.

Balkona çıktım.

Aşağıya baktım.

O sesi bir kere daha işitmek istiyordum.

Gerçi o saatte bahçeye inemezdim. İnsem bile yavru kediciği o karanlıkta bulacağımdan emin olamazdım. Fakat kediciğin sesini bir kere daha işitmek istiyordum.

Yapraklar hışırdadı.

Kuru, yağmursuz geçen bir mevsimden sonra ağaçların kurumuş yaprakları arasından gizemli bir yel geçti. Ya da geçer gibi oldu.

Ağaçların kurumuş yapraklarının solgunluğu güz mevsiminden bildiğimiz o canlı, sağlıklı sararmaya benzemiyordu. Hastalıklı bir kurumuşluk, bir pörsümüşlük dökülüyordu yaprakların titreşiminden çıkan hışırtıda…

Uzaktan bir patlama sesi duyuldu. Zayıf, cılız…

İşte gecenin sesi dediğim olay tam da böyle bir şeydi. Her şeyi duyuyordunuz, her şey mümkündü.

Fakat hiç bir şey sizin algınızın ulaştığı gerçeklikle örtüşmüyordu.

Sabahleyin kalkıp bir daha bakacağım bu balkondan aşağıya. Orada belki görüp göreceğim şey, bir kuru yaprağın toprak üstündeki bir başka kuru yaprağın üstüne düşmesinden hâsıl olan bir inlemeydi ve ben o inlemeyi yeni doğmuş bir kedicik yavrusunun annesine olan yalvarış dolu çığırışına benzetiyordum. Her şey mümkündü. Rilke'nin dediğinden daha da mümkündü her şey.. şu bile: belki ben Sait Faik'in işittiği o hişt! hişt! sesini işitmiştim gecenin bu vaktinde. Madem üstat Rilke her şey mümkündür diyor, öyleyse bu da…

Sabahleyin kediciği görebilirim umuduyla doğruca balkona seğirttim. Aşağıda yetişkin bir erkek sarman ağır ağır yürüyordu. Sırtını kamburlaştırmıştı. Zayıflıktan kasıkları birbirine geçmişti. Dudaklarımdan bir fısıltı sesi çıkarttım. Durdu. Başını yukarıya çevirip uzun uzun bana baktı. Evde manca yoktu. Ona süte bulanmış ekmek içi attım. Ekmek yarım metre ilerisine düştü kediciğin. Tembelce kımıldadı, burnunu ekmeğe uzattı, kokladı. Beğenmedi. Son bir kez balkona baktı, göz göze geldik. Umutsuz, isteksiz, aç.. yürüyüp gitti.

İki İstasyon Arasında

Çocukluğumu geçirdiğim iki küçük Anadolu kentinin ikisinde de birer İstasyon Caddesi vardı. İlki kentin içinden geçiyordu. Hem de evimizin önünden.. ancak istasyona gene de yaklaşık dört kilometre mesafesi bulunuyordu. Bizi terk eden misafirlerimiz evimizin önünden paytona binip aynı güzergâhtan istasyona ulaşacaklar.. el sallıyorum.. onların bizden ayrılmasını öylesine istemiyor, öylesine içime sindiremiyorum ki, kapı kenarlarına onlar aklıma her geldikçe bir çentik atıyorum. Sonra evin büyükleri oraya buraya çentik attığımı görünce muzırlık yaptığımı düşünüp beni uyaracaklardır.

Benim, evden çıkıp cadde boyunca yürüyerek istasyona gitmemin tarihçesi ve istasyonlara hep düşkün oluşumun gizi bu olayda saklı olabilir. O misafirlerimize olan tutkunluğumu neye bağlamalıyım? Sanırım bunu da biliyorum: onlar, bizim çocukluğumuzun komşusuydular. Biz daha okula gitmeden önce, o evin oğulları olan ağabeylerimiz bize, daha sonra okulda öğreneceğimiz marşları öğretmişlerdi. Şiirler ezberletmişlerdi. Onlar, bizim ufkumuzda duran örnek-

lerimizdi. Al işte, onların yoksul bir aile olduğunu, bize ağabeylik eden oğulların okuma imkânı bulamadığını nice sonra fark edip yazıklanacağız. Ama bizim, kendi gurbetimizi yaşadığımız o küçük Anadolu kentinde onların bizi ziyaret etmesi bana paha biçilmez bir vefa duygusunun edası gibi görünmüştü ve ben bu vefaya meftun olmuştum. Kendim de onların arkasından, bir tür yas tutarak bir başıma bu vefayı ödeşmeye çalışıyordum.

Gençliğimin başlangıcını yaşadığım ikinci küçük Anadolu kentinin İstasyon Caddesi kentin dışındaydı. Bir yerden sonra kentin yerleşim mahallinin dışına çıkıp şoseyi izleyerek istasyona ulaşılıyordu. Kente uzaklığı iki kilometreydi. O caddeyi arkadaş kümesiyle arşınlıyorduk. Yol boyunca hararetli sohbetlerimiz oluyordu. Ben, bu sohbetlerin zevkini tatmanın yanında bir ölçüde nostalji de takılıyordum. Herkeslerden habersiz olarak..

O istasyon, kentin dışında olduğundan bu haliyle bir terkedilmişlik havası verirdi.. hele de geceleri.. İstasyon çalışanlarının lojmanları aynı mıntıkadaydı. Gece vakti, o küçücük taş binaların pencerelerinden solgun, sarı ışıklar sızardı dışarıya. Burası, kör bir istasyondu, yol bu istasyonla biterdi. Zaten buraya gelen trenler de banliyö treniydi.

Hah, işte ipin koptuğu yere geliyorum.

Buradaydım. Birlikteydik. Trene birlikte bindik. Ama birlikte trene binen iki kişi her zaman aynı yolu birlikte kat etmiş olmuyor. Bu da öyle bir şeydi. Birlikte yolculuk yapıyorduk, ama yollarımızı ayırmıştık.

O, bana, gölgenin rengini göstermek istediğini söylüyordu. Kim bilir, her şey, bütün bir geleceğimiz

belki de onun renginde gizlenmiş duruyordu. O bunu bilmiyor muydu, bilmiyorum; ben biliyor muydum, meçhul..

Böyle kapanık bir yolculukta tıngır mıngır birlikte yol alış, bu ayrılığın uzun bir veda töreni gibiydi.

Onu yıllar sonra görecektim. Ama her şey o kadar gecikmiş, öylesine değişmiş olarak.. ki, bunun isyanını kelimelere hapsedebilecek gücüm yok.

Bakarsan, istasyonlar yerlerinde duruyor, insanlar da… Ama o istasyonlar onlar mıdır, o insanlar kendileri midir?.. Benden başka kendi yitiğine ağlayan var mıdır? Yetirdiği şeyin ne olduğunu bilmeden.. üstelik.

Öcün Yüreğine Saplanan Kama

–Ingmar Bergman'dan esinti…-

Yaşadığımız günler son ikiyüz yılın süregelen hasılasıdır (üstünü sayma!).. insanoğlunun geçirdiği belki en çılgın zaman dilimi.. arz, insanın ayağının altından belki her zaman kayıyordu, ama onun sarsıntısını insan hiç bu denli somut duyumsamamıştı..

Başını avuçlarının arasında sıkıştırıp kalmış insan, hiç bu denli trajik bir görüntüye bürünmemişti. Hiçbir insan soyu onun kadar kendi yasını tutmaya sıvanmamıştı.

Kadın türü, hiç bu kadar masum, korunaksız, mazlum halini yaşamamıştı. Hiç bu kadar zalim, hoyrat ve saldırgan bir ıranın içine gömülmemişti.. hiç bu denli saldırganlık hedefi yapılmamıştı..

Yumuşacık huylarımız birden katılaştı.

Bir zamanlar çöllerin derinliğine ya da ormanların bilinmezliğine korku nedir bilmeden özgür ve

pervasız dalan hatun kişiler, şimdi değil çöle ve ormana, kapının önüne çıkmayı göze alamıyor. Yiğitlik ölmüştür.

Bir orman boşluğunun kenarında bekâretinin en masum içtenliği ile sofrasını yolculara açan, onlara sofrasının yoksulluğunu bir cömertlik nişanesi halinde sunan saf ruh, daha sofra ortadan kalkmadan saldırıya uğrayacağını bekleyebilir mi? Ama beklenmeyen şeyler her zaman vaki olur. Haydutlar, acımasızca saldırıya geçebilir. Daha da alçakçası maktul soyguna uğrar. Üzerinden çalınanlar, maktulün ailesine para karşılığı satılmaya teşebbüs edilir.

Bu işte cinnetten fazla bir şey var.

Bu işte vahşet kudurganlığının tırpanı kol geziyor.

Maktulün yası tutulmalıdır, evet. Fakat yastan önce gelen işlerimiz var: adalet.

Bu kelimenin günümüzde ifade ettiği anlamı yeterince bildiğimiz söylenebilir mi? Onun kapsamı yeterince biliniyor olaydı vahşete kalkışanlar gene de teşebbüslerini yürürlüğe koymaya cüret edebilir miydi?

Eğer klinik bağlamda deliliğin sözü ediliyorsa, orada, her zaman bir masumluğa, saflığa, saffete yer bulabiliriz.

Fakat gaddarlık başka.. gaddarlığın sonuçladığı zulüm ve vahşet başka.. burada hiçbir affın sınırına sığdırılamayacak bir cinayet söz konusu…

Soytarının gülüşü sırıtıyor saldırıcıların sahte hizmet sunuşunda: o gülüş maskedir.

Maktulün parçalanmış giysileri bulunuyor.

Kama masaya saplanıyor.

Saldırıcıların yorgun, kendinden geçmiş bedeni derin bir uykuya gömülü..

Horozun ilk ötüşüyle gerinmeye başlayan bedenler şimdi uyanacak. Uyanırlar. Uyanıyorlar. Masada saplanmış duran kama yerinden sökülüyor. İlkin saldırıcıların elebaşı kıstırılıyor. Kendine savunma payı bırakılarak.. kama boğazını yırtıyor. Sonra yardakçısının boğazı..

En sona çocuk kalıyor.. maktulün babası onun boğazını yırtmıyor. Bir hurda torbasını savurur gibi duvara fırlatıyor..

Kızın yası ormanda tutulacaktır. Gömüt o kuytu yere inşa edilir.

Çılgınca çağlayıp duran dere orada hâlâ çağlayıp duruyor. Çağlayacak.

Taverna Kapısının Önünde

Kentin ortasındaki alandan sapınca kendimi birden salaş lokantaların, meyhanelerin, seyyar kokoreççilerinin bulunduğu caddenin güzergâhında buldum. Caddenin ortasında suyu kesilmiş ve artık bir süs havuzu bile olarak işlevi kalmamış, kırık duvarlı gölet taklidinin içinden hırpani kıyafetli biri yolumu kesti. Üzerindeki giysi giysiden çok gelişigüzel atılmış bir çula benziyordu. Çula sarınmış gibiydi.

– Beyefendi yalvarıyorum, bir sualim var…

Onu dinlemenin işime gelmeyeceğini nerdeyse bir anda aklımdan geçirdim.

– Yalvarıyorum beyefendi, bir saniyenizi lûtfedin…

Böylelerini bildiğimi düşündüm. Parmağınızı verseniz kolunuzu kurtaramazdınız. Yanından savuşup geçmek istedim. Birden kolumu tutmak istedi. Ama tutmadı. Sanırım koluma dokunmaya cesaret edemedi.

– Bırakın beni lütfen, diye mırıldandım. İşim var…

– Bir saniyenizi lûtfetmeyecek misiniz bayım. Sadece bir saniyenizi istiyorum.. bu kentte kendimi dinletecek bir kişiyi bile bulamadım. Ben bu sokağın sakiniyim…

– Ne istiyorsun?

– Beni şu tavernadan içeriye almalarını sağlamanızı istiyorum.

– Ben onları tanımam.

– Lûtfedin bayım.

– Ne yapmam gerekiyor?

– Benimle bir an yan yana durmanızı istiyorum.

Fakat kapıya geldiğimizde meyhanenin fedaisi kapının ortasına dikildi. Sonra da oranın patronu olduğu anlaşılan şahıs bizi karşıladı. Benim herhangi bir şey söylememe ihtiyaç kalmadan patron olacak şahıs konuştu:

– Biz bu beyefendiyi tavernamıza kabul edemiyoruz efendim, üzgünüm.

– Sebebini öğrenebilir miyim?

– Bizim kendimize özgü ilkelerimiz var beyefendi.

– Ne gibi ilkeler?

– Bizim tavernamızda kimse "İstanbul'u sevmiyorum artık" şarkısını söyleyemez.

– Başka?

– Kimse hariçten gazel de okuyamaz.

– Daha?

– Müessesemizde Fenerbahçe aleyhine konuşmak da yasaktır.

– Peki, arkadaşım bu ilkelerinizi ihlâl mi ediyor? Sizden "İstanbul'u sevmiyorum artık" şarkısını çalıp söylemenizi mi istiyor?

– Hayır. Fakat onun elbisesi çul.

– Çul mu? Ne çıkar bundan?

– Efendim çul elbise müşterilerimizin arasında baskı oluşturuyor.

– Anlayamadım.

– Müşterilerimiz çul elbise giyen birini aralarında görünce onlar da çul elbise giymek istiyor.

– İstiyorlarsa giysinler efendim.

– Evet, ama onlar çul elbise giymek istemiyor.

– İstiyor mu, istemiyor mu?

– Efendim çul elbise onları baskı altında tutuyor.

– Fakat, arkadaşım onları zorlamıyor. İsteyen istediğini giysin.

– Müşterilerimizin arasında kimileri çul elbise giymenin anayasaya aykırı olduğu kanaatini taşıyor.

– Fesuphanallah, o da nereden çıkıyor?

– Benim işittiğim şu ki, çul elbise anayasanın 5. maddesine aykırıymış. Anayasanın 5. maddesi 12. maddeye göndermede bulunuyormuş. 12. madde ise anayasanın ruhunu içeren 1001. maddenin açıklaması ile ilgiliymiş. Böylece anayasanın bin küsur maddelik içeriği tümüyle ihlâl edilmekteymiş.

– Anlıyorum, dedim. Ama hiçbir şey anlamamıştım. Peki, şimdi ne olacak? Dedim.

– Bilmiyorum efendim, dedi patron. Fakat beyefendi üzerindeki çulu çıkarırsa sanıyorum don gömlek içeriye girmesinde bir engel kalmaz.

Arkadaşıma döndüm.

– Ne diyorsun? Patronun söylediklerini işittin. İçeriye don gömlek girmek ister misin?

– Bu teklifi bana daha önce de yaptılar bayım. Ben içeriye don gömlek girmeye razı olduktan sonra sana niye müracaat edeydim ki? Dedi.

Bu sözler karşısında kimse birbirine diyecek söz bulamadı. İşaret parmaklarımız dişlerimizin arasında sıkılı dururken birbirimizin yüzüne bakınıp kaldık.

O sırada arkadaşımın fısıltısını kimse işitmedi sanıyorum:

– Beni niye kendilerine benzetmeye zorluyorlar ki?!

Ekim 2008

Kütük

–ikizim Alaeddin Özdenören'e-

Aslında bir kanoya binmiş olabilirdi.

Akıntılı, girdaplı, nereye gideceği, hangi dönemeçten sonra ne yapacağı belli olmayan deli ırmağın hızlı sularındaki cevelana kanoyla kapılıp gitmek de yaraşırdı. Irmağın kıyısında suya eğilmiş söğüt dallarına çarpmamak için, çavlanların üstünden daha korunaklı biçimde aşağıya kaymak, aşağıda burgaç yapan köpüklerin arasında yönünü küreklerle belirlemek daha kolay olabilirdi.

Oysa o, bu hızla akan ırmağın dalgacıkları arasında yukardan sel sularıyla taşınmış olan bir kütüğü yakalayabilmişti. Yanında yoldaşları vardı. Her biri kütüğün bir yerine yapışmış, korku dolu çırpınışlarla sürükleniyorlardı. Kütük birden bir kayaya tosladı. Yeniyetme delikanlıların her biri bir yana savruldu. Savrulanların hepsi, biri dışında, ırmak yatağı boyunca uzayan milli, kayalık kıyıya çıkmayı başardı. Aslında ırmak kendi yatağının bir yerlerinde başka ırmaklarla karışıp bütünleşerek denize ulaşıyordu ve

yeniyetmelerin beklediği de ırmak boyunca devinip denize ulaşmaktı.

Kütüğün yuvarlanan gövdesine sarılı kalmış olan yeniyetme delikanlı ikinci savruluşta koptu, şimdi deli suyun ortasında bir başına duruyordu.

Aklından geçirdiği bir tek mısra vardı –ve de ona mısra mı demeli, yoksa daha yakışıklı bir deyim mi bulmalı: bu bile o çılgın sürükleniş anında kafasının içinde döneniyordu-. Yüzlerce yıl önce bir panayırın kalabalığına irat edilmiş bir hitabenin içinde geçen bir cümle: ölüm ırmağının girilecek yerleri çoktur, fakat çıkılacak yeri yoktur!

Oysa o, burgaçlara savrulmuş olan delikanlı kendini ölüm ırmağına girmiş saymıyordu. O, ırmağın kıyısında arkadaşlarıyla birlikte suya girmeye hazırlanırken, elbisesini özenle katlayıp bir kenara koyup suya uygun giysisini üzerine çekerken bir hayat ırmağının sularına dalmayı düşlüyordu.

Çılgın suda ellerine geçirdikleri sel sularından arta kalan kütük onları salimen denize ulaştıracaktı, öyle olacağını umuyorlardı! Özlemleri, ulaşmak istedikleri hedef denizdi! Ulaşılan denizde bir yunus nasıl olsa onlara yardım ederdi. Yunuslar denizin bütün girintisini çıkıntısını bilirdi. Yunuslar dalgalarla nasıl baş edileceğini bilirdi.

Ama olmadı. Darmadağın olmuş, parçalanmış ırmak dalgacıkları arasında savrulup kalmışlardı.

Gene de tutunabildiği bir kaya parçasında akıp giden suya bakarken şöyle düşünüyordu: acaba içine girdiği, içine girip sürüklendiği ırmak ölüm ırmağı mıydı, yoksa hayat ırmağı mı? Yoksa adı ne konulmuş olursa olsun, akan ırmak aynı ırmak mıydı? Irmağın

adı ne konulmuş olursa olsun, o, eline geçirdiği kaya parçasına tutunmaya devam mı etmeliydi? Ödevi ona acaba ne yapmasını buyuruyordu?

Ağustos 2008

Ayak İzleri

Bilmediğin ayak izlerini sürerek bilmediğin bir yerlere gitmek –gitmek: yani bir şeylerin ardından sürünmek. Nereye gittiğini bilmediğini düşünüyorsun. Tadına varılmamış bir mutluluğu yaşadığını anımsıyor ve diyorsun: ben hiç kendimi yaşamadım, yaşarken yakalamadım. Eski fotoğraflar. Oralarda işin neydi? Arkandaki ağaç kesilmemişse eğer, kurumuştur. Bu solgun fotoğraf kadar bile dayanıklı olabileceğin ileri sürülemiyor. Sense şimdi ayakların dolaşarak binlerce insanın ayak izleriyle aşınmış beton zeminde bilmediğin bir ayak izini sürmeye kalkışıyorsun. İçinde melekler. İnsanlar yok. Ölüler yok. İzler, izlenimler, tasarımlar yok. Nereye gidiyorsun, gideceksin: yok. Mizansen şudur: eski kütüklerden yapılı, yangın bozması bir istasyon binası. İz bırakmadan geçip gitmiş milyarlarca ayak.. ayaklar betonda iz bırakmaz: yalnızca şaşkın istikametlere yürümüş lekeler kalır artlarında. Şimdi hangisini izlemek istiyorsun? Hangi lekenin üstüne basarak bu istasyonun dışına çıkacaksın?

19 Temmuz 1987

Temmuz

Baş dönmesi. İsteksizce ağlayan bir çocuğun sesi: anne (kelimeler henüz biçimlenemiyor – yaşamanın acemisi, konuşmaysa hiç yok). Ve çocuğun ablası: çatıların arasından gün ışığının beyaza dönüştürdüğü açık mavi gökyüzünün sonsuz uzaklıklarından yankılanan, bebeği tehdit eden sesi. O boşluğa kırılarak dökülüyor, yitiyor. Hasta çiçekler. Kırmızı örümcek. Büyüyemeyen ağaçlar. Ve susuzluk. Bir şeyler alaşağı ediliyor, oysa güvenmek istediğin bir şeylerdi onlar: yuvarlanıyorlar, ezilmiş aşklar, işitilmemiş haberler, gözyaşları, söz vermeler, tutulmamış sözler, uyku ve baygınlık gibi bir şeyler. Yarış yok, yarış durmuş. Yarışmak için değil, bilmediğimiz bir gölgeliğe sığınmak için uçuyor kuşlar (kuş türünün *özel* adı serçedir). Olağanüstü olaylar açıklanamaz, açıklanamazlıkları yüzünden olağanın ötesinde sayılırlar, ama her açıklayamadığımız olgu olağanüstü değildir. Ben niçin varım sorusu da açıklama talep ediyor, bellediklerimizin ötesinde cevap yetiştirmek güç. Buna rağmen var oluşum olağanüstü değil. Temmuzun yakıcılığında doğanın kendi pörsümüşlüğünü ortaya koyması açıklaması olmayan bir

olağanlıktır. Birileri bir yerlerde bulutları yırtıyor, çıplak, yaralı yüzler yırtılmış bulutlara çoğalıyor, açlık ve tokluk, başkaldırı ve boyuneğiş bulutların gecesinde kendi yokluklarına doğru uzaklaşıp gidiyor. Herkesin kendi sıkıntısından çıkan sesin bağımsız olarak somutlaştığını görüyorsun (işitme değil, görme –sesleri görüyorsun). Ağızlardan çıkmayan fakat kelime olan, kelimeler olarak evlerin, kurumuş çimenlerin arasına yayılan, sahipsiz insan seslerini görüyorsun. Bu değilse Temmuz, nedir, diye soruyorsun.

19 Temmuz 1987

Hasta

Bazen pencereden dışarı bakıyor: güzel çiçeklerin süslediği, renkler kattığı odasının (burayı mahpus odası olarak düşünüyordu) bu köşesinden (pencere) kentin cıvıl cıvıl insan kaynaşan dışarıdaki alana bakarak yeryüzünün mümkün olan her yanına dağılmış arkadaşlarının ve dünyanın yeniden bir parçası olup olamayacağını merak ediyordu. Böyle bir kötülük milyonlarca kilometre uzağında olmalıydı onun, böyle düşünüyordu. Hâlâ hiçbir şey bilmiyordu. Bilmek de istemiyordu. Olacakları bilmek istemiyordu. "Ama böyle yaşayamam" diyordu. Bütün istediği sevdiğiyle biraz daha zaman geçirmekti ve sağlık ummaktı ve ellerinde kalan zamandan hazzetmekti. "Birini sevdiğini düşünüyorsun, sonra beklenmedik bir şey oluyor –hastalık gibi bir şey-, sonra bakıyorsun ki, aşk daha da kökleşmiş, derinleşmiş, hem de hayal bile edemeyeceğin ölçüde.." diye düşünüyordu. Ve sonra gerçekle yüz yüze geliyor ve sessizce konuşuyordu: "Tanrım, gerçekten acı çekmiyorum. Şu yeryüzünde benden bin beter insan var. Ama bu hasta niçin ben'im? Niçin? Niçin ben olmak zorunda kaldım? Bu bir haksızlık değil mi?"

Uzaktan, kilometrelerce uzaktan kıpırdayan insan siluetlerini gördükçe, kentin derin uğultusuna kulak verdikçe, bahçedeki çam ağaçlarının yeşilliğine ve kapının hemen arkasından işitilen dünyalık insan seslerine (kimizaman tıkırdayan sedye arabalarının, tanıdık hemşirelerin, hasta ziyaretçilerinin seslerine) rağmen, içinde yaşadığı hastane binasının dünyanın dışına fırlatılıp atılmış olduğunu, hiçbir gerçek uzamda yer tutmadığını düşünüyordu. O zaman içi kahırla eziliyor ve gene konuşuyordu: "Bazen öfkeleniyorum ve bana ne olduğunu düşünüyorum, somut bir muhatabı yok öfkemin. Bu.. bu hasta niçin benim Tanrım, ah, niçin?" Yoksa bütün bunlar bir hayal miydi, hiç yok muydu, kendisi hiç olmamış mıydı, bu mümkün müydü, mümkün olabilir miydi? Hiçbir şey bilemiyordu. Ve işte o zaman kemiklerinin, pörsümüş deri parçalarının arasından çıkardığı sevgilisine sıkı sıkı sarılarak kafasının derin karanlıklarına dalıp gidiyordu.

21 Temmuz 1987

Bir Odanın Fotoğrafı

Yok böyle bir fotoğraf.

Hiçbir fotoğrafçı kameranın ardında olanları fotoğraflayamamıştır henüz.

Oysa kameranın ardındaki düz, çıplak duvarın resmi çekilmeliydi: kameranın önünde olup bitenleri bu düz badanalı satıh anlamlandırıyor, kameranın önünde duranların bir odanın içinde durduklarını fotoğraflarda görünmeyen bu duvar gerçeklik olarak yansıtıyor. Ama o duvar gene de görünmüyor. Fotoğrafçıya sorarsanız bu duvarın kendisiyle uğraşmaya değmez: boydan boya, düz, çizgisiz, kişiliksiz bir satıh. Belki bir elektrik düğmesi, bir priz, kullanılmayan bir aplik kordonu.. bu düz sathın dümdüzlüğünü bazı duvarlar üzerinde bir bunlar bozabilir. Ama fotoğrafçıya göre, resmini çekmeye değecek bir özellik taşımaz bunlar: olsa olsa kişiliksizliğin belgelerini resmedebilirler. Bir odanın fotoğrafını çekmeye yanaşılmaz bu yüzden. Odaların fotoğrafı yoktur.

19 Temmuz 1987

Işıklar Sönünce

Kendimi birden sönen ışıkların meydana getirdiği karanlığın ortasında duyumsuyorum. Işıklar söndüğünde hâsıl olan karanlık daha önce bilinen bir yerse sorun çıkmaz. El yordamıyla neyin nerde olduğu, nereye gidileceği kestirilebilir. Işıklar birden kesilir ve ilk şok: her şey birden kararır, ne yön kalır, ne yön duygusu. Ortamın yeniden keşfedilebilmesi zamana bağlıdır: önceden mevcut olmakla birlikte duyulmayan bazı sesler duyulmaya başlar. Dışarıda ay ışığı vardır, fakat onun mevcut olduğu unutulmuştur: şimdi yeniden fark edilmeye başlar. Dahası zaman fark edilir hale gelir, üzerimizdeki etkisi görülür olur. Oysa çiğ elektrik ışığının altında zaman, bir saatin mekanik işleyişine denk tutulmuş ve bir saatin işleyişine mahkûm edilmişti: şimdi o da zincirinden boşandırılmıştır.

Belki de karanlığın doğal olarak bulunduğu bir yerde, yapay ışıkla elde edilmiş aydınlıkta görünenden daha çok şey görülebilmektedir, en azından, dikkat daha uyanık bulunmaktadır. Öyleyse yapay ışıkla aydınlatılmış ortamda konuşanların, aslında görün-

dükleri kadar çok şey gördüklerini ve çok şey bildiklerini kabul etmekte ihtiyatlı olmamız gerekiyor.

Işıkların böyle birden söndüğü anları yaşamamız nadir değildir: öyleyse konuşulanlara dikkat etmek gerekir: gerçek bir müşahedeye mi dayanıyor, yoksa konuşanın söylediği eski bildiklerine dayanan "yeni" çıkarımlardan mı ibaret? Eskiden görülmüş olanlar mı doğruydu, yoksa şimdi alacakaranlıkta söylenenler mi? Kabul edilmeli ki, alacakaranlıkta görülenlerin bazıları çıplak ışık altında görünmüyordu. Ancak alacakaranlıkta görülenlerin hepsinin gerçekte göründüğü gibi olduğundan nasıl emin olabiliriz? Acaba herkesin her şeyi bildiğine dair olan kanaatimizin taşıdığı doğruluk payı nedir? Ne olabilir? Ne olmalıdır?

27 Kasım 2003

Sabah Molası

Sabahın ilk ışıkları çatıların turuncu kiremitlerine vurmadan kendini sokakta buldu. Sabahın serin yeli yüzünü yalarken, mahmurluğun verdiği uyuşukluktan çıkmaya savaştı. Ağzında Allah'ı ululayan ve birleyen sözcükler yuvalanıyordu. Attığı her adımda bu sözcükleri yineleme gereğini düşünüyor, bu düşünce hatırına gelmeden –veya hemen hemen gelmeden- ululama ve birleme sözcüklerini asal dilinde çığırıyordu. Biliyordu ki, az sonra şu kapıdan biri daha çıkacak, sonra bir başkası daha.. şu köşeyi döner dönmez, koltuklarının altına seccadelerini sıkıştırmış birkaç genç; onların yanı başında bir dede ve dedenin elini tutmuş altı yaşındaki torun.. hepsi aynı ululama ve birleme tümcesini çığırarak aynı hedefe yönelecek. O hedef, o gün, kentin merkezidir. Böyle yüzlerce merkez kurulacak kentin çeşitli yerlerine. Böylece yüzlerce kent merkezi ortaya çıkacak ve her merkeze konaklık eden çatıların altında yüzlerce, binlerce insan bir araya gelecek.

Allah, semanın tek çatısı altından, kentin, bu yüzlerle sayılan her bir çatısının altına bire bir tecelli ede-

cek. Bunu düşünmek ve bilmek, onu çıldırtabilirdi. O gün, bir merhamet heyamolası yaşanacaktı. Şefkat ve derinlik, keder ve yenilenme, doğuş ve yıkanış hepsi bir arada ve birbirinin içinde olarak kalbine girecekti. Bekliyordu. Beklenen an geldiğinde, o ululama ve birleme sözcükleri, her tarafta birden, aynı anda işitilmeye başlayacaktı. Bu görkemi kuşkusuz, daha önce defalarca yaşamıştı. Ama bu kez, her şey sil baştandı. Her şey, daha önce hiç olmamışçasına yinelenecek, yenilenecekti. Bir dünyadan yeni bir dünyaya geçiş denemesi yaşanacaktı.

O yaşanan şey insanın asal yapısında, onun ırasında varbulunmaktaydı. O *şey* o ıranın temel farikasından sayılan bir özellik olarak *orada* duruyordu. Baykuş ötüşüne benzeyen çığırışlar o sabaha özgü şefkat ve merhamet havasını dağıtmaya, güç yetiremiyordu. Kargaşa ve yılgı havasına rağmen insanın ciğerinden gelen o şefkat ve merhamet duygusu bir kez daha yaşanacaktı.

Yaşanan yalnızlık, bu dünyadaki son kısmet olan o bir kâse süt, bir devenin üstünde, çölün derinliklerine doğru alınan yol ve onun varacağı menzil, o sabah, her insan teki tarafından bir kez daha ve bir başına, bireysel olarak ve yenisinin yaşanacağı bir kez daha umularak yaşanacaktı. Bir ermiş değildi belki, ama ermiş olanların himmetini üzerinde hissetmesine engel de yoktu. Alnını, bu hisle secdeye koydu. Secdeden kalktığında, elleri yakarış için semaya açıldığında, orada, yeni bir insan vardı. Onunla yüz yüze geldiğini gördü. Günaydın, dedi.

15 Şubat 2004

Arınma

Cami avlusu serin, ama ortalık sıcak mı sıcaktı. Nerdeyse uçan serçeler sıcaktan bunalıp yere düşecekti. Cami avlusunda, abdest almak için düzenlenmiş sabit tabureler ve onların önündeki musluklardan şırıl şırıl akan sular buz gibiydi. Ellerini suya dokundurmak istiyorlardı. Susamış çocuklar şırıl şırıl akan suya bakıp yutkunuyordu. Derken biri: "Abdest alırken ağzımıza su alıyoruz, orucumuz bozulmuyor" dedi. Daha önce hiç biri bunu düşünememişti. Bir başka çocuk: "Benim abdestim yok, ben abdest alacağım" dedi. Taburelerden birine oturdu, abdest almaya başladı. İkinci çocuk: "Benim de abdestim yok" dedi ve o da oturup abdest almaya başladı. Derken hiç birinin abdesti olmadığı ortaya çıktı! Hepsi, oturup abdest almaya başladı. Ağızlarını suyla doldurup uzun uzun çalkalıyorlardı.

İlk kez bir gövdesinin varbulunduğunun bilincine varıyordu. Gövde "ben varım ve buradayım" diye kendini öne sürüyordu. Oysa daha önce sanki o yokmuş gibi muamele etmişti ona. Peki, bir gövdesinin varbulunduğunun bilincine varmak ne kazandırıyor-

du? Gövdesini, nefsinden ayırmayı mı başarmak istiyordu? Susamış, dili kurumuş ve gövdesi su talep ederken onu nasıl boyunduruğu altında tutulabileceğini mi göstermek istiyordu?

Birden gövdesini şımartmış olduğunu fark etti: onun taleplerine boyun eğdiği sürece maraza çıkmıyordu, ama onun taleplerine karşı koyduğunda çekişme başlıyordu: kim kime baskındı? Şımartılmış gövde acaba ondan daha ne isteyecekti? Şimdiye değin neler istemişti? İstediği şey ona verildikçe ne yapmış oluyordu? Kirlenme? Elbette. Paslanma? Öyleyse onun arındırılması mı gerekiyordu? Oruçla bunun gereği mi yerine getirilmek isteniyordu? Bir şey diyemedi, elini musluğun altında tutmuş, bekliyordu.

6 Kasım 2003

Kördüğüm

Her şey göz önünde olup bitti.

Görünürdeki olayın gizlisi saklısı yoktu.

Her şey ortadaydı.

Öyleyse göz önünde akışan olaya yakıştırılan bu anlam kargaşası da neyin nesi?

Adlî tıbbın kesinlikle ortaya koyacağı bir olayla karşı karşıyayız.

Bir kurşunun, hedefine nerden girdiği ve nereden çıktığı, dıştan bir gözlemle bile anlaşılabilir. Kurşunun, canlı bedene girdiği yer küçük ve hedefle kurşun arasındaki mesafe kısa ise orada yanık izlerine rastlanır. Kurşunun bedeni terk ettiği yerdeki delik, girdiği noktada açtığı delikten daha büyüktür ve orda yanık izine rastlanmaz.

Ama bu neyi gösterir?

Her şey göz önünde olup bittiyse, neyi?

Kurşunun hedefi terk ettiği noktada kemik bulunuyorsa, bu kemiklerin parçalanmış olduğu görülür.

Kurşunun, hedefe, hangi istikametten sıkıldığı da belirlenir. Hedefle, merminin çıkış noktasındaki mesafenin belirlenmesi de beklenebilir.

Beklenebilir, öyle mi?

Akşam oraya da iner. İnecektir.

Kimse istemese de...

Bekleyen olmasa da...

Kurşunun kimin tarafından sıkılmış olduğunu öğrenme olasılığı var mı?

Bir sürü ayrıntıyı uygulayım bakımından yanılgıya pay bırakmaksızın öğrenmek olasıdır. Buna rağmen tartışıyorlar. Kurşun çeneden yukarıya doğru mu sıkılmış, yoksa alına mı hedef alınmış?

Bunu kim biliyor?

Fail hayattaysa, işin doğrusunu belirlemek kolayın kolayı. Ama yalnızca *görünüşte*.

O hayatta değilse? O zaman ne olacak?

Ne olabilir?

Görünüş neyi gösterir?

Kendimizi geçmiş bir olayla karşı karşıya bulunuyormuşuz gibi tasarladığımızda, işin doğrusunu belirlemenin zorluğu onaylanmalıdır. İşin içinde daha karmaşık süreçlerin bulunduğu ve yaşandığı varsayılırsa, olayın gerçeğini ve aslını meydana çıkartmanın yalınkat bir iş olmadığı sezinlenir. Her intihar olayında, girişim isterse eksik kalmış veya başarılamamış olsun, kurbanın veya girişimcinin, en azından silahını kendine doğrulttuğu veya kendini boşluğa bı-

raktığı anda, hastalıklı bir ruh hali içinde bulunduğu söylenebilir. Kişi açmaza düşmüştür, fütursuzluk halini yitirmiştir, umutsuz, bezgin ve karamsardır. Hayattan beklentisi kalmaz, geride kalanlar için kaygı duymaz. Bu ağır bunaltı içinde o, yalnızca yokluğa karışabilmeyi hayal eder. O kadar.

Şifreler, bilmeceler ve daha neler...

İnsanlar, birilerinin şifreyi çözmesini, bilinmesi gereken hakikatin açığa çıkartılmasını umutlarını yitirmeden bekliyor. Günün birinde öyle acar ve becerikli kazıbilimciler çıkar ki, olayı olayın kahramanının bildiğinden daha iyi bilir ve daha da iyi okur.

Ben burada susmayı yeğleyebilirim.

Bir şey demekse susmak...

Kasım rüzgârının yanağımı buz gibi yaladığı o tepedeki küçük kabristanda bunları düşünüp durdum.

Önceden kazılıp hazırlanmış kabrin başındaki birkaç kişinin de benimle aynı şeyleri düşündüklerini hayal etmem zor değildi.

Kimse kimseye bir şey söylemiyor ve sormuyordu.

Sonunda tahtaları da yerleştirdiler ve kürekle tahtaların üstünü toprakla örtmeye başladılar, o alışıldık tümseği oluşturdular. İmam Tabareke'yi okudu. Elfatiha, dedi. Talkın getirdi. Dağılırken boyunlarımızı paltolarımızın yakasına gömmüş, kös kös yürüyorduk. Oradan uzaklaşmak için nerdeyse acele ediyorduk.

Eve gelip sokağa bakan odamın penceresini açtığımda yüzümü minik kar tanecikleri yaladı. Kendi kendime sabaha bu işi unutmuş olacağımı düşünü-

yor, şimdi arkadaşlarımın toplanmış olacağını tahmin ettiğim *o eve* gitmemek için kendimi zorluyor, dişlerimi gıcırdatıyordum.

Pencereyi kapattım. İşte o sırada kapının zili çalındı. Kapıyı açtığımda, orada, paltosuna sarınmış, kasketini yüzüne yıkmış arkadaşımı gördüm. Bir şey sormadan içeri girdi. "

– Hadi, gitmiyor muyuz? Diye mırıldandı.

Az sonra konuşmadan *o eve* doğru yürürken yakaladım kendimi. Arkadaşımın: "Bu işe bir türlü akıl erdiremiyorum" dediğini nerdeyse hayal meyal hatırlıyordum. Hiç söylenmemiş de, insana söylenmiş gibi gelen sözler ya da sesler vardır, öyle…

27 Ekim 2004

Ses

Güneşin doğmasıyla onun yaklaşık bir mızrak boyu yükselmesi arasında duran bir vakit vardır: sabah namazı kılmanın vakti geçmiş, kuşluk vakti henüz girmemiştir. Güneş doğmuştur, ama o, bulunduğunuz yerle kendisi arasında bulunan sütreleri aşıp henüz kendini gösterememiştir. Ancak yukarılarda süzülen bir kuşun kanadına ışınlarının yansıdığını görebilirsiniz. Herkesten daha erkenci olan serçelerin cıvıltıları işitilir. Hem de nasıl: nerden geldiği bilinmez bir hafif sabah yeli balkonları, huş ağacının iri, yumuşak yapraklarını, sararmış ölü çimenleri, ölü çimenlerin arasından yükselmiş arsız ayrık otlarını hafifçe ırgalandırırken, serçelerin cıvıltısı da, bütün bu yeşillikleri bir çiy gibi yalayıp geçer. Bir gölcük ya da bir derecik yakınındaysanız, yeşil, iri bir kurbağanın suya atlarken çıkardığı sesi, o, varla yok arasında duran, işitip işitmediğinizi kestiremediğiniz sesi de duyarsınız. O kurbağa, mutat sabah ziyaretçilerinizden biridir ve yakınlarınız arasında ona uğur atfedenlerin bulunduğunu bilirsiniz: bu, onun kurbağasıdır!

Sabahın sesleri ve keyfi böyle böyle başlar. Mahmurluklar dağılmamıştır daha. Her ne kadar abdest almanın getirdiği bir canlılık varsa da ve her ne kadar duanın en yoğun vakti koyulaşa koyulaşa sürüyor olsa da, bütün bunların getirdiği esriklik o vaktin üzerine kondurduğu damgasını geri çekmemiştir. Bu mahmurluğu, gökyüzünün derinliklerinde birdenbire işitilen ve uyumuş ve uyumakta olan her şeyi birdenbire silkeleyen, parçalayan karganın sesi bile kolay kolay ifna edemez. Mahmurluk, sabah vaktinin, insan yüzüne kondurulan tanrısal mührü mesabesindedir (hani, nerdeyse!).

Ben, bu mahmurluğu giderecek bir tek şey biliyorum. Daha yeni buluğ çağının arifesine dayanmış simitçi erkek çocuğun çatallı gümrah sesi.. Mahallenin ortasında o sesin ilk çığlığı semaya yükselir ve onu doldururken serçeler aynı merkezden komut almışçasına havalanırlar ve bu havalanmanın hâsıl ettiği dalgalanmayla irkilen kargalar da bir kargaşa halindeki gaklamalarıyla tünedikleri daldan birden kalkarlar ve tedirgin kanat çırpışlarıyla yeniden havalandıkları dala dönmek üzere topluca çemberler çizmeye çıkarlar. Simitçi çocuğun:

– Simiiit! Taze Simiiit! Simiiit aalıın!

Haykırışı, bir yandan, ortalığı gevrek bir mısır unu ve susam kokusuyla doldururken, bir yandan da varoşlarda yaşanan yoksullukları berhava eder. O an aynı zamanda çimen yapraklarının, huş ağacının gövdesinden sızan reçinenin, kaynağı bellisiz ışıltıların, bir harman halinde hem birbirlerine, hem insanlara göz kırptığı, kendi mutluluklarından taşan payı talep sahiplerine sundukları vakittir. O anda kimse, sabahın köründe bu körpe çocuğu sokaklara salan mec-

buriyetin ne olduğunu düşünmeye kendinde mecal bulamaz. Yalnızca, bu daha yeni yetmekte olan genç adamın çatal sesinden dünyaya fışkırttığı mutluluktan pay alabilmenin derdine düşer. Çocuğun simit alma önerisindeki canhıraş yalvarmaya kulak verecek basireti gösteremese bile, onun sunduğu ve yaşattığı mutluluğu sessiz bir şükran duygusuyla almakta beis görmez, nasıl olsa bedavadır…

Ocak, 2004

Korkak ve Öteki

Bir taraf korkuyor, öbür taraf iğreniyor.

İki taraf da birbirine dokunmaktan çekiniyor.

Birbiriyle temastan kaçınıyor.

Korkan taraf, iğrenen tarafa yaklaşır ve ona dokunursa, bütün hayatının söneceği kaygısını taşıyor.

Korkan taraf, kendi içinde tabular geliştirmiştir.

Korkan taraf, çocukluğunda yatağına böcekler konularak korkutulmuş birisidir.

Her böceğin kendisini ısıracağı ve zehirleyeceği kuruntusuyla bugünlere gelmiştir.

Aslında, onu korkutan şey, öyle savaş korkusu gibi, o, ne zaman bir bombayla havaya uçurulacağım korkusu gibi, dehşet verici durumdan ve böyle bir soyluluktan kaynaklanmıyor.

Korku, burada engelleyici bir güdü olarak korkanın hayatını etkiliyor, onun hamle gücünü bastırıyor.

Korkak, bu halini çevresine yayıyor: çevresi, onun işkilini kendi gerçekliğinin içine katıp onu yaşıyor.

İğrenenin durumu daha az vahim değil:

O da, karşı tarafa değmekten çekiniyor.

Karşı tarafın taşıdığı menfurluğun bu değmeyle kendine de bulaşacağını düşünüyor.

Böyle bir deneyimi daha önce bin defa yaşadığını ve her seferinde aynı menfurlukla yüz yüze geldiğini hatırlıyor.

Böylece aynı kötü deneyimi bir kez daha yaşamak istemiyor.

İğrenenin, iğrendiği nesneye bırakın dokunmayı, ona dokunma düşüncesi bile midesini alt üst ediyor, tüyleri diken diken oluyor.

İğrenen, böylece, iğrendiği nesneye dokunma gerçeğiyle karşılaşabileceğini aklına getirmekten bile korkarken; korkak da, koktuğu nesneyle temas edebileceği kaygısıyla iğrenmeye başlıyor.

Böylece, öyle bir noktaya geliniyor ki, orada, domuzlarla insanlardan hangisinin hangisi olduğunun artık birbirinden ayrılamaz olduğu safha başlıyor: dışardan bakanlar, kimin iğrenirken korktuğunu, kimin korkarken iğrenmeye başladığını ayrımsamaz oluyor.

Ama işte bu yolculuk onları bir araya getirdi. Kurtalan'dan başlayıp Haydarpaşa'da bitecek olan seyahatleri üç gündür sürüyor. Aynı kompartımanda birbirlerine bakmamaya çalışarak sürdürdükleri yolculuk nerdeyse bitmek üzere. Korkak, ötekinin yüzüne iğrenerek baktı. İğrenen, yüzünü pencereden dışarıya korkarak çevirdi. Korkak, ilk kez konuşma ihtiyacı duydu.

– Eh, bu yolculuk da bitiyor, dedi, kalkıp yüzümüzü yıkamanın zamanıdır.

Ve kalkıp tuvaletin yolunu tuttu. Kapıyı açtığında, karşıdaki aynada birden kendi yüzüyle karşılaştı. O da ne? Bu yüz, üç günden beri iğrenerek seyrettiği *karşıdaki*nin yüzüydü. Birden çılgına döndü. Aynayı yumrukladı. Tuzla buz olan aynanın içinde çoğalmışlığı her tarafa saçıldı. Yumruğunun kanayan yerini gömleğinin eteğine silerek yeniden kompartımana döndü. Öteki ordaydı ve onun yüzüne alaycı bir sırıtışla pis pis bakıyordu.

Tren menzile doğru son hızla uçuyordu.

20 Mayıs 1999

Bir Öğle Yemeği

Hiç aklında yokken, birden, suyunun yüzeyi tozlanmış, bu tozlu yüzeyin arasına birkaç erkenci güz yaprağı dökülüp karışmış, ıhlamur ya da çınar yapraklarının üzgün gölgelerinin oynaştığı bir havuz kenarında, bir öğle yemeğinde hazır bulunmak üzereydi. Havuzlu mekânın kıyısından bir tren yolu geçiyordu. Tren yolundan sessiz, gürültüsüz banliyö trenleri süzülüyordu. Kimi dostlar başka ülkelere uçup gitmişti. Geride kalanlar, ya bir yerlere uçup gitmeyi kuruyor veya uçup gitmenin arifesini yaşıyordu. Güz.. elbette bir yerlere, bir mevsimlere veda etmenin ve yeni bir yerlere, yeni mevsimlere selam vermenin zamanıdır. Bir güz vaktinin öğle yemeğinin bir veda hazırlığını anımsatmasında yadırganacak bir şey yoktu. Sipariş ettiği yemek birazdan gelecektir. Bu arada sohbeti koyulaştırmanın, koyulaşmış sohbeti havaya savurmanın, ardından kelimelerini, hayallerini göğe salmanın zamanı da gelmiş olurdu: eski buharlı, demir kütleleri davullar çalarak, ortalığı gümbürdeterek alâyişler içinde savrulup giden kara trenleri hatırlaması da olağandı. O koca katarların yanı başından nasıl da mağrur bir sessizlik ve va-

kar içinde geçmekte olduğuna bakarak hayret etmek de geçerliydi. Trenlerden, Londra'dan, Chicago'dan, Cizre'den bahsettiler. Konya'nın, yüzyıllar sonra nasıl olup da hâlâ bir başkent olduğunu unutamadığına dikkat yönelttiler. Şam'a hâlâ İbn Arabî'nin tasarruf ettiğine, Bağdat'ın hâlâ İmam-ı Azam'ın tasarrufunda bulunduğuna dikkat çektiler. Ankara'nın sahibi zaten belliydi. Mekke'nin ve Medine'nin sahibinin kim olduğunu söylemek bile fazlaydı. Maraş'a, Antep'e, Adana'ya ve bu üçgenin hudutları içinde bulunan havaliye kimin tasarruf ettiği de anıldı: Ashaptan Ukkâşe hazretleri... Keza Malatya: Battal Gazi. Harput: Arap Baba. Her yerin bir sahibi, bir hamisi var bulunmaktaydı. Eskişehir, Bursa, Kütahya.. daha ötede Edirne.. biraz beri tarafta Amasya, Yozgat, doğuya doğru Sivas, Erzincan, Erzurum ve şanlı Van; az aşağıda Diyarbekir, Urfa.. bir banliyö treni onları dünyanın dört bucağına taşıyıp durdu. Bir güz başlangıcının öğlesi erinç veren bir zaman dilimini ortasından ikiye böldü. Zamanın içinden fırlayarak kendine düşen payı dostlarla paylaşmayı yaşayarak... Aydınlıkları yonarak, yontarak… Olacak şey değil! Tren, dumanlarını püskürtüyor, puf puf sesleri çıkartarak neşeyle yolunu sürdürüyordu. Yazdan kalma bir kasım ayına doğru yol açıyordu.

Boş Sokak

Pencereden dışarıya bakıyor. Sokağa, apartmanın arka bahçesine… Gördüğüne anlam yükleme maksadı olmadan gördüğü şeyler gözün sahibine ne söyler? Hiç! Hiçbir şey. Karşı kaldırımda, kocaman koliler halindeki yükünü boşaltmakta olan bir nakliye şirketinin kamyonunun çevresinde olup biten hareketler, sanki bir doğal olayın kendiliğinden akışan sergüzeşti gibi görünüyor. Arkasında durduğu pencerenin camı onu dünyadan yalıtan bir fanus işlevi görüyor. Dünyadan kopmuş, yalıtılmış, soyutlanmış bir durumun içine gömülmüş duruyor. Bahçenin orta yerine bırakılmış olan o kum ve kireç karışımı cüruf da neyin nesi? O cürufu kim boşaltmış olabilir? Bu bir soru mu? Aslında ilginin yöneldiği, muhatap aldığı kimse yoktur. Muhatapsız bir soru, soru olma değeri taşımaz. Bu yüzden o cürufu kimin döktüğüne ilişkin bilgi kafadan bir gölge etkisiyle gelip geçer: kimseyi rahatsız etmeyen, kimseyi harekete sevk etmeyen bellisiz bir gölge, milyarlarcası arasında yalnızca minicik bir yakamoz kırıntısı.. o kadar. Durum böyleyken önünde duran gazetenin sayfalarını vurdumduymaz bir havayla çevirebilir, fotoğraflara seri nazarlar atfedebilir. Cinayetler işlen-

miştir, hırsızlıklar yapılmıştır, hükümetin ileri gelenleri iktisadî durum üzerine görüşlerini belirtmiştir.. bunların hepsi, yan duvarın kovuğu kadar onun uzağında ve ilgisinin dışında yer almaktadır. Bir iki silik fotoğraf, sonra gülümseyen bir kelle. Adı bilmem ne olan kişi, bir itirafta bulunmuş: yaklaşık elli yıl önce idam edilen karı koca, meğer masummuş. Onlara iftira eden kişi, bunu şimdi itiraf ediyormuş. Bir cinayet boş bir kafayla bakıldığında, bu gün, basit bir gazete haberi değerine düşürülüyor. Yıllar geçtikten ve her şeyin üstü külle örtüldüğü sanılan bir anda, bir cinayet birden bir adlî hata sayılıyor. O iki insan, idam edilme korkusuyla aylarca yaşadı: bu, bir gün öleceğim korkusu değil; onu aşıyor, arkada bırakıyor: bu, idam edilecek miyim korkusu… Doğal ölüm korkusuyla karşılaştırılamayacak bir durum: vahidi kıyas yok arada. Ve idam edildiler… İmdi, boş kafa burada işlevini bitiriyor ve dumura uğruyor. Onları ölüme sevk eden kişi ise kılını kıpırdatmıyor, vicdan azabı duymuyor. İşte o zaman birden, bir şey mesele haline getirilmeye başlanıyor. O sırada bir yük kamyonu, bahçedeki kum ve kireç cürufunu kaldırıyor. Kadrajından ufuklar değil, yalnızca uzak apartmanların balkonları görünen manzara anlam kazanma çabasına düşüyor. Bir şeyin *bir şeye* muhatap kılındığı anda oluyor bütün bunlar. O zaman yalnızca olmakta olanlar değil, beşbin yıl önce vuku bulmuş bir olay da, belli bir anlam tablosunun içine düşüyor.

Elini uzatsa İkinci Ramses'in mumyasını burnundan yakalayıp kentin en kalabalık alanına bir cambaz sopası gibi dikeceğini düşünüyor. Kendini *o şeyin* muhatabı haline getirdiği anda kimsenin umursamadığı o olay karşısında boş kafa ne ki, tırlatmak ne ki diye söylenmeye başlıyor.

Cuma

Dışarıya çıkınca bembeyaz bir altın renginin kamaştırıcı parlaklığı gözlerini aldı. Herkesin acelesi olduğunu biliyor. Buna rağmen, yavaş hareketlerle dışarıya çıkmayı yeğlemişti. O son selamdan sonra olacaklar ona daha bir heyecan veriyordu. Acele etmedi. Camların vitrayındaki her bir renkte kendini bir kez daha denemeyi sürdürebilir ve bundan bilinmedik oyunlar icat edebilirdi. Bu renklerin her birinin cennette bir makama denk geleceğini düşünerek çizmiş olamaz mıydı ressam? Parlak, ama incitmeyen renklerin yüzeydeki duruşu, onu bir ırmak kenarına, bir dağ gölgesine, bir pınar kaynağına sürüklüyor. Pınarın buz gibi suyunda parmaklarını, sonra bileğine kadar elini ıslatıyor. İşte o zaman, bir Medine öğlesinin kızgın güneşi altında, hurma dallarının gölge saldığı bir bahçede, serince bir kuyuya ayaklarını salmış Allah Resulü'nü düşünüyor. Arkasından sırayla oraya gelen Hz. Ebubekir'i, Hz. Ömer'i, Hz. Osman'ı, Hz. Ali'yi... Hepsi ayaklarını kuyuya salmış.. ve zikir halkası böylece kurulmuş oluyor. Ve çılgınca merak edilen soru şu: acaba

orada, o sükût sohbetinde, kalpten kalbe iletilen bildirim neydi? Ne konuştular?

Böylece dışarı çıktığında, göz kamaştıran parlaklık ve yakıcı sıcak altında, bir koridorda yürüdüğünü sandı. Ayaklar onu nereye götürüyor dersin? Yanında dostlar.. belki bir şimendifere bindi. Şimendiferin alev gibi, ama bunaltmayan sıcağında meçhul hedefine doğru yol alırken içine derin bir soluk çekti. Taşıtın kendini götüreceği yerden emin… İçine çektiği soluk, bir ongunluk ışıması halinde, bir balkımayla kalbini doldurdu. Soluğunu dışarıya saldı: günah zulmeti dışarıya salıverilmiş o solukla çıktı: bir kere daha ve bir kere daha denedi.. her seferinde maksadını aklında tutmaya çalışarak.. Allah'ım maksadım sensin, senin rızanı istiyorum, diyerek.. ilkin dili söylüyor, ama o kadar çok tekrarlıyor ki, bir yerden sonra, kalbinin diline iştirak ettiğini ayrımsamaya başlıyor.. bir şeylerin değiştiğini duyumsamanın zamanı gelmiştir.

Bu kez, dostlar sofrasında, bir bahçede bulunmaya ne denir?

Öyle bir bahçeye gidilir. Aa, o da nesi?

Orada, Tanrı'ya hesabını vermeye hazırlanan insanların yanında, Tanrı'dan hesap sormaya kalkışanlar oturuyor.

Buyruk o anda aklına geliyor: "… yeryüzüne dağılın…" Demek böyle dağılınıyormuş! Cuma'dan sonra yeryüzüne dağılan insanlar cumasız olarak da dağılabilirmiş! Bahçedeki karavanadan cumadan avdet eden de, cumadan habersiz olan da kâsesini doldurmakta gecikmiyor. İşte.. bir kere daha görüyor: yeryüzü insanları Tanrı'nın önünde eşitlenmiş! Ama buraya kadar.. bundan sonra'sı için güvence arama! Salt o uyarıya kulak ver: sonra, namaz eda olunup

son bulduğunda yeryüzüne dağılın, rızık arayın. … De ki: Allah rızık verenlerin en hayırlısıdır.

Buyruğa uyuyor, denileni yineliyor…

Sağır Gece

Yıllar önce yolumun üstündeki akasya ağaçlarının dallarında serçeler çığlık çığlığa bağrışırdı. Öylesine ki, yolun o bölümünü yürüyüp geçmek mesele haline gelirdi. Yanınızda yürüyen biri varsa, onunla konuşmak çaba isterdi. Nerdeyse kulağına bağırmak zorunda kalırdınız. Ben, ya sabahları ordan geçmezdim ya da serçeler günün o saatinde oralarda bulunmazdı. Nerdeyse ciddi bir sessizlik kaplardı caddeyi sabahın o saatlerinde.

Sonra, bir gün, cadde birden tümüyle sessizliğe gömüldü. Ağaçlar budanmamıştı. Değişik olan, değişik gelen hiçbir şey yoktu görünürde. Acaba birileri şikâyetçi mi olmuştu? Çünkü serçeler, yukardan, insanların üstüne başına durmadan hediyelerini boşaltıyordu. Kimileri bu armağanı "kısmet" diye kabul etse de, çoğu, "lanet olsun" diyerek reddetme eğilimi gösteriyordu. Yeni alınmış ya da terzi elinden yeni çıkmış bir elbisenin üstüne, bir omzunuza, üstelik simetri özeni de gösterilmeden serçe pisliğinden oluşmuş bir nişan düşürüldüğünü düşünsenize...

İnsanlar birbirine sormayı bile hatırlamadan, serçeler, çekilip gitti. Hâlâ onların nereye gittiğini, yoksa birilerinin onları zehirlemiş mi olduğunu anlamamıza fırsat kalmadan, o kuşlar unutuluşun karanlık dehlizlerine gönderildi.

Caddenin o kesitinde, bir bilge ayyaş yaşıyordu. Cebinde kitabıyla dolaşırdı. Gerçekten kitap okur muydu, yoksa kitap okuyan bir görüntü mü verirdi, yoksa da hiçbir şey düşünmeden kitabı bir aksesuar olarak mı cebinde gezdirirdi, bilemiyorum. Kitaplı ayyaş caddede herkesin kendine saygıyla baktığı biriydi. Her iki omzunda serçe pisliğinden oluşmuş yoğun süslü apoletleri kimse yadırgamazdı. Dahası sanırım o apoletlerin ona yakıştığını düşünürlerdi.

Bir de, bulvardan ayrılan oranın en büyük caddelerinden biri.. balıkçıların tezgâhlarını kurdukları mıntıka.. oralarda gezinen bir kadıncık.. O, ayyaş değildi. Ama keşke ayyaş olaydı dedirtenlerden biriydi. Üstü başı nasıl da yağlıydı, entarisinin kumaşı kayış haline gelmişti. Tepesinden sarkan saçları omuzlarında yığışmış bir kütle halinde dururdu. Yağlı. Asfalt gibi. Yakınında hiç bulunmadım, bulunsam koktuğunu söyleyebilirdim.

Burası kentin merkeziydi. Bense, merkeze çok yakın, dahası kimilerine göre merkezin tam da göbeğinde sayılabilecek bir yerde, bir kiralık odada oturuyordum. İşime yürüyerek gidip gelebiliyordum. O tarihte güvenlik konusu henüz sorun haline gelmemişti. Kentin bir ucundan öbürüne yürüyerek gidilebilirdi. Resmî dairelerin koridor ahalisi, hele de işine daha erken saatlerde başlamak zorunda olanlar, uzak semtlerden bile iş yerlerine yürüyerek gelirdi. Çünkü

bir aylık otobüs biletinin bedeli nerdeyse onbeş günlük ekmek parasına denkti.

O sıralarda kimizaman geç vakitlere değin dairede kaldığım olurdu. Geç vakit.. bu, gecenin yarısını devireli çok olmuş, vaktin nerdeyse sabaha kavuşma deminin yaşandığı süreç..

Koca bulvarda bir başıma yürüyorum. Odama gitmekteyim. Kafam, karman çorman düşüncelere dalmış. Başka bir kentte, başka ülkelerde bıraktığım arkadaşlarımı, dostlarımı kafama sarmışım.. türlü çeşitli öyküleri zihnime üşüştürüyorum. Belki ilk öykü kitabım bir yerlerde hazırlanıyor.. ikiye bölünmüşüm: kafamın bir yanında imgesel hastalıklar, öbür yanı ülkemi kurtaracak tasarı taslakları üretiyor. Ben, ikisi arasında yalpalıyorum. Hafta sonunu iple çekiyorum. Çünkü bunaldığımda gideceğim kent, o deniz kenti, orada, beni bekliyor. Ve ben her hafta sonu bunalmayı özlüyorum. Ucuz otobüslerde yaptığım zahmetli yolculukların tadını başka hiçbir şeyde bulamıyorum. Kafam bu meşakkatli, eziyetli yolculuklarla dopdolu iken..

Evet evet.. kuşlar ortalıktan çekilmiş. Derin bir sükûnet.. nerdeyse adımlarımın yankılanan sesini işiteceğim. Balıkçılara açılan caddenin önünden geçerken bir insan mırıltısı işitir gibi oldum. Kesik bir kahkaha gibi.. ya da bir çığlık..

Duraksadım. Biri beni çağırıyor olabilir miydi? Balıkçıların bulunduğu caddeye iki basamak merdivenle çıkılıyordu.

Merdivenin üst basamağında, benim ayyaşımla kaçık kızım, yan yana oturmuşlar, muhabbet ediyordu. Ayyaşım ona ne anlatıyordu, bilmeyi çok isterdim.

Benim kaçık kızım kesik kesik gülerek anlatılanlara katılıyor, midesinin boş olduğunu, nefesinin açlıktan kokmuşluğunu umursamadan, ayyaşın anlattıklarına gülmeyi engellemek istercesine "yeter, yeter!.." diye kıkırdıyor, hıçkırıp duruyor, bir eliyle de ayyaşın omzunu naz edasında itekleyip duruyordu. Ayyaşsa, kendine bir kafa dengi bulduğuna mutlu, kısık sesiyle, hikâyesinin hiç bitmeyecek arkasını getirmeye çalışıyordu. Bu, iki doğuştan mutsuz insanın, bir anlık mutluluğu, yaşadığım kentin göğüne bilinmez eller marifetiyle perçinleniyordu.

O gece onların rüyasını görmeyi tasarlayarak yanlarından savuşup giderken kaderin görünmez elinin bu iki mutsuz insanın hayatları boyunca yaşayabileceği bu bir anlık mutluluğun zehir zıkkım acısı canhıraş tablosunu dört ucundan çekiçleyip oraya gökyüzüne döşediğini gözlerimle görüyordum.

Hazan

Hava hüzün doluydu, çünkü hazandı. Çünkü ben hazanı yalnızca güzün yaşamazdım, yaz ortası da bir tür hazandır bana. Mızraklarını donanmış tramvaylar, süngüsünü çekmiş otobüsler, yaprağını dökmüş çınarlar, kılıcını kuşanmış meşeler, kasaturası belinde banliyö trenleri.. hızla, savrularak, yalpalayarak, her biri ambarında esef ve gam yükü dolu, azabın kapısına doğru sürükleniyordu. Kirli bir camın arkasından, dalından kopmuş, toprağa doğru süzülen yaprağı seyrediyorum. O öyküdeki *son yaprak* işte bu diye içimden geçiriyorum: düşecek, toprağa dokunacak ve birden her şey bitecek.. o anda, birdenbire, hazırlıksız, beklemesiz, bekletmesiz..

İnsanın bir kez daha yaşamak istemediği anlar vardır. Yaşamak ne, aklına bile getirmekten kaçındığı, keşke hiç olmasaymış dediği, belleğinin en izbe köşesine fırlatmak istediği, orada kendi kuburuna ebediyen terkedilmiş olarak bıraktığı an: telefonun ahizesi belki elinden düşmemiştir, ama keşke düşeydi dedirtir; yer sarsılmamıştır, ama keşke sarsılaydı dedirtir; o ağaç pencerenin önünde durmuş bekle-

mektedir ve o yaprak düşmeyi bırakmıştır, fakat keşke ağaç kökünden söküleymiş ve yaprak toprağa bir an önce dokunaymış dedirtir, ahizenin derinlerinden gelen ses, size netameli bir davetiye çıkartmaktadır.

Rilke amcamızın sözü beynimde mıh gibi çakılı duruyor: demek buraya yaşanacak yer diye geliyorlar; burası ölünecek yer desem daha doğru, diyordu. Aynen öyle. Sokakta, önümden geçen bir taksiyi durdurmuş, bir an önce hastaneye yetişeyim diye sabırsızlanıyorum. Aslında, elimden gelse taksinin direksiyonunu uzaya çevireceğim ve hastaneye gitmektense uzayın derinliklerinde yitmeyi deneyeceğim. Amcamız şunları da söylüyordu: bir adam gördüm, sallandı ve yıkıldı, halk etrafını sardı. Gebe bir kadın gördüm. Yüksek, sıcak bir duvar boyunca, kendini ağır ağır sürüklüyor, ara sıra duvara dokunup emin olmak istiyordu, henüz duruyor mu, durmuyor mu diye. Evet, duvar henüz duruyordu. Fakat acaba? Acaba her şey yerinde miydi? Yollarda ölenler yerinde miydi? Arabaya çarpanlar, arabaların çarptığı..

Adresler, telefonlar.. koşuşturmaca.. umutsuz bekleyişler, umutlara acıkmışlıklar.. eve dönmemiz öneriliyor.. biz, babayı, bütün bu sıkıntı verici tablonun dışında tutmak istiyoruz. Bu olup bitenlerin sınav olduğunu kekelemeye çalışıyoruz. Nükte yaparak ortalığı şenlendirmek istiyoruz, fakat peltekleşen dilimize sahip olamıyoruz. Her şey ayrı bir iç burkuntusu oluyor. Boş çay bardağının içine bırakılmış ucu işlemeli küçücük çay kaşığı ne kadar dokunaklıymış meğer, ya şurda ortasından bükülmüş kitap, öte yanda hangi şişeye ait olduğu belli olmayan ve orada bir başına duran mantar tıpa, pörsümüş marul yaprağı.. gece yarısına böyle böyle varıyoruz. Derken beklenen

telefon.. ahize elimde: "Başınız sağ olsun!" Gene de, olayı bir başıma karşılamak istiyorum ve bana oğlundan haber bekleyen babaya soğuk haberi vermektense: "Hastaneye, diyorum, gitmem gerekiyor.." Onun mırıltısını işitiyorum, ne dediğini anlamadan: "Sen gelme, ben ona refakat ederim.."

Çok daha sonra morga alıyorlar beni:

– Evet, diye sesleniyorum kısık bir sesle, o…

Yalnızca dokuz adetçik bahar görmüş, dokuz adetçik yaz geçirmiş bu küçücük gövdeye, o kocaman tabut hiç de yakışık almamış. O hep olgundu ya, kendisi düzenlemiştir olayı diyorum.

Babaysa orada, vurgun yemiş, fasulye sırığı gibi duruyor, hazan vaktinin rüzgârı püf dese uçacakmış gibi…

Soğuk Döşek

O çılgın dinginliğin içinden çıkıp gelmesine ne demeli

Her şey o anda

Birdenbire

Hava nasıl da soğuk

O gösterişli ve alımlı duruş

Sahra camii'nin mermer avlusu uçsuz bir mermer çölü gibi uzanıyor, akıp gidiyordu. Caminin kıble tarafından avluya doğru yürüyordum. Hava belki aletlere göre aşırı soğuk sayılmazdı, ama o dümdüz uzanan mermer çölü böyle bir etki uyandırıyordu. Boynumu pardösümün yakaları arasına gömmüş olmalıyım. Böyle durumlarda hep ayrımsandığı gibi, ileriye, karşıya bakmadan yürüyordum, gözlerim yerde. Başımı kaldırdığımda, yanından geçmekte olduğum musalla taşında, yeşil renkli örtüsüne sarılmış bir tabut gördüm. Tabuttan önce, onun üstüne atılmış veya bırakılmış birkaç kır çiçeği, birkaç karanfil.. cenazenin yanında erkekler yok muydu ne? Başları zengin renkli şallarıyla sarmalanmış üç beş kadın dikkati çe-

kiyordu. Benim doğup büyüdüğü küçük kentte kadınların cenaze törenine katılma alışkanlığı yoktur; bu yüzden olmalı cenaze törenlerinde kadınların bulunmasını yadırgarım. Birbirine sokulmuş, fısıltıyla bir şeyler konuşuyorlar ve arada havaya küçücük, bastırılmaya çalışılmış kahkahalar savuruyorlardı.

Şimdi nerdeydi o

Bunu delicesine bilmek istiyorum

Biliyorum

Havada kar kokusu

Ahırdağı'na belki de yağıyordur

Boşalmış sokaklar

Bir cenaze acaba neden en çok böyle soğuk havalarda hüzün yayar?

İnsanın içine işleyen o vıcık vıcık sıcaklık bile karakışa dönüşüyor.

Şimdi burada soğukluk, o mermer çölünün ortasında som, dimdik, bayrak çekmiş, dalgalanıyor. İnsanın faniliği uçup gidiyor. Bir türbede yaşanan o ölümle iç içe sıcaklık, insana faniliğini hatırlatan, bu fanilikle birlikte bengilik evreninden haber taşıyan atmosfer, mermer çölünde ortadan kalkıyor, yitip gidiyor, ortada dımdızlak bir bırakılmışlık duygusu kalıyor. Arkadaşım, cenazeyi görüp görmediğimi sorduğunda, ona gördüğümü söyledim. "Bir kadın cenazesi olmalı" dedi. "Tabutun üstündeki çiçeklerden mi çıkardın?" diye sordum. Tabuta bir kere daha baktı ve: "Hayır, bir erkek cenazesi bu, dedi, kadın olsa, tabutun üstüne bir yemeni örterlerdi." Tabutun, bir bakışta bir erkeğe mi, yoksa bir kadına mı ait olduğunu bilemeyişimiz anlamlı görünüyor.

Öyle.. bu mermer satıhta ne bir kuş var, ne bir ağaç –yaprakları dökülmüş bile olsa-, ne de bir yerlere kayıp giden insan siluetlerinden başka canlı.. tuhaflık ya bendeydi ya bu ölü doğada.. Avluyu geçip gittikten sonra arkamızda bir cenaze bırakmış olduğumuzu bile unutmuşum. Namazdan sonra imam cenaze namazı kılınacağı uyarısında bulunmasa, orada bir cenaze bulunduğu aklımdan çıkıp gitmişti. Ölüm mü hayata meydan okuyordu, hayat mı ölümün içinde kaybolmuştu, belli değildi.

Çünkü o uzayan yaslı flüt sesinin boğumlarında yaşayan hâlâ oydu.

Cızırtı gibi bir çığlık işitildi. Bunun bir çocuk çığlığı olabileceğini düşündüm. Çevreme bakındığımda görmek istediğim çocuklardan –öyle biri var idiyse eğer- kimseyi göremedim. Bir hanım, başı siyah örtülü, soylu ve alımlı, görünmeyen yüzünden vakar yayılan ve yüzünü görmek istediğinizde görebildiğiniz o yüze indirilmiş tülüyle, o azametli kadın, elini omzunda tuttuğu çocuğa: "Sus!" diye fısıldadı. İleriye doğru uzatılmış boynunun üstündeki çehresi gökyüzünü sıvazlıyordu. Çocuğun sesi duyulmuyordu. Ama içini çekiştirdiği uzaktan bile ayrımsanabilirdi. İşte şimdi ben o çocuğum: yani bu çocuğun otuz yıl öncesiyim. Annem: "Sus artık" diye azarlıyor beni. "Anne!.." "Sus diyorum, sus!" "Anne karnım ağrıyor." "Oynama demiştim ben sana, o lanet olası çirkef şeyi içme demiştim."

– Anne!

– Yum gözünü artık. Uyu!

Gözümü yumuyorum. Uyumaya çalışıyorum. Uyumak istiyorum. Ama karnım ağrıyor. Kendimi tutmaya çalışıyorum. Tutuyorum. Birden nasıl boşanıyorum, bilmiyorum. Ağlamaya başlamamın bir öncesi yokçasına ve hiç sonu gelmeyecekmişçesine.. Annem sokranarak kalkıyor. Beni bir battaniyeye sarıyorlar. Battaniyenin bir ucunda annem, öteki ucunda sütannem, beni sallıyorlar. Ağrı sürüyor. Ben ihtimam gösterilmiş olmaktan mutluyum. Ancak ağrıya dayanamıyorum. Yeniden ağlamaya başlıyorum. Bu kez nane kaynatıyorlar. Kaynamış naneyi içiyorum. Terliyorum. Nasıl uyuduğumu bilemiyorum.

Artık birbirine benzeyen günlerin içinde sürünüyorum. Odamdayım. Hep aynı yerde. Hep aynı köşede. Döşeğimde. Hasta olduğumu kabul etmiyorum. Kimseyi görmek istemiyorum. Kimizaman şimdi olduğu gibi, kendimi geçmişimde mi, yoksa geleceğimin içinde mi gördüğümü ayrımsamakta acze düşüyorum. Soğuk beni yıpratıyor. Sevgililerim beni öldürüyor. Kimi beklediğimi bilmiyorum. O çocuk, sandığımın aksine çocuk olarak kalmadı. O vakur, azametli kadın sevgiliye dönüştü. Ben, her cenaze sonrasında onu aramaya başladım. Mezarların arasında, duvar kovuklarında.. her yerde.

ona sesleniyorum...

onu istiyorum...

o, bir flüt sesinin içine gizlenmiş...

saatler nasıl geçiyor...

ve ben nasıl ölüyordum bu soğuk döşekte...

sobayı üflemeye çalışıyorum...

kuru meşe odunları. onları çırayla tutuşturuyordum. sobanın bir yanı paslanmış. bir yanı çürümüş. dirsekten duman çıkıyor. oda dumana boğuluyor. azıcık ısınmışken pencereyi açmak zorunda kalıyorum. odaya buz gibi hava doluyor.

ben günde kaç defa onu özlüyorum.

o yok.

sayısız perdeler iniyor aramıza

üzerimize pençeler atılıyor

birkaç deniz kentinde

binlerce ölüm yaşanıyor

binlerce kavşakta düğümleniyoruz.

mezar taşlarından yapılmış kemikleri sarıyoruz üstümüze

çoğalmış göklerin arkasına sığınıyoruz

bütün nefretleri besliyoruz nefretler semiriyor

camilerde tattığımız toprak kokusu yüzümüze çizilmiş haritalar ve kentler.. dönüyor, boyuna dönüyor, bir yalnızlık zulmü ve zulmeti halinde.

ve sonra bizim kemiklerimiz de sarılıyor, onarılıyor

mezar taşı benzeri alçıdan balçıklarla

kalabalık çoğalıyor yüzlerce oluyor

hani belki bir kavşakta buluşuyoruz

sabahlar geri dönüyor

sabahlar bizi kirli odalarımızda yakalıyor

sevgilimizi unuttuğumuz sevgilimizle öldüğümüz odalarımızda

o sayısız nefreti ve aşkı birlikte yaşadığımız...

yalnızlık çöllerimizde mezar taşlarını aradığımız yerlerde

insanları bozalım diyen haykırışların göğe uluduğu odalarımızda

ve insanların bozulduğu çöllerden kaçmış kaçırılmış

kibar ve nazenin bedenlerin solgunlaşıp sönükleşip süngerleştiği yerlerde

Odamdayım.

Artık beni kimsenin anlamadığını biliyorum. Gülmeye hükümlü olduğumu da... Bu gün arkasından gittiğim o cenazenin sahipleri beni tanımadı, ben de onları tanımazlıktan geldim. Anlamadılar, toprağa verdiğimiz *o*'ydu. Kahkahalar arasında ve bir karnaval havasında çılgın kalabalığın ortasında yürüyorum. Dişlerimin arasına bir sırıtış yerleştiriyorum. İnsanların yüzüne öylece bakmayı deniyorum. Her insanın yüzünde o yüzü görmeye çalışıyorum. Görüyorum. Bana deli dediklerini işitiyorum. Bunların içinde anlatılamaz olanları var, bense yalnızca anlatılabilir olanları anlatmaya çalışıyorum. Onun gülümsemesini diyelim. Her nereye başımı çevirsem gördüğüm o gülümsemeyi. Kilerde o gülümsemeyle karşılaşıyorum. Onu, elindeki kamçıyla gördüğümde gene o gülümseme. Ölüm ve sevgili. Sevgili ve ölüm. Kalabalıkların arasına dalıyorum. O karnaval çılgınlığı içinde hep birlikte yürüyoruz. Ve ben her seferinde onu, tam da elinden tutacağım sırada yitiriyorum. Avlusu mermerden yapılı, o soğuk, o vurdumduymaz, o kibirli alanları geçiyorum. Nerdeyse karınca yuvalarını yokluyorum, o yuvalarda onun olabileceğini,

oraya saklanmış olabileceğini düşünüyorum. Bana deli diyenleri nasıl haklı çıkartabilirim? Sobamı, soba kapağının önünde iki büklüm diz çökmüş üflerken, gözüme kaçan dumanların arasında onu görmeye çalışıyorum. Görüyorum. Orda duruyor. Orda. Duruyor. Görüyorum. Ve bakıyorum. Duruyor. Orda.

Temmuz Karı

Rüya kar sesiyle indi göğsüme
O sabahlardan uyanmışız birlikte
Masada cam bardak dönen çay sesi
Aşk dediğin iki sonsuz başdönmesi
Cevdet Karal

Aslında kentin sokakları yoktu. Kendimizi patikadan yukarı doğru vuruyorduk. Tepeye çıktığımızda, aşağıdaki ince, karla kapanmış ana sokağın büklümlerini görüyorduk: ayak izlerimizi bulunduğumuz yere kadar adım adım gözlemek mümkündü. Ama bizi izlemeye çıkacak olanların buna cesaret etmesi imkân dışıydı. Onların birer genç kadın olarak bizi izlemesini beklemiyorduk. Kapılarını taşlamakla onlara yapabileceğimiz kötülüğü doruğuna taşımıştık. Aşağıda kırk elli kadar resmî lojmanın donuk renkli kiremitli çatısı görünüyordu. Az ötede, ağustos sıcağında bile buz gibi soğuğuyla akan ırmak. Irmağın kıyısında nar kırmızısı rengiyle sarmaş dolaş akışan yılanlar.. uyduruk salla ırmağın bir yakasından ötekine geçilebilirdi, ama kimse sala binmeye tenezzül etmezdi. Herkes kendini usta yü-

zücü saydığından bir elinde toparladığı çamaşırını, elbisesini suyun yüzünde tutmaya çabalarken boşta kalan eliyle de karşı kıyıya ulaşıncaya değin kulaç atardı. Karşı kıyıya soluk soluğa ulaştığında oradaki nemli küçük taşların üzerine yığılırdı. Suyun sürüklemesine direnmek nasıl mümkün olabilirdi? Tek kişilik başdönmesi o küçücük ham taşların üstünde atlatılmaya çalışılırdı. Şimdi aşağıda görünen sokağın kıvrımı bu ırmağa denk düşmese de, yalpalayan ayak izleri bu uzaklıktan bile seçilebiliyordu. Bir de başka bir şey: kentimizin dağ yolunda, karlar üstünde, adımlarımızın çıkardığı kıtırtı seslerini işitmekten memnun, öğretmenin komutunda yürüyorduk. Öğretmen en önde: "Ayaklarınızı yere vurun" uyarısında bulunuyor. Ancak ayakkabısı delik olanları unutuyor, ama onlar da ayaklarını olabildiğince sert, yere vurmaya gayret ediyor. Sabah uyandıklarında böyle bir buyrukla karşılaşacaklarını akıllarına bile getirmeden okul yolunu tutan çocuklar, ayaklarını pat pat sesleri çıkartarak yere vurduklarında gördükleri rüyayı hatırlamaya çalışıyor, ama bunu bir türlü başaramıyorlardı. Başlarına geleni ancak yıllar sonra anımsayacaklar ve bir yandan kendilerine küskünlüklerini geliştirirken, bir yandan da ayaklarını yere niye daha hızlı vurmadıklarını düşünerek hayıflanacaklardır. O kar sesli rüya kim bilir bir daha ne zaman ziyaret ederdi onları? O yaşta çılgınca âşık olduğu kızı düşündü: aşk onun adıyla başladı ve o ada sözlükler yer vermiyordu. Şimdi elleri ve ayacıkları kardan buz tutmuşken, o adı taşıyan kelimenin ellerini sıcak bir çay bardağı gibi tutmak istiyordu. Aslında, kapısını taşladıkları kadıncıklardan biri de o sevgiliyle aynı adla çıkıyordu dünyaya. Acaba attığı her taş, sevgiliyi uyaracak ve onun penceresinden

ona bakmasını mı sağlayacaktı? Ne biçim bir vahşetin çağrısına tutulmuştu ve ne yapmak istiyordu? Belki o gecenin sabahında uyanılacaktı o iki kişilik baş dönmesine.. belki o iki kişilik baş dönmesini çoğaltarak bir başına yaşayacaktı. Bir âşığın bunları düşünebilmesini nasıl da ahmakça hayal edebiliyordu? Kendi kelimesinin kutsallığına sığınarak ister tomus sıcağında olsun, ister şubat soğuğunda olsun, yüreğinin harlı dolambacında ona, sevgiliye giden yolun çalısını dikenini elleriyle kopartıp ayıklayarak yol almaya bakıyordu. Ama masalın hakikati beynine tokat gibi inmekte gecikmiyor ve uyarısı hiç de şiirsel görünmüyordu: az gittin, uz gittin, ama dön de bir bak ardına kaç arpa boyu yol kat ettin? Keloğlan bir arpa boyu yolu altı ayda kat etmişti, onun bir arpa boyu yol kat etmesi için daha kaç fırın ekmek yemesi gerekiyordu? Üzerine daha kaç karlı günün düşmesi bekleniyordu? Bunu ancak o sabaha ulaşınca anlayacaktı! Ulaşabilirse…

Burgaç

Benizlerin sararması, kulak çınlaması, ellerin boşluğun topuzuna yapışarak uyuşuncaya değin sıkılı tutulması, dişlerin kenetlenmesi…

Burgacın ortasındaydı. Yeryüzünden kilometrelerce uzakta… Başını dayadığı hayalet lombozun ardında ısının eksi elli, eksi altmış dereceye düştüğünü ayrımsamıyordu bile. Saatlerdir hayalet kabinin rehavet veren ısısında yüzüyordu. Derken bir sarsıntı, silkeleniş. Ayağının altında sarsılan bir yol: birden uyandı ve, hayır, ben bir otomobil gezisinde değilim, ben boşluktayım ve uçuyorum, dedi.

Ve düşündü:

Yalnızlığın dili var mıdır?

Bir yalnız başka bir yalnızla hangi dili konuşur?

Belki bir tehlikenin ortak paydası iki yalnıza eşlik ederse, orada, bir kelimesiz dil oluşabilir.

Bu ortak dil bir konuşmaya dönüşebilir mi? Dudaklar kelimeleri biçimlendirmekten uzak, dişler kenetli halde birbirine bakan iki kişi hangi çevirmen marifetiyle ortak bir zeminde buluşturulabilir? Yüzleri bir

de yanlış anlaşılmanın aynasına tutulmuşsa? Birileri onları uyarmadıkça onlar birbirini yanlış anladığını ebediyen bilmeden öylece kalacaktır…

Takırtı, bu beklenmeyen, taciz edici sarsıntı neyin nesiydi?

Hepsi saniyelik bir zaman aralığında olup bitti, bitiyor..

Silkelendi, kendine geldi.

Sarsıntı devam etse de, sebebini artık biliyordu.

Yanındaki boşluğa oturmuş arkadaşına açıklayabilirdi. Onun sıkılı yumruklarının boşluğun topuzunu eritircesine sardığını görüyordu. Avunmaya ihtiyacı vardı. Yatıştırılmalıydı.

– Geçti, diye mırıldanabildi.

Ancak o, bu sözün kendini sarakaya almak için söylendiğini düşünebilirdi. Çünkü sarsıntı devam ediyordu. Hayalet kaptan, kemerlerini bağlaması için onları uyarmıştı. Uyarı ışıkları pırıl pırıl yanıyordu. Yeni bir uyarı gelmedikçe tehlikenin sürdüğü belliydi. Yeni bir uyarı da gelmemişti. Toy yolcunun buradaki ihtiyat payını düşünebilmesine, onun zihin rahatlığına erişmesine daha yıllar vardı.

– Burgaç!

Kelime işitildiğinde torlak yolcu, birden bu kelimenin sözlükteki karşılığına abanacak: rüzgârın beklenen hızından farklı bir biçimde ve beklenmeyen yönlerden gelen şiddetli hava akımı…

Öyle mi? Peki bu uzay derinliğindeki boşlukta bu beklenmeyen yönlerden hücum eden şiddetli hava akımı nasıl durdurulacaktı? Eyvah mı?

Gelsin öteki çağrışımlar: Ters akıntı, çevrinti! Hayır, bunlar avuntu sağlamıyordu. Tersine kaygıyı çoğaltıyordu. Ya karmaşa?

Demek, anlaşabilmek, giderek uzlaşmaya ulaşmak için dilin dibine inmek gerekiyordu.

Türbülans çevrinti anafor burgaç, hepsi bir arada, bir anda zihnine üşüşmüştü.

Burgacın içinde savrulup duruyordu, yukardan aşağıya, aşağıdan yukarıya…

Düşüş

Kendine geldiğinde müthiş bir hayret içindeydi. Nerdeydi? Buraya nereden gelmişti? Niçin buradaydı? Gözlerini ovuşturdu. Çevresine bir daha baktı. Bakındı. Öbür taraftayken cehennem diye bir yerin çağrıldığını duymuştu. Ama cehennemin ne olduğunu, nerede olduğunu bilmiyordu. Yoksa şimdi, ona cehennem mi gösteriliyordu? Belleğini zorlamaya başladı. Kadını nerdeydi? Allahım nerdeydi o?

Tepesinde birden bir karganın sesini işitti. Ama onun karga sesi olduğunu bilmiyordu daha. Hiç böyle bir ses işitmemişti. Ürktü. İrkildi. Elleri kulaklarına gitti. Kulaklarını iki eliyle kapattı. Bütün bunlar onun alışık olmadığı hareketlerdi. Elleri, gayriihtiyarî kulaklarına gidince, orada, yüzünün iki yanında iki kulağı olduğunu ayrımsadı. Parmaklarının ucuyla kulaklarını yokladı, ordaydılar, duruyorlardı, ama neydi bunlar? Anlamaya çalışıyor, fakat zihninin ne üzerine yoğunlaştığını bilemiyordu. Bu kendisiydi, bundan kuşkusu yoktu. Öbür taraftayken de kendinin bilincindeydi, ama orada, henüz bir gövdesinin

olduğunu bilmiyordu. Şimdiyse gövdesinin iki yanında iki kol uzandığını, kollarının ucunda, bileklerinden başlayan eller olduğunu, ellerinin parmaklarla tamamlandığını görüyor, şaşırıyordu: onları tutunmak için kullandığını görüyordu. Demek bir gövdesi vardı. Toprakta oturuyordu. Sırtı ağrıyordu. Daha önce böyle bir duygudan haberli değildi. İki avucu toprağı pençeledi, toprağı kavradı, avuçlarına yaslanarak yekindi. İşte o zaman ayaklarını gördü. Onların üstüne basarak duruyordu. Dizlerinin üstünde yaylandı. Ayakları güçlüydü. Daha önce onların üstüne bastığını, onların üstüne basarak yürüdüğünü hiç görmemişti. Bu nasıl bir işti? Şimdi ne yapacaktı? Ayrımsamadan yürümekte olduğunu gördü. Nereye gidiyordu? Henüz yol fikri yoktu. Dolayısıyla nereye gitmekte olduğu bir soru halinde belirmiyordu zihninde. Öylece yürüyordu. Öbür tarafta her şey belliydi, gitmek istediği, kalmak istediği, yükselmek istediği, inmek istediği her nereyse, orası belliydi ve aklına geldiği anda, aklına gelen şey kendiliğinden oluyordu. Şimdi her şey değişmişti. Adım atıyordu ve adım atmak güç bir işti. İş mi? Aslında bu da bir soru değildi, zihninde bellisiz, tanımsız bir ukdeydi.. başka her şey gibi. Ağaçların dalları sarkıyordu. Ayaklarına çalılar dolanıyordu. Başı dallara çarpıyordu. Onlardan sakınması gerektiğini bilmiyordu daha. Yanından geçerken bir kaynak suyunun hışırtısını işitti. Bu hoşuna gitti. Kaynak suyuna baktı. Suya bakmak hoşuna gitti. Henüz suyun da ne olduğunu bilmiyordu. Ellerini, ayaklarını ona değdirmeyi bilmiyordu. Bilse ve ayaklarını suya uzatsa, suyu avuçlayıp birkaç yudum içmeyi akıl edebilse, bütün bunlardan zevk alacaktı, ama bilmiyordu. Hiçbir şey bilmiyordu. Böylece yavaş yavaş bir ormanın derin-

liklerinde, bir fundalığın kıyılarında gezintisini sürdürdü. Günden, zamandan haberli olmadığından ne kadar zaman oralarda gezeleyip durdu, bilemedi. Gövdesinin dayanıklılığını yitirdiğini, göz kapaklarına ağırlık çöktüğünü duyumsuyor; fakat bunların ne olduğunu henüz bilmiyordu. Uyku nedir bilmiyordu. Karnındaki karıncalanmayı da o zaman duyumsadı. Canı yandı. Canı bir şeyler istiyordu. Ama neydi bu? Allahım bu ne biçim bir işti? Öbür taraftayken yaptığı gibi yapmayı denedi: yalvarmaktı bu. Yalvardı. Cebrail'i kaç zamandır görmediğini algıladı birden. Ölesiye onu görmek istedi. Ona soracakları vardı. Neyse ki, Cebrail de görünmekte gecikmedi. Ve ona, kendi hal diliyle seslendi: "O karnında duyduğun, sana rahatsızlık veren karıncalanmanın adına açlık derler. İşte şurda buğday tohumu var. Onu ek ve onun meyvesiyle karnını doyur." Öyle yaptı. Karnını doyurdu. Su içmeyi öğrendi. Ancak bu kez başka bir sıkıntı hissetti. Bu daha beter bir şeydi. Gene Cebrail'e müracaat etti. Cebrail, bu sıkıntının adına defi hacet dendiğini ona bildirdi. Ne yapacağını gösterdi. Öyle yaptı ve rahatladı. O zaman sırtını toprağa dayayıp uzandı. Uyumuştu. Nasıl uyuduğunu bilemedi. Uyandığında, her zaman yanında görmeye alışık olduğu kadınının, can yoldaşının yanında bulunmadığını gördü. İçinden, ta derinlerinden "Vay! Vah esef!.." diyen iniltisi kulaklarında çınladı. Şimdi onsuz ne yapacaktı? Ve daha kötüsü o, kendisi olmadan, o.. o ne yapacaktı? O da buralarda mıydı? Yoksa o, öbür yanda mı kalmıştı? Bu ne iç parçalayıcı, perişan edici bir soruydu tanrım? Yoksa cehennem diye işittiği âlem bu muydu, bu içinde yaşadığı yer miydi? İçinden çıkamadığı sorularla o soruların dibine yuvarlandı, kendinden geçti…

İnilti

Şimdi belki daha çok şey bulabiliriz ağlamaya bahane olacak. Bir vitrinin pervazından sızan solgun bir neon ışığı bile ağlatabilir insanı. Caddede kenarına rüzgârın sürüklediği birkaç kuru yaprak, bir köşedeki çer çöp, bir kaldırımın her nasılsa yamuk döşenmiş bir parkesi, evet, o bile, insanın içine bir hüzün çökeltebilir. İnsan yüzlerine değinmiyorum daha. O yüzlerde görünen melankolinin sözünü etmiyorum. O melankoliyi gizlemek için o yüzün üstüne geçirilen boyaları, vernikleri, çeşit çeşit gölge oyunlarını da es geçiyorum. Elindeki paketi kaptırmamak için göğsüne bastırarak bir kaldırımdan ötekine kaçan insanın yaşadığı panik havası ne kadar acıklıdır! Çocuğunu kalabalık bir caddede, servis aracına bindirmek ve bir an önce onu evine ulaştırmak isteyen annenin o anda çocuğuna duyduğu koruma hissindeki rikkat ne kadar burkuntu vericidir.

Bütün bu incitici, insanın içini alt üst eden hüzün ve kahır karmaşası, ilk gözyaşını o mağarada oluşturdu. O mağara: Sevr! O gözyaşı yalnızca bir yılan ısırığının verdiği acı yüzünden dökülmüyordu; o gözyaşı, selamların yöneldiği evrenin efendisinin izzetli başının kendi dizinin üstünde dinleniyor olmasının getirdiği dayanılmaz rikkatin ve onur duygusunun bir nişanesi olarak da süzülüyordu. Süzülüyor ve evrenin efendisinin yanağına düşüyordu. Zaten o değil miydi: "Ağlayabilenler ağlasın, ağlayamayanlar ağlar gibi dursun!" diyen? Onun mesleğinden ve meşrebinden gelenler daima hilm, rıfk, rikkat, merhamet, şefkat ve bütün bunları özünde barındıran sürekli hüzne gark olmuş bir yaşantıyı sürerler. Gözyaşının ıslattığı kuru toprağı çapalarlar.

O türbe ne arıyordu bu koca kentin en civcivli trafiğinin orta yerinde? Orada nasıl koruyordu kendini? Pervasız. Umursamaz. O öyle duruyor, ama onun yanından yolu geçenler, orada, bir serçe kuşunun hıçkırığını andıran ciklemesini işitiyorlar. Kim bilir belki onun tarafından buralar da ziyaret edilmiştir. Ve o serçenin hıçkırığı andıran ciklemesi onun ziyaretinin hatırası adına sürüp gitmektedir. Bütün bunların üstünden yüzyıllar geçti. Her şey geride kaldı. Şimdi biz, burada, ondan geride kalanların hayaletine bakıp ağlıyoruz.

Bu dolambaçlı dolaylamalar sözü ona yöneltiyor… O: Ebulleys Kavşenci. Acıklı bir ses duysa ağlardı. Bir gün, bir mezarlıktan geçerken, bir kabrin kenarına ilişmiş bir kadının ağzından, şu iniltiyi duydu: "Anne!" Yürüdü, uzaklaştı ve saatlerce, günlerce kalbini yakan hasret ateşini üzerinden atamadı. O "Anne!"

iniltisi yüzünden kendini yitirdi. Yorum çarpıcıdır: "Senden uzak kalan, tesellisini hasret yaşlarında bulur; düşünelim, ya seni bulan ne olur?" diyor. Onun cümlesini tekrarlayalım: "Gözyaşının değeri ve pahası, ağlamaktan lezzet bulmaktadır."*

O günden bu yana bin yıl geçti. İnsana öyle geliyor ki, o kabrin toprağı hâlâ o "Anne!" iniltisiyle sarsılıyor ve Ebulleys Kavşenci hâlâ o iniltiyle bağrını dövüp duruyor.

*Necip Fazıl, Halkadan Pırıltılar, s. 202.

Yakarış

Işıklar sönüyor.

Hafif loşluk sahneyi kaplıyor.

Bulunduğumuz yer, salon, karanlık.

Çıt çıkmıyor.

Duayı bekliyoruz.

Acaba karanlıkların içinden çıkacak bir çocuk ağzıyla mı işitilecek beklediğimiz dua?

Nasıl bir şaşırtıyla karşılaşacağız?

Birden kopuyorum: ömrümün milattan önceki yıllarına gidiyorum. Kırmızı kumaştan pantolonlarımız prova ediliyor. Üzerine beyaz gömlek giyeceğiz. Bizden yukarıdaki sınıfların sahneleyecekleri oyunu okulun salonunda tesadüfen izlemiştik. Ancak bize düşen görevin ne olduğunu daha bilmiyorduk. Biz ne yapacaktık? Bizden biraz daha kabaca bir oğlan çocuğu –biz birdeyken o üçte miydi ne- kartondan kuyu ağızlığının içine kafasını daldırıp sesleniyor: "Dilek kuyusu, Dilek kuyusu!" Kuyudan ne diliyordu? Sesinin ahengi çıldırtıyordu bizi. Bir süre sonra her şey unutulacak, fakat çocuklar birbirinin yüzüne bakarak:

"Dilek kuyusu, Dilek kuyusu!" diye sesleneceklerdi. Ben kendi alıştırmalarımızı anımsamıyorum. Her şeyi aklında tutan belleğim orayı kayda geçirmemiş. Bunun nedenini uzun yıllar bilemedim. Oysa böyle şeyler nasıl da, yüreğime, ciğerime, kafama, belleğime kazılı dururdu. Oysa kendi dans alıştırmalarımızla ilgili hiçbir izlek yer etmemiş belleğimde. Onun yerine, oyunun kendisi capcanlı duruyor. Sanırım vals ediyoruz. Çocuk valsı ya da çocukça bir vals diyelim buna. Karşımızda bir dizi kız var, onların karşısında da bir dizi biz oğlan çocukları. Kızlar sahnenin bir köşesinden sahneye çıkıyor, arkasından biz oğlan çocukları... Bir süre birbirimizin çevresinde S'ler çizerek dolanıyoruz, sonra ustaca bir koreografi marifetiyle karşı karşıya geliyoruz. Avuç içlerimiz birbirine değecek biçimde parmaklarımız kenetleniyor ve biz, müziğin ahengine kapılarak valsımızı sürdürüyoruz.

İşte o valsın müziği çınlıyor sahnede. Loşluk bir beyaz gölgeyle aralanıyor. Beş yaşındaki bir çocuk delikanlı beliriyor beyaz gölgenin ortasında. Kararlı adımlarla, yüzü ciddi mi ciddi, sahnenin önüne kadar yürüyor. İçimden besmeleyi onun gibi çekmeye çalışıyorum: Bismilahirahmanirahim! Şeddeleri ihmal edişimi Allah'ın bağışlayacağından adım gibi eminim. Nihayet yakarışımızın ilk cümlesi salonu dolduruyor:

– Ey âlemlerin en Rabbi!

Yanağımdan ılık bir selin süzüldüğünü hissediyorum.

– Ey rızkları verenlerin en güzeli!

Bu kez, mahalle hocamızın, biz daha beş yaşımızdayken öğrettiği ilahinin eşliğinde "Kâbe'nin yolları..." diye diye Kâbe'ye yürüyüşümüzü anımsıyorum.

Kim bilir belki ben de o zaman kendi Tanrı'ma: "Ey merhametlilerin en merhametlisi!" diye seslenmişimdir. "Ey kalpleri evirip çeviren Allah'ım!" diyerek yüzümü O'na döndürmeyi denemişimdir.

Çocuk delikanlı, adı mutlaka Ahmet olmalı, kemal-i ciddiyetle yakarışını sürdürüyor. Allah'ı, onun güzel isimleriyle anarak niyazını tamamlıyor: "Kalplerimizi dinin üzerine sabit kıl!"

Bu kez salonun karanlıklarından, hıçkırıklı sesler: "Âmin!" diye inliyor.

Seslerin semaya dalga dalga yayıldığını gözlerimle görüyorum.

Öyle Bir Gece

Sabaha, bilmediği bir sabaha gözünü açtığında, birden, ben nerdeyim oldu.

Alacakaranlık oda bildik değildi. Kalın koyu renk perde görüş uzaklığının önüne lök gibi oturmuştu. Onun o bin ton ağırlığındaki yükünü kim çeker? Perdenin ardından nerdeyse su şırıltısını andıran bir ses: soyut bir kuşun cıvıltısı…

Dudunun çığlığı…

Buraya gecenin bir vaktinde, yağmur ahmakıslatan türünde çiselerken saçını ıslatmış, boynundan aşağı yol bulmaya çalışırken geldiğini uzaklardan anımsar gibi oluyordu. Rehberi:

– İşte burası, diyerek savuşmaya yöneldiğinde onu bırakmak istemedi. Gerçi rehber görevini bitirmişti. Üstelik bu geç vakitte gideceği yere araç bulacağı kuşkuluydu. Bu yüzden onu bırakmak istemiyordu.

Motele benzer ahşap karışımı kâgir binanın daracık koridorunun ışıkları söndürülmüştü. Hangi köşeden sızdığı bellisiz bir ışık yedibuçuk voltluk gücüyle ortalığı aydınlatmaktan çok karartıyordu. Ortalıkta in

cin top oynuyordu. Birden loşluğu bir çıngırak sesi doldurdu. Ürperti. Rehberle göz göze geldi. Rehber:

– Gelir şimdi, dedi.

Kabirden çıkmış biri yıpranmış eşofmanıyla belirdi loşluğun derinlerinde. Tezgâhının arkasına yürüdü. Defterini çıkarttı:

– Yer ayırtmış mıydınız?

Sanırsın ki, ayırtmasan yer yok! Evet mi, hayır mı diyeceğini kestiremedi: zıt bir cevap vermek istedi. Ama:

– Evet! Dedi.

– Kimliğiniz lütfen... *Kimlik mi, kimliğim yok benim.. ben kimim ki…* Sürücü kartını uzatmak yeterliydi. Adam defterden gözlerini kaldırdı:

– Kimliğinizi sabahleyin buradan alırsınız. Kahvaltı on otuzda biter.. ikinci kat, oniki numara..

İşte.. bir anahtar uzatılıyor gözüne doğru. Rehbere dönüyor:

– Gidebilecek misin?

– Beni merak etmeyin, size iyi geceler…

– Teşekkür ederim.. iyi geceler.

Anahtar, yuvasında dönerken kocaman şakırtılar çıkartıyor, dersin ki kale kapısı açılıyor.. Daracık odada turlamaya çalışsa da, boşuna.. Buraya, kasabanın doğu yanından girdiğini biliyor. Ufacık kasabada insan yolunu yitirir mi, hayret! Kasabanın içinden geçip dağ yoluna sapıyor. Buraları ona öylesine övmüşlerdi ki, ölmeden yolumu buraya düşürmezsem gözüm açık gider diyordu. *Haydi, aç şimdi gözünü de açık gitmesin.*

Öf, bu yastığın içi neyle doldurulmuş.. yapay sünger parçacıkları.. kauçuk döküntüleri.. elektrik kordonu.. mika.. üstüpü.. kobalt.. aklına ne gelirse.. Var olmanın sıkıntısından söz açan kadın yazarın dediklerini düşündü: sıkıntının dehşeti onu içine doğru soğuruyormuş. Her şeyde bir avuntu bulunacağını söyleyen o değil miydi? İşte, bir barınağı vardı ve sevinebilirdi. O pörsümüş tekrarları tekrarlayarak avunabilirdi. Böyle bir barınağı bulamayanlar diye başlayıp dahası övünebilirdi de. Onyedi yaşında yitirdiği tanrıyı onsekizinde yeniden bulduğunda onun aynı tanrı olup olmadığında ikirciklenmişti.. o ikircikli durumun ardından sürekli koşup durdu. Kendini yollara vurdu, kitap sayfalarında milyarlarca kilometre yol kat etti .. ve sonunda, işte, burada, bu daracık odanın lekeli duvarları arasında konuktu.. konaklıyordu.. ellerini açsa duvarları iki yana itebilir ve birazdan horultusunu işiteceği komşunun üzerine bu duvarlardan birini yıkabilirdi.. ne manyaklık! Biri, bir ara ona öyle demişti değil mi: "Aklı başında biri gibi görünüyorsun da.." Bu kırılmış cümleyi işittiğine sevindiğini itiraf etmek istedi: demek dengesiz, kaçık bir görüntüsü vardı. Demek ne isterse yapabilirdi. Demek ne yaparsa giderdi.. daha ne! *Kararlama kıbleye diz üstü çöküp şöyle en dibinden gelen bir fısıltıyla dünyayı dolduran bir "estağfurulllaaah" çekmeye ne dersin..*

Uyudu mu, bayıldı mı, bilmiyordu.

Sabahleyin kahvaltı masasında sevgilisi meyve suyu isteyip istemediğini sordu.

Küçük bir ormanın koca bir ırmağa benzeyen yolağında çınarlar altındaki türbeye yöneldiğinde yeni bir güne merhaba demenin süruru dolduruyordu evreni ve orada terkedilmiş bir ibriğin kulpunu. Bu adamın

bu ibrikten bir ırmak akıttığını düşünüyordu. Haza adammış diye aklından geçirdi.. boyalı soğuk nemli parmaklığın çubuğunu sımsıkı kavrayıp sıktı, onun da kendini döşünden tutup kavradığını düşündü.

Kuytu

Oraya ilişkin herkesin bir öyküsü, bir anısı olmalı diye düşünüyorum. Orası, yalnızca benim kentimde değil, her yerde olan, kentin dışına atılmış mekânlardan biri.. herkes bilir orayı, herkes orada bir vakit eğleşmek ister, ama kimse azmetmedikçe oraya ulaşamaz. Kimilerine göre orası kentin pınar başıdır. Bir yeşertiliktir. Her yanından pınarlar kaynar. Kayın ağaçlarının, çınarların göğe kol saldığı, suyunda elini on saniye durduramadığı mesire mahallidir. Gene de insanın ayağının bindebir düştüğü bir yerdir. Böyleyken günün birinde deseler ki, oraya bir bomba atılmış, bütün çınarlar yerle bir olmuş, sular kayaların, granitlerin altında kalmış, şimdi pınar diye bildiğiniz o yerde yalnızca bir taş çölü duruyor.. birden herkes saçını başını yolmaya başlar. Birden herkes niye ben orda değildim olur.. orda olsa, bunu yapanın o işi yapmasına asla müsaade etmeyeceğini düşünür. Şimdi, orada niye gece gündüz yatıp bekçilik yapmadığına binlerce hayıf geliştirir, kabul edilemez olduğunu bildiği tövbelerin binlercesini arka arkaya sıralar. Fakat heyhat! Artık orası yoktur. Bir daha hiç olmayacaktır.

Niçin giderdim ben oraya? Ne arıyordum? Belki var oluşumun ötesine geçmek istiyordum. Belki kaçtığım, kaçmak istediğim biri varsa, kaçmayı orada bulabileceğimi düşünüyordum. Bu düşüncenin bende erken başladığını söyleyebilirim. Yani kaçmak istediğim şey (kişi) aynı zamanda birlikte olmak istediğim şeyle (kişiyle) özdeş olandı. Belki de o ıssız yer, benim, ona buluşmak üzere söz verdiğim meçhul bir gökküresiydi.

Çoğu kimse oraya hayal kurmaya gider. Onların kurduğu hayal benim için dünyanın en saçma olayıdır: çayırları düşünürler, çayırlarda otladıklarını, yanı başlarında bir inekle karşılıklı geviş getirdiklerini, bir keçinin iki ayağı üstünde yükselmiş dudaklarıyla yaprakları ustaca kopartışına duydukları hayranlığı anlatırlar. Benimse böyle hayallerle işim yok, daha ileri giderek böyle hayallerden nefret ettiğimi itiraf edebilirim. Ben mutluluğu kentte ararım. Çünkü ancak orada kendimi insan yapısı bir ortamda bulabilirim. Bağırdığımda birilerinin beni duymasını isterim.

Durum böyleyken, benim oraya gitmemin ardında kentten uzaklaşma diye bir kaygının yatmadığını, ıssız yerlerde mutluluk avcılığına çıkmadığımı/çıkmayacağımı bilmeniz gerekiyor. Ben oralarda, eşyayla sıkış tıkış doldurulmuş, kırık iskemle parçaları, sehpa döküntüleri, hasır kırpıntıları, eprimiş ipek çarşaflar, örümcek ağıyla dokunmuş perdeler, bir teneke sobadan arta kalmış kurumlu borular, yarıklarından dibi görünmeyen bodrum karanlıkları.. gibi bir mekânda oluşmakta olan facialarını düşünürüm. Bütün bunlar, insan elinden çıkma şeyler olduğu için de bana sıcak, dokunaklı, insanca şeyler olarak görünür.

Hayatımın ilk dönemlerinde yeterince yürekli olabileydim böyle bir kuytunun dibinde yaşamak isterdim. Ancak kendimde o yeteneği görmediğimden kaçıp durdum. Kuytuların tablosunu kelimelerle ve kelimelerden oyup çıkarmaya çabaladım.

Hayır, buna mutsuzluktan hazzetme demek istemiyorum. Çünkü mutsuzluğun bir adım ötesinde umutsuzluk konaklar. Onu da her daim kendimden kışkışlamışımdır. Öyleyse bakiye nedir: belki orada ben, kendi kuytumun nokta mekânını buldum. Konuk olduğum kuytuda, kuytunun sahibinden başka herkesi kovdum ve orada, o noktada sahibimle, bu demektir ki kuytunun sahibiyle başbaşa kaldım. Sonra onu ve orayı kendimden de boşalttım: sahip olarak bir o kaldı, bir o...

Fitil

Sevginin içinde o alevi söndürecek
Tükenmekte olan fitil gibi bir şey vardır.
Shakespeare

İnsan bilmeyebiliyor.

Belleğinde seni rahatsız ettiğini hissedip durduğun bir çapak vardır hani.. oraya yapışıp kalmıştır.. bir türlü söküp atamazsın.. çıkartıp tüküremezsin..

Ukde.. o şey düğümlenip kalmıştır orada..

Bilinç de bir yere düğümlenmiştir..

Düş görürsün, ama gördüğün düş işe yaramaz.. işe yarar düş, insana açıklık sağlayandır.. oysa sen, seni iyice düğümleyen, seni kendi içine çeken bir düşe uyanıyorsun: ukde ortadan kalkmıyor, büyüyor..

O çağrıyı aldığımda çağrının hedefinde duran sevgili'yi hemen bulacağımı sanmıştım. Bunu kaç kez anlatmalıyım sana? Kaç kez, bu arayışın battal olduğunu bildirmeliyim? Buna rağmen o çağrının ardından gitmek zorunda bulunduğumu, çünkü ancak bu yoldan onu bulabileceğimi?..

Aramakta, bir şeyin ardına düşmüş olmakta her şeye rağmen bir umut bulunur, ufkun öte yanında konuşlanmış olsa da, ona ulaşamayacağını bilsen de.. tıpkı eleğimsağma gibi: altından geçemeyeceğini bilsen de, o, oradadır ya, görüyorsundur ya, belki altından da geçersin, en azından onu deneme imkânı varbulunmaktadır. Ama görünmeyen bir eleğimsağmanın altından nasıl geçersin?

Çağrıyı işitip de icabet etmemek, edememek, yani sürekli bekleme halinde kalmak, acının en dehşet verici olanıdır. Cehennemdir.

Beyefendinin dediği gibi başkası değildir cehennem olan. Cehennem senin kendi içindedir. Cehennem, şairin dediği gibi bekleme halinde kalmaktır.

Irmak karşımda akıyor ve alev içimde büyüyordu.

Onu, orada, nehrin kıyısında gördüğümü düşünüyorum.

Onu gördüğümü hayal ediyorum.

Hayal o arama ânlarında gerçeklikle özdeşleşir: gerçeği mi hayalinde yaşıyorsun, düşün mü hayale dönüşmüştür; yoksa hem hayal, hem düş, gerçeğin parçası haline mi gelmiştir, kestiremezsin. Âşığın söylediğine bu yüzden itibar edilmek istenmez. Düşünü mü gerçek sanmaktadır, yoksa gerçeği mi hayale dönüştürmüştür, anlaşılmaz. Kesin olan o ki, bütün bunlar âşığın gerçeklik alanında tezahür eder.

Ondördünde delikanlının çekmek istediği acının ve sıkıntının sınırı yoktur: koşuyu kırbaçlar, her bir kırbaç darbesiyle bağrı dilim dilim yarıldıkça hızını çoğaltır, bir an önce ulaşmak istediği hedef her ufukta bir kulaç daha öteye sıçrar. Bağrında yanan fitil tükenme bilmez. Çünkü alevin ateşi o fitilden gelir ve

ciğer bu ateşe körük olur. Aslında, o fitil, ardından koştuğu sevgilinin ta kendisidir.

Öyleyse koş diye buyurur kendine.

Öyle yaptı o da…

Tabanı zonklayarak, ciğeri parçalanmış, ağzının köpükleri gemi berbat etmiş, koştu. Elini uzatsa ulaşacaktı sevgiliye. Uzattı. Ama her seferinde eli boşa geldi. Öbür yanını döndü ve elini bu kez oraya uzattı.

Onun kendini mahvetmesi böyle oldu. Kendini mahvetmedikçe, kurtuluşunu yok oluşunda aramadıkça, bu arayışı kutsamadıkça koşuşunun onu hiçliğe götüreceğini, bilincinin en dibindeki bilgelik kütüğü fısıldıyordu. Genç tay çevikliği ona mahmuz oldu. Ve yoluna öyle devam etti. Öldürün beni diye bağırarak, ateşe sürün beni diye haykırarak... Dumansız ateş saçan nar-ı beyza haline gelmiş olan fitilin bizzat kendisi olduğunu görerek...

Şaşkın Yolcu

Su gümbürdeyerek, çağlayarak akıyordu. Birden gördüm onu. Bir şimşek hızıyla göründü ve yitti. Bu bir anlık görüntü yetti.

Savaş başlamıştı.

Borazanlarımı öttürüyorum. Dağın kristal yamaçları keskin ışınlarla ırmağın gelişigüzel çırpınışları üstünde düzensiz yansımalarını oraya buraya fırlatıyor. İki ışın arasında bir ceylanın silueti görünüp yitiyor. İyi donatılmış atlar genişlemiş burun deliklerinden soluyarak atılıyor. Soylu görünüşleri, terlemiş kısa parlak tüyleri şakırdayan nalların uçuşturduğu kıvılcımlar havaya öfke, hırçınlık ve yiğitlik salıyor.

Bir anda düşündüğü tek şey: yakalayacağım!

Öyleyse dörtnala koşabilirdi. Öyleyse önüne çıkan minicik bir mânia karşısında şaha kalkarak yolunu açabilirdi.

Gördüm onu.

Esmer bir güzellik halinde ordaydı.

Ona ne kadar yaklaşabilirdim? Ona ne kadar yaklaşırsam ondan o denli ırağa düşeceğimi bilmiyordum.

Toydum daha. Üstelik toyluğun bir ömür sürdüğünü de bilmiyordum. Sanırdım ki, benden bir kulaç mesafede duran bu güzelliğe, bir kulaçta ulaşabilirdim. Heyhat. O esmer güzellik dünyayı, senin olan bütün dünyayı kuşatmıştır. Nereye dönsen, hangi sesi dinlesen, o, orada durmaktadır. Seni çağırmaktadır: ses olan sesle ve görüntü olan görüntüyle. Onu gördüğünü, onun sesini duyduğunu, onun rengini kokladığını düşünürsün ve onu bağrına basmak için bir adım daha atarsın. Karşındadır. Gülümsemektedir. Bu gülümseyişte davetin bütün menevişleri oynaşmaktadır.

Ah, cehennemin, tam da bu güzelliğin ortasında boy verdiğini nasıl kestiremez insan? Orada da yol göstericin bir melektir. Onun işaretiyle cehennemin diplerine doğru yol bulmaya çalışırsın. Ve düşünürsün ki, madem onun yol göstericiliğiyle yol alıyorum, madem yoldaşım odur ve madem beni oraya süren güç O'nun istemiyle yön veriyor, ne gam.. ve böyle bir yolculuk insan için ne devlet!

Onun esmer kızgın bağrına basıldığını, o yangının içinde hayat bulunduğunu, o ateşin yol göstericiliğine muhtaç ve müştak olduğunu duyumsayarak mola yerlerini yıldırım hızıyla arkada bıraktığını biliyordu. Gördü onu. Ordaydı: nehrin kıyısında, o ateşten nehrin buzdan ürpertisiyle yıkanan o esmer güzellik ondan başkası değildi ve bir tek bu görünüşün bile som bir çağrı halinde sudur edişini anlamamak için ahmakların en ahmağı olmak bile az gelirdi. Oysa berrak bir zihinle ve apaydınlık olarak görüyordu zuhur eden güzelliği: bu güzellikten doğan her ödülün bir cezaya ve her cezanın bir ödüle denk düştüğünü… Bu yüzden koşuyordu o yakalanamaz olanın ardından.

Daha bilmiyordu gülümseyişteki iğvanın ne olduğunu: o gülümseyişi yakaladığını düşündüğü her seferinde ağlayarak ayrılıyordu ondan. Her ayrılışında onu bir kez daha yakalıyor, o gülümseyişin güzelliğinde ve o güzelliğin bağrında bir kez daha yolunu ve kendini yitiriyor ve bu yitirişle ona kavuşuyordu. Aklı karmakarışık olmuştu. Ağlayarak ondan ayrılıyor muydu, yoksa kavuşma tam da bu ayrılığın ortasında mı boy veriyordu yahut her gülümseyişin içinden bir ayrılık ve bir ağıt mı fışkırıyordu, belli değildi. Sorsa, belki biri söylerdi her vedada bir kavuşmanın ve her kavuşmada bir veda çeşnisinin yuvalandığını ve o kekre şeyin orada olduğunu. Oysa sersemce ortalardaydı, elini her atışta ona dokunacağını vehmederek, her dokunuşta onun bağrına basılacağını ve onu bağrına basacağını düşünerek... Üstelik hikmetin bu sersemlikte ve avarelikte olduğunu akıl edemeden kendini yeniden yollara vuruyordu umutsuzca umutlar besleyerek...

Dehliz

İnsan ezilip mahvedilmek, ona, en korkunç bir katili bile duyunca titretecek kadar ağır bir ceza verilmek istenirse, gördüğü hizmetin tamamıyla anlamsız, tamamıyla faydasız olduğu duygusu verilmelidir.
Dostoyevski

Bu çırpınışın boşuna olduğu kimizaman beynine kurşun gibi saplanmıyor değildi. Öyle oluyordu ki, kendini bir dehlize kapatılmış olarak duyumsuyordu. Ama ne dehliz! Ucu bucağı olmayan, üstüne bastığı engebeden hangi uçuruma yuvarlanacağını kestiremediği, duvar çatlaklarından suların sızdığı, yosunları soğuk ürpertiler vererek üstüne başına bulaşan ve ucunu asla bulamayacağını bildiği bir dehliz.. böyle bir dehlizde yürüyordu ve oraya ne maksatla düştüğünü hatırlamıyordu.. ama yürümek, bu dehlizin ucunu bulmak zorundaydı. Dehlize kapatılmış olduğunu biliyorsa, eğer orada yardımda bulunacak kendinden başka birinin varbulunmadığının bilincindeyse, eğer ışığın bu dehlizin dışında olduğunun farkındaysa, yürüyecekti. Belki ters yönde ilerliyor olabilirdi, belki farkına varmadan bir duvarı tırma-

nıyor olabilirdi, bunların hiçbiri onu olduğu yerde beklemeye sevk etmezdi ve olduğu yerde beklemek için mazeret oluşturmazdı.

Böyle bir dehlizde geçirilecek vaktin günlüğü de tutulamaz: böyle bir karanlıkta vakit durmuştur, vakit burada ölü haldedir, ölüdür, adem halindedir. Vaktin olmadığı yerde hareket olmaz, hareketin olmadığı yerdeyse zaman...

Eli bir yosuna değdi, eli bir kez daha bir yosuna değdi; şimdi parmak uçlarıyla bir kaya parçasını –kaya olduğunu düşündüğü sert bir cismi- tırmalıyordu.. bu böyle sürüp gidiyordu ve henüz ışık görünmüyordu, cümleleri arka arkaya sıralayarak tutulacak bir günlük ancak deli saçması olabilirdi; böyle bir günlüğü de ancak saplantısı olan akıl hastası tutabilirdi: içinde belki binlerce macera gelişiyordu, kim bilir? Dışardan görünen, yalnızca ıslak bir kil tortusuna tırnakların geçirilmesinden ve aynı işlemin durmadan tekrarlanmasından ibaret bir badire...

Bu işlemin sonsuzca süreceğini bilerek böyle bir dehlizde yolculuğa çıkmış olmak mahvedici bir cezadır. Arayışını bir dehlizdeymiş gibi sürdürse de, orada sonsuza dek kalacağını hiç düşünmedi. Umudu ona uzak kalmadı. Parmaklarının kil tortusuna saplandığı her seferinde, kil kütlesinin koparak yolunu açacağı beklentisini hiç yitirmedi.

İçinde yol aldığı dehliz elle tutulur bir mekândı. Dehlizin içi çöllerle doluydu ve kimizaman yoluna çölde devam ediyordu (çöl de belki kendi boyutunda bir dehlizdir: ışık haddini aşarsa karanlığa dönüşür ve parmakların dokunacağı bir duvar yüzeyi bulamamak ne kadar korkunçtur!). Öyle, nehir kıyılarında, seraba dönüşmüş vahalarda, bozkırdaki bir kum

tanesinin üstüne yapışmış toz parçacığında dokunulabilecek bir yüzeyi arayıp duruyordu.

Minnet duyarak yoluna devam etti. Bu arayışın ceza olmadığını, bir görev, dahası bir vebal olduğunu bilerek tünelin ucunu yakalamaya çalışıyordu. Umudu hiç tükenmedi. Uzay ölçeğinde kımıldanmıyor görünse de, attığı her adımda ufuk kaçıp dursa da, bunlar onu ırgalamıyordu. Ufuk, mor bir küre halinde bir kulaç mesafede durdukça o küreye dokunacağını, onu cebine koyacağını biliyordu.

Yitiriş

En kötüsü ne, biliyor musun? Bulup bulup yitirmek. Hiç, meyus bir aslan yüzüyle karşılaştın mı? Ya da pençesini avının sırtına atmak üzereyken onu kaçıran bir kaplanın düştüğü hayal yıkıntısıyla? Bir şey olmamış gibi geri dönerler ve burunlarının ucuna konmak üzere olan bir sineği şöyle bir silkelenerek kovalarlar. Sanırsın ki, o sırada dünyada yapılabilecek en önemli iş odur: o sinek oradan kovulunca bu dünyada başarılması gereken iş tamamlanmıştır ve gerisi boştur.. sırt üstü yatıp gerneşebilirsin..

Hayatın devam ettiğini düşünüyordu. Önünde kat edilecek daha çok mesafe vardı. Onu ele geçirdiğini sandığı her seferinde, elinden kayıp gitmesine ne demeliydi? Bir anlamı bulunmalı bunun. Yoksa derviş mi haklı: eğer bir şey sürekli yineleniyorsa o şey abese dönüşür. Arayışı sonuçsuz kalabilirdi, ama o faydasız ve anlamsız bir iz üzerinde olduğunu düşünmüyordu. Düşünmedi.

Kilerlere, sandık odalarına, o işe yaramayan karanlık bölmeçlerin çukurlarına kapatılarak cezalandırıldığını hiç anımsamıyor. Çocukluğunda elbet... Ama aralarında bu tür cezalara reva görülen arkadaşlarının olduğunu biliyordu. Yüzü sapsarıydı. Elleri titriyordu. Ne olduğunu sormadı. Sorsa gücenebilirdi.

Ama sormayınca, kendiliğinden anlatırdı. İzzeti nefsiyle oynanmamalıydı. Bir süre konuşmadan dut ağacının altındaki tümsekte çöküp kaldılar. Sonra ağır ağır başladı anlatmaya: "Gece beni kilere kilitlediler. Ben orda bir defasında bir lağım faresi görmüştüm. Kocaman. Kedimiz bile korkmuştu o koca kara kazuletten. Kapıyı yumrukladım. Babam izin vermiyordu ordan çıkmama. Neden sonra, annem karnımı doyurmaya dürüm getirdi. Ama beni salıvermeyi göze alamadı. Orada uyuyakalırsam o kazuletin beni kemireceğini düşünerek acı çekiyordum. Öylece uyumuşum. Oradan hiç çıkartılmayacağımı düşünüyordum." Umutsuz bekleyişin ne büyük ceza olduğunu daha ceza üzerine hiç fikri yokken bile kavramıştı. Kapatılmış olmak bir başına esaslı bir cezadır. Bunun ömür boyu oluşu aynı cezayı katmerli hale getirir. Fare tarafından ısırılma, kemirilme korkusu falan.. ceza değildir, o, işkence kapsamına girer.

Kapatılmışlığın ne olduğunu iyi kavramak gerekiyor. Kapatılmışlık yalnızca etrafı dört duvarla kapatılmış olmak demek değildir. Kapatılmış olmak, oradan bir çıkış deliği bulunmamak demektir. Kişinin o mekânı öyle farz etmesi yeterlidir, o kadar. Kapalı yerde kalma korkusu olan biri, her yanı açık sanılan bir köprünün üstünde bile kendini kapatılmış olarak duyumsar.

Yitiğinin ardından koşarken umutsuzluk yaşamadı. Arama çabasını sürdürdü. Bu boşa çıkmış teşebbüsü arayışın ve sonunda tecelli edecek başarının, dolayısıyla sürecin bir evresi olarak gördü. Elden kaçırma veya yitirme, hayır, kapatılmış olmakla eşanlamlı değildi.

Öyleyse sürdürmeliydi. Emekleyerek de olsa… Biliyordu ki, yitik *oradaydı*, bulunmayı bekliyordu.

Alevli Düşünceler

alevlere bırakılmış düşünceler
daha çoğunu söyler haberlerden
Ebubekir Eroğlu

Baskın. Öyle usul usul. Geriden. Ve birden…

Ne kadar hazırlanılmıştı. Kaç geceler uykusuz kalınmıştı.

Kasaturalar geceler boyu bilenmişti.

Şimşek hızıyla çekilen bir usturanın ağzındaki incecik bir ipek iplik ikiye biçildi.

Bir örümcek ağının ipliği, o da ikiye biçildi.

Gözlerimizin keskinliği de aynen karanlığı ikiye biçiyordu.

Mercan gözlü farelerin bakışındaki kristal oynaşmalar gecenin karanlığını deliyordu. Her biri ayrı bir kasatura işlevi yüklenmiş olarak…

Hayır, bunca hazırlığa rağmen, ben baskını içime sindiremiyordum.

Onda, hasmı apansız yakalamanın kancıklığı besbelliydi.

Bu saldırıdan bir onur duymayacağım belliydi.

Uçaklar tepemizde helezonlar çizerek dolanıyordu. Gregory yaralanmış yatıyordu. Klimanjaro'nun karlı tepelerinde akbabalar dolanıyordu. Bizse bir köprüyü uçurmak için hazırlanıyorduk. Trenin gelmesini bekliyorduk. Tren köprünün tam orta yerine geldiğinde ateş almış fitil dinamite ulaşmış olacaktı. Belki biz de köprüyle birlikte havaya uçacaktık. Ve vatan borcumuzu böylece ödemiş olacaktık. Ne aptallık!

Öte yandan, bir başka yerde, akbabalar sürekli dolanıyordu. Orada bir kan kokusu almışlardı. Belki bir yara.. kangrene dönüşmüş bir yara.. akbabalardan biri her şeyi göze alıp saldıracak olsa yapacak hiçbir şey yoktu. El kol hareketiyle onları savuşturmanın mümkünü yoktu. Bir atımlık barutu olan tüfeğin yukarılarda dolanan otuz kadar akbabanın hakkından gelmesi mümkün görünmüyordu. Eğer aralarından birini öldürecek olsak bile, bu, ötekileri daha da kızıştırmaktan başka bir işe yaramayacaktı.

Ne ki, bunlar değildi benim yadırgadığım:

Ben, evimde otururken, savaşı, sıradan bir esnaf, bir sıradan kamu hizmetlisi olarak evimde, dükkânımda korkuyla izlerken, kendimi savunacak bir ağaç sopadan bile yoksun, orada öylece, kaygıyla, bana ne olacak, çocuklarıma ne olacak düşüncelerine batmış halde beklerken, birden yüzlerce santigrat derecelik ısının altında eritilmiş olmayı içime sindiremiyorum. Ben bunu kargışlıyorum. Konu, savaştır her şey mubahtır sorununda düğümlenmiyor. Köprüyü dinamitlerken ölürsem, tamam. Karşılıklı dövüşürken

kolumu yaralamışsam, kolum kopartılmışsa.. bütün bunlar kabul.. ama geride kalan hayatım, bir savaşımın bakiyesi olan anlamdan yoksun bırakılmışsa, bunu kabullenmek imkân dışı görünüyor. Biz, Hz. Ali'nin, hasmına daima fırsat tanıyan: "Hamle et yâ kâfir!" söyleminde gizli bir ahlâkın füsunuyla yetiştik.

Yola koyuluyoruz. Dövüşmeye hazırız.

Birden bir ateş çemberinin içine düşürülüyoruz.

Buna bir şey diyemem. Buna ancak müstahak olduğumuzu söyleyebilirim.

Ama tut ki, evimde oturuyorum, bahçemi suluyorum, bostanımı tımar ediyorum ve birden tepemden bir uçak filosu bombalarını üstüme salıyor. Burada, ölüm değil kahredici olan: böyle apansız, savunmasız, habersiz ve ilgisiz bir haldeyken ölümle tanıştırılmak...

Beni döşümden kurşunla, tamam.. ama kalleşliğe asla geçit verme!

Vınlayan uçakların arkasından parmağımı sallıyorum tehdit anlamında. Onlar beni görmese de, ben onları görerek…

Böcekler

– Ah, ah.. bak işte orada.. perdenin büklümüne sığınmışlar.. bak bak.. ne kadar da çoklar…

Ürpertiyle bakıyorum gösterdiği yere. Orada bir şey olmadığını biliyorum. Ama o, gözlerini öyle inatla, öyle bir sabit bakışla dikmiş ki oraya, orada mutlaka bunlardan bir şeyler bulunmalı, en azından bu böceklerden orada bir ize rastlanmalı…

"Orada bir şey yok" demek isterken, birden onun kalbini kıracağımı düşünüyorum. Ondan da kötüsü bana olan güveninin sarsılacağını hissediyorum. Bundan da kötüsü, belki –evet, bir ihtimal de olsa- kendine güveninin sarsılacağını düşünüyorum.

– Hâlâ oradalar mı? Diye soruyorum.

Bu kez duymuyor ne dediğimi. Belki işine gelmiyor duymak. Hayır, bu olmadı. Bu, ona iftira etmektir. O, asla içten pazarlıklı değildir artık. Onun kimseyi kandırmaya ihtiyacı yok. Beni kandırmaya ihtiyacı yok. O, kendi böcekleriyle baş başadır. O, orada, perdenin kıvrımında gösterdiği böcekleri görmektedir.

Düşüme böcekler düşüyor.

Binlerce, milyonlarca böcek arasında bir o yana bir bu yana dönüp duruyorum.

Kımıldayan antenleri, üç büklüm, dört büklüm incecik bacakları, toplu iğne başı büyüklüğünde saydam, her yanı tarayan, bana dikilmiş bakışlarıyla sırça gözleri.. akrep büyüklüğünde olanları da var, karaya dönmüş safran rengiyle kıpırdıyorlar, döndüğümde gövdemin altında çıtırtıyla eziliyorlar.

En iyisi kalkıp balkona çıkmak…

Yaprak kıpırdamıyor.

Balkonun altındaki yetim, elgin bahçenin kurumuş çimenleri aslında sürekli çıtırtı sesleriyle cümbüşlenirken bu gece onlarda da kıpırtı yok. Oysa böcek sesleri, çekirge ötüşleri yaz gecelerinin bezentisidir.

Çocukluğumuzda böyle gecelere tekinsiz dediklerini hatırlıyorum. Acaba nerden nasıl bir gölge fışkıracak ve önümde raksetmeye başlayacak? Böyle bir şeyle karşılaşsam ne yaparım, ben de onun raksına mı adımlarımı uydururum, kendimi bir gölge haline mi getiririm, gölge haline getirmiş olduğum kendimi bir amip gibi ikiye bölmeyi başarabilir miyim ve ikiye bölündükten sonra hangi parçamda yaşamayı tercih ederim ve sonra yeni bölünmelerden başlayarak ben nerde olurum, hangi parçaya kendim diye bakarım?.. Bu uslamlama sürdürüldükçe kendimi saçmanın dibine doğru çekilmiş duyumsuyorum. Kimi bilgiç kişilerin yaptığının tam da bu olduğunu derinden algılamaya başlıyorum.

İşte o sırada uzaktan, nerdeyse algılanmayacak denli uzaktan o gümbürtü işitilmeye başlıyor, giderek artan bir ivmeyle gümbürtü büyüyor, büyüyor ve birden bir patlama sesi bırakarak geldiği gibi

uzaklaşıp gidiyor. Balkondan uzaktaki apartmanların solgun ışıkları kıpırtısız, cansız, ölü ışıklar halinde gecenin döşüne yaslanmış duruyor ve geceyi yaslı bir gece haline getiriyor. O patlayan gümbürtünün bir otomobil hoparlöründen, otomobilin tapalı camlarını parçalayarak dışarı uğradığını düşünüyorum. Ve aynı anda o gümbürtünün içindeki kişinin buna nasıl tahammül edebildiğine akıl erdirmeye çalışıyorum, boşuna çabalayarak… Yüksek volümlü müzik mi, evet, ona evet, ve örnekse işte Wagner.. onun müziğinin gümbürtüsü insana büyüklük ve yücelmişlik duygusu aşılar.. ama gürültü?!....

Ne kadar zaman oturmuşum orada bilmiyorum.

Fanilamın ıslaklığı kurumuşa benziyor, ama gövdem hâlâ rutubetli.

Derken en uzaktaki minareden saba'nın pes perdesinden işitilen "Allahu Ekber!" nidası.. sabanın yumuşak esintisine uyup "

– Aziz Allah… Diye mırıldanarak tenhalığımı kışkışlıyorum, çağrıya icabet etmek üzere kımıldanıyorum.

Böcekler nereye kaçışmış, bilemiyorum.

Düğüm

O zaman düğümlüydüm. Hatırlıyorum. Kafamdan sorunlar yaratırken ve bu sorunları çözüme kavuştururken düğümlüydüm. Her şeyi iki ucunu bir araya getirerek düşünüyordum. İki ucunu bir araya getirme alışkanlığı çocukluğumun erken dönemlerine kadar geri götürülebilir. Maraş'ta bir tür mesire yeri olarak da ziyaret edilen, ama aslında insanların kışlık –daha doğrusu yıllıkşıralarını, zahirelerini hazırladıkları, kent merkezine yaklaşık ortalama on kilometre mesafede (daha uzaklarda olanları da çoktur), bağlar vardır. Bizim bağımız da onlardan biriydi. Sonra satıldı, böylece orayla doğrudan bir mülkiyet ilişkimiz kalmadı. Evet, çocukluğumun erken dönemindeyim. Belki 5, belki altı yaşındayım. Bağ aralarındaki patikaların birinde bir yokuşu sökmeye çalışıyorum. Vakit öğle. Güneş tepede. Derken yolumun üstünde kara, ışıltılı, hatta belki biraz kımıltılı bir tülbent.. onu almak üzere elimi uzatıyorum. Bir de ne göreyim? Tülbent kımıldayıp harekete geçiyor. Kara bir külçe gibi duran öbek, elimin altından uzayarak uzaklaşıyor. Bir yılanla ilk kez –ve de son kez- kendiliğinden bunca

yakınlık peyda ediyorum. Yılan, daha elimi ona sürmeden, ama sürmeme ramak kalmışken, kımıldanıp kaçıyor. Kımıldamadan önce, orada gördüğüm çöreklenmiş haliyle, patikanın tam orta yerinde katrandan bir balçık halinde duruyordu. Ama kıvrılıp kaçarken ve arkasından otların ve tiyeklerin arasından kaybolurken onun iki uçlu olduğunu kesinlikle gördüm. Ve o zaman, bir düğümün meydana getirilebilmesi için, bir düğüm atabilmek için iki ucun bulunması gerektiğini anladım. Sonraki deneyimlerim, bu ilk izlenimimi her zaman doğruladı. Düğüm atabilmek için iki uç gerekliydi.

O zaman, bir başımın ve bir kuyruğumun olduğunu düşünmeye başlıyorum. Beyinsel bir olay.. baş ve kuyruk.. başlangıç ve son.. ya da en iyisi karşıtlık diyelim: beyinsel bir olay: her şey orada geçiyor: çelişki orada oluşuyor.. çelişkinin üstesinden orada geliniyor.. düğümün atılması için başın ve kuyruğun bulunması şart…

Baş ve kuyruk halkalanıp karşı karşıya geldiğinde birbirini reddediyor. Yılan kendi kuyruğunu yutmaya başladığında bizzat kendini yok etmekte olduğunu görünce şaşakalıyor. Ama iş işten geçmiştir. Ortada artık gövdesiz bir baş kalmıştır. Gövdesiz bir başsa artık işe yaramaz bir baştır. O, kendi kendini yok etmenin üstesinden gelemez. O, artık bir tek baştan ibaret kalmış oldukça ne uzar, ne kısalır; ne kendini reddedebilir, ne onaylayabilir. O, artık düğüm olamaz. O, artık avını sarılarak gövdeye indiremez. O, diyelim dişlerini kullansa bile, ölü hale getirdiği avını yutma imkânından mahrumdur. Yanılarak bu imkânı kullanmayı denemeye kalkıştığında avını yutacağı bir midesinin yok bulunduğunu görmek dehşet verici

bir şeydir! Onun yeniden bir kuyruk oluşturabilmesi için sabır lazımdır, ama o sabır bulunsa bile o ömür bir daha bulunabilir mi, şüphe götürür.

Düğüm atabilmek için iki uç gerekli diyordum. Başlangıçta varlık bütünlüğümde o iki ucun bulunduğunu görüyordum. Vardılar ve ordaydılar. Sonradan uçlardan biri kayboldu ve düğüm çözüldü, daha doğrusu düğüm yok oldu. Bunun nasıl gerçekleştiğini tam olarak anlatamayabilirim. Ben tek uçlu kaldım. Tek uçlu kalmak ortada kalmaktan ya da sığınacağı bir yeri olmamaktan daha berbat bir durum. Kendini onaylamaktan yoksunsun. Reddetmek isteyebilirsin, fakat bunu denemeye kalkıştığında başarısızlığa uğruyorsun. Var olduğunu düşünüyorsun, parmak uçlarınla gövdeni yoklamaya çalışıyorsun, fakat o da ne? Parmakların yok. Dokunacağın gövden yok. Yani sen yoksun bayım. Dehşete düşmenin, tedhişe uğramanın dibi neymiş fark edilebiliyor mu? Bir ipliğin bir ucunun ortadan kalkması ne demek anlayabiliyor musun? Düğüm olamıyorsan sen de yoksun, adem halindesin demektir, hâlâ fark edemiyor musun?

Bir ucu olmayan bir iplik.. bu ne demektir?

Metal Yokuş

Ağaçlarının gövdesi çelikten ya da bakırdan yapılmış bir ormana girdiğimizde üstümüze gölge yapan yapraklara dokunmak istiyoruz: parmak uçlarımızın kuru bir çinko sertliğine değdiğini duyumsuyoruz. Otobüs yolculuğunda biz farkına varmadan yokuşu söken aracın, yokuşun en tepesine çıktığında yokuş aşağı kayarken, içimizde, göğsümüzün üst yanından başlayıp iman tahtasını yalayarak aşağılara inen bir ürperti yoklaması vardır.. bakır gövdeli çinko yapraklı bir ağaca dokunduğumuzda, içimizi boydan boya kaplayan böyle bir ürpertiyle irkiliriz. Eski, köklü bir kentin sonradan oluştuğu belli olan varoşlarından kentin içlerine, merkezine doğru süzülürken benzer bir duyguyla karşılaştığımı ve bu duyguyu her seferinde eksiksiz yaşadığımı söyleyebilirim. Bunun adı paslı tenekeyse, öyle kalsın. Değiştirmeye niyetlenmiyorum.

Taşın, toprağın, ahşabın yumuşaklığına karşı, bu, insanın tüylerini diken diken eden bir soğukluk, bir ürperti uyandırır. Bu soğukluk ve ürperti yalnızca içimizde, ciğerimizin bilinmedik köşelerinde değil, aynı

zamanda üstünde yürüdüğümüz patikada, az sonra çay içmek üzere uğrayacağımız beton damda, kısacacı her yerde hâsıl oluyor ve üstümüze yürüyor. Humus örtülü diye düşündüğümüz yumuşak toprağın, ayağımızı bastığımızda, humus değil, fakat katmerli saclardan oluşmuş bir zemin olduğunu anlıyoruz. Kabaralı ayakkabılarımızın altında sacın soğuk tınlamasına ormanın kuşlarından metalik yankılar geliyor. Bir ötüşe benzemiyor bu yankı: boş fıçılardan yükselen gümbürtülü böğürtüler…

Bu soğukluğu ben, grip başlangıcında yaşarım. Elimi değdirdiğim su, parmaklarımın arasında tutmaya çalıştığım metal kaşık, o aynı ürpertiyi gezindirir gövdemin çeperlerinde.

Yapay kentin, kendi kutsal muhtevasından boşandırılmış olan her şeyin, sizi yüz yüze bıraktığı hep o aynı soğukluktur. Birden Toros silsilesinin bittiği, Toroslar bittikten sonra bazı volkanik patlamalarla oluşmuş kel tepelerin başladığı mıntıkalarda, ora yerlilerinin o tepelerin üstüne ördükleri kamış kulübeleri çağırır belleğiniz. O kulübelerin sıcaklığını özlersiniz. Çelik iskeletlerin güçlü bir sarsıntıda param parça olması imkân dâhilinde olması içinizi sızlatır. Ama burada, bu kel tepelerin başlarında, güneşte kavrularak kurumuş kamışların yerin bütün sarsıntılarıyla başa çıkabileceğini gözlerinizle görürsünüz ve bu çelişkiyi anlamaya çabalarsınız. Anlamaya, fakat kabul etmeye değil…

Metal ayakkabılarımızın, metal eldivenlerimizin tüylerimizi diken diken eden ürpertisiyle yolumuza devam ederken, karşımıza tunçtan sandığı ile boyacı çocuk çıkıyor.

– Boyalım abey, diye sesleniyor.

Ayağımızı boyacının sandığına bırakıyoruz. İki farklı metalin takırdayan sesleri etrafta işitiliyor. Boyacı kılları çelik telekten fırçasını gıcırdatarak ayakkabımıza sürtmeye başlıyor. Metal bir kentte yaşadığımızı o zaman bir kez daha anlıyoruz.

Bayrama Giderken

Ah, ne kadar yavaş gidiyordu tren! Yollar hiç bitmeyecek gibi gözüküyordu. Pencereden görünen tepeler trenin arkasına doğru yavaş yavaş dönerek uzaklaşıyor; tepelerin, ağaçların, telgraf direklerinin, uzaktaki sararmış otların bu yavaş, baş döndürücü devinimleri küçük kızın sabırsızlığını çoğaltıyor, onu tedirginleştiriyor, nerdeyse içine tuhaf, kovmak istediği bir bulantı sindiriyordu. Aynı anda birden Maraş'a gitmekte olduklarını anımsayınca heyecanlanıyor, annesinin az önce ona uzattığı kurabiyenin tadını ağzının derinliklerinde duyumsamaya çalışıyor, annesine sokuluyor, başını annesinin kucağına bırakmak istiyordu. Bastıramadığı heyecanla, o ana değin belki bin kez sorduğu soruyu tekrarlıyordu:

– Anne nerde aktarma yapacaktık?..

– Söylemiştim ya kızım!

– Anne n'olur, bi daha duymak istiyorum.

– Narlı.

– Narlı.. ne güzel bi isim di mi anne?

– Evet.

– Çok nar mı yetişirmiş orda anne?

– Oranın adı öyle yavrum.

– Oradan Maraş uzak mı anne?

– Bir saat kadar sanırım.

– Bir saat ne kadar anne? N'olur anne uzak mı bir saat?

– Hayır, yavrum, uzak sayılmaz.

Minik kız, pencereden tekrar görebildiği en uzak noktaya kadar bakıyor, Maraş'a aktarma yapacakları Narlı tren istasyonunun mesafesini kestirmeye çalışıyor, fakat bu uzaklık konusunda hiçbir somut tasarıyı kafasında canlandıramıyordu. Birkaç saat önce geçtikleri kilometrelerce uzayan Ayran tüneli hoşuna gitmişti.

– Anne o tünelden bi daha geçecek miyiz?

– Dönüşte tekrar geçeriz ordan…

– Ne zaman döneriz oraya?

– Bayramdan sonra.

– Bayramdan sonra mı?

Minik kız, bir an tereddüt ediyor:

– Ama ben hep bayram olsun istiyordum, değil mi anne?

– Bütün isteklerimiz aynı anda gerçekleşmiyor, biliyorsun.

– Biliyorum anne, ama istiyorum ki öyle olsun.

Minik kız, kendine oyunlar icat etmek istiyor. Gözlerini yumuyor. Minicik elleriyle gözlerini kapatıyor. Annesine sesleniyor:

– Anne beşe sayıncaya kadar ellerimi gözümde tutacağım. Hadi say.

– Bir, iki, üç, dört, beş.

– Ama hemen bitirdin anne. Daha uzun say.

– Beşe kadar o kadar yavrum.

– Daha uzun olmaz mı beş anne?

– Beşe kadar daha uzun olmaz. Hadi sen say şimdi.

– Bir, dört, beş.

– İkiyle üçü atladın ama…

– Atladım mı? Nasıl atladım?..

Minik kız gözlerini iri iri açarak annesinin gözlerinin içine bakıyor:

– Babamın cenneti Maraş'ta di mi anne?

Anne bu soruya vereceği cevabı bulmakta zorlanıyor, buğulanan gözlerini kızından kaçırmaya çalışıyor.

– Oraya giderken bayramlıklarımı giycem di mi anne?

Annesi "evet" demek istiyor. Ama sesi boğazında düğümleniyor. Kızına işittirmemeye uğraştığı hıçkırığını boğazına gömmeye çalışırken minik kızın başını avuçları arasına alıyor, göğsüne bastırıyor. Kız, annesinin gözlerinden süzülen yaşı görüyor. İçinde gelişen ani bir olgunlukla susması gerektiğini kestiriyor. Susuyor ve bekliyor.

Tren, usanmadan sürdürdüğü çuf çuf sesleriyle mesafeleri devirmeye devam ediyor.

Kasım Esrikliği

Kasım belki de bir ilkyaz eskizidir.

İtirazım yok.

Onun tırnaklarını körpe diye betimlemeye de bir şey diyemem. Kasım'ın tırnakları her daim taze ve batıcıdır. Bütün bu betimlemeleri yedekleyip Kasım'ı bir binit olarak kullanmak isterim ben. Ancak öyle gelişigüzel bir binit değildir o: ağzından kocaman dumanlarını dağ başlarına salan, gürültülü pohpohlamaları, bir vadinin derinliklerinden geçerken yukarıdaki kayalıklara çarpa çarpa çoğalan; eğer bir ovadan geçiyorsa ovanın düzlüğüne "vahaahuuu" diye yayılan o görkemli seslerin taşıyıcısı tren…

Ve.. ille de, bir savaş sonunda kadınlı erkekli yurtlarına dönen, yurdunu özlemiş kadınlı erkekli insan öbeklerinin içi içine sığmayan, fakat her şeye rağmen vakarını muhafaza etmek isteyen soylu neşeleriyle geleceklerini iple çeken insancıklar… Elbiseleri eskimiştir. Kadınların gül ve yaprak desenli entarileri solmuştur. Erkeklerin giysileri iyicene partallaşmıştır. Parmakları ikide birde kulak arkalarına gider ve oraya parmak uçlarını saadet içinde dokundurur-

lar, parmak uçlarında toplanan topakçıkları kimseye göstermeden, kendileri bile bakmadan küçük dokunuşlarla silkelerler. Bütün bunlar o tren yolcularının saadetini çoğaltır. Koridorda karşılaşan, göz göze gelen yolcular, dudaklarının kenarında oluşmuş o ince bıçak çiziği bir çizgiyle birbirine gülümsemeyi dener. Yıllar boyu süren ağıtlardan, somurtuşlardan geriye ne kalmışsa onunla gülümsemeye çalışırlar. Ve bunu başarırlar. O ezik, utangaç gülüş, kompartımanın ya da koridorun pencerelerinden uzaklara, yıldızların kaydığı ülkelere doğru uçup gider.

Trenin içi sıcacıktır. Bu yüzden dışarının ayazını kimse umursamaz. Güneşin soluk ve yatay ışığı ve ışıltısı bile bu insanlara sıcacık görünür. İçerdeki sıcağın kaynağı dışarıdaki körpe güneşten geliyormuş sanılır. Ama körpe güneş bir tane değildir, bir çifttir. Biri, pencerenin dışında, kendi asal yerinde görünür, öteki pencere camının bir yerlerdeki, uzaklardaki yansısında…

Birisi, bu sıcaklıktan hoşnut, kompartıman penceresinin kulpundan çekip aşağıya indirmeye çalışır. Aman Allah, o da ne?! Cam kırıklarını aratmayan yırtıcı keskinlikteki buzlu hava insanın yanağını kanırtarak, parçalayarak kesiyor. Acele edilmese, bu keskin, yırtıcı soğuk o yüzü bir anda felç etmeye yeter. Pencere aceleden kapatılır. Kasım soğuğu, sıcak pencerenin arkasından güzeldir. Kasım soğuğu, içinde meşe odununun gürül gürül yandığı sobalı odada güzeldir. Sobanın gövdesi yer yer narlanmıştır. Eğer erkenci kestaneler bulunduğunuz iklime ulaşmışsa, sobadan çektiğiniz meşe közünün altındaki külde pişirilen kestane ile daha da güzeldir.

Kasım, sizi bir yere ulaştırmak ister. Kasım'da daima yurdunuzdan uzaktasınızdır. Daima bir savaş sonrasını yaşamaktasınızdır. Ricat ediyorsunuzdur. Ricat etmenin sonu her zaman yenilgiye tekabül etmez. Uzun, sabırlı, dirençli ricatlardan sonra ulaşılan zaferler yok değildir. Bu yüzden Kasım, insanı asla umutsuzluğa sevk etmez. Pastırma yazı bitmiş olsa da, temmuz güneşinin yekinmesini daha aylarca beklemek gerekse de, dahası önünüzde yaman bir kışın yolunuzu gözlediğini bilseniz de, Kasım yüreğinize asla umutsuzluk aşılamaz.

İnsanı, kendine özgü bir esriklik içinde tutar. O esrikliği yaşayan insan Kasım'dan hoşnut olduğunu düşünür. Çünkü Kasım ona sormadan da, kendi başına her şeyden hoşnuttur. En çok da Kasım olmaktan…

Kara dumanın savruluşunu seyredip çelik tekerlerin takırtısını bir ninni gibi dinlerken bu Kasım yolculuğunun bitmesini kim ister! Kasım yolculuğu bitmez. Yolcunun gözleri bozkırın hüzünlü yalnızlığına kenetlenmiş gider de gider…

Cadde-i Kebirde Yaşanan Hasret

Marmara'nın sisle örtülü, puslu sularını birkaç kilometre yukardan görünce içim birden cız etti.

Meğer bağrımda ne büyük bir özlem taşımışım.

İçimdeki minicik bir kabarcığı büyütüp geliştirmişim.

Akşamüzeri Cadde-i Kebir'de Tünel'den başlayıp Taksim'e uzanan yolculuğumda her tanıdık köşe başında durup parmak uçlarımla orayı okşuyor, seviyor, oraya bir işaret bırakıp geçiyorum. Her köşe başı beni kendine çağırıyor.

Ve ben, her minicik sokak köşesinde durup o sokağın içlerine doğru bakmayı deniyorum.

Her bir sokakta, her bir sokağın kuytusunda kalmış bir çay evinde silik de olsa bir anı bırakmışlığım vardır.

Ben, biraz da esrik bir ruh haliyle o kuytu çay evlerinin, izbe lokantaların kokusunu soluyorum.

Sokak içlerindeki, yol üstündeki sinema salonlarının girişlerinde biraz oyalanmak, oralarda *Rocco Kardeşler*'le ya da *Kızgın Güneş*'le, *Hiroşima Sevgilim*'le, *Sessizlik*'le, *Tepedeki Oda*'nın hayaliyle eğleşmek istiyorum. O filmleri birden çılgınca özlüyorum.

Biliyorum ki, aslında bütün o köşe bucağın tozlu, rutubetli, tütsülü, isli, kurumlu, loş havasını hayal âleminde canlandırmak, oraların şimdiki halini doğrudan yaşamaktan evladır. Ziyaret ettiğim bazı muhallebicilerde uğradığım hüsranı nasıl unuturum? Tavuk suyuna çorba istediğimde, "bu çorbanın eski tadı yok" diye serzenişte bulunduğum garson masum bir şaşkınlıkla bakmıştı yüzüme: "Nasıl yani?" O zaman afallama sırası bana gelmişti. Elbette, ortada ne eski köy tavukları vardı, ne tavukların köy usulü kesimi… Üstelik tavuklar suni yemle besleniyordu, üstelik bu tavuklar seri üretimden çıkmıştı, dahası bu tavuklar hibrit idi…

Özlemin eski tadı yok diyen bence halt etmiş. Onun eski tadı var. Şimdiki hali, aslında onun eski tadına da baskın. Cadde-i Kebir'in nerdeyse her santimetre karesi benim ayağımdan bir iz taşır. Ben bu caddenin güneşi en bol zamanında da yaşadım. Onun kör karanlıklarına da daldım. Üstümüze lapa lapa kar yağarken Tünel'den Taksim'e yürümenin tadına doyamadım. Hele sevdiğim bir filmi arkamda bırakıp sinema salonundan caddenin arka sokaklarından birine çıkıp ahmakıslatanın altında caddeye uzanmanın, cadde boyunca ıslanarak yürümenin bedelini dünyanın hiçbir servetiyle değişmem.

İçimizde yetiştirdiğimiz aşkın büyüyüp serpilmesini biraz da Cadde-i Kebir'in yağmurları sağlamıştır. *Dr. Jivago*'yla cepheden döndüğümüzde Saray

Muhallebicisi'nde buluştuğumuzu hatırlıyorum. Hiroşimalı Japon gencin Fransız sevgilisiyle de Emperyal Otel'in önünde karşılaşmıştık. Lara da oralarda bir yerlerdeydi. Rocco kardeşlerin boksörüne iş aramak için artistler kahvesinde buluşmak üzere sözleşmiştik. *Kızgın Güneş*'teki cinayetini işleyen Alain Delon'u cadde üstündeki lağım ızgaralarından birinin altında gizleme fikri de benden çıkmıştı. *Sessizlik* filmindeki otelin oda hizmetine bakan ağırbaşlı o ihtiyar garsonuyla da bir konser salonunda buluşup Johann Sebastian Bach'ı dinledik. İkinci Dünya Savaşı'nın bitip bitmediğini henüz kestiremiyorduk. Korkular içinde yurdumuza dönmenin savaşımını vermeye çalışıyorduk…

Necip Fazıl'ın bahsettiği "sokak" benim için nedense hiçbir zaman sıradan bir sokak olmamıştır, orası kafamda daima Cadde-i Kebir olarak yer almıştır: "Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;/Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum./Yolumun karanlığa saplanan noktasında,/Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum." diye mırıldanırken caddenin bir kaldırımından ötekine yalpalayarak ilerdeki, biraz önümdeki, elimi atsam tutacağım mesafedeki bir yerde, yolumun karanlığa saplandığı o noktadaki hayale doğru, seraba dönüşmüş o hayal noktaya doğru adım adım ilerliyorum. Belki Ağa Camii'nin sütunlarında kayırıcı bir tutamak bulurum. Belki onun mihrabında sığınacak bir kovuk beni konuk edebilir. Ben arkama bakmadan yürümeye devam edeyim, kafamda harman olmuş esrik hülyalarla ve gamlı ve zalim birsamlarımla…

Sevgililer

Sevgilinin evinin yakınındadır ya, bu her şeye bedeldir. Bütün bir ömür boyu o evin karşısındaki küçücük parkta, o parkın kanepesinde, bu yağmur üstüne kovayla boşalırken beklemeyi göze alabilir.

Orada ıslanarak, kahrolarak, mahvolarak şiirler terennüm etmek, söylenmemiş ne kadar şiir varsa hepsini bir anda, iç içe söylemek, söylediğini baştan sona bir kez daha tekrarlamak ve bütün tekrarları parçalayıp atmak

Parçalanmış şiir kâğıtlarını uçsuz bucaksız denizlere savurup onlardan donanma yapmak

Donanmayı ağır aşklara refakatçi kılmak

Ve böyle böyle yolculuğu sürdürmek: beklediği budur.

Çocukluğun ilk aşkı ordadır, dilek tutulur, parmak uçları birbirine dokunur sonra bilgiçlikler delirmiş kan kanda topaklanan bilginin bilgisi seslenirsin imdat der gibi bir sabah vakti bilgin! bilgin!

Bilgin azizleşir muazzez aşkın toy sevgilisi olur.

Her aşk bir afet ve felaketse, her aşk bir belaysa.. âşıkı kovalar.

Âşık sevgilinin ardındaysa, bela da âşıkın ardındadır. Kovalar onu. Bitişsiz olarak, ölümsüz olarak, müebbede hükümlü olarak..

Karartı

Ucu ucuna gelmek, birbirine dokunur gibi olmak, teğet geçmek, ges gelmek: ipin iki ucunu bir araya getiremiyorsun, düğüm atacaksın, fakat uçlar birbirine ancak dokunuyor. İstediğin kadar zorla, ip ges geldiği için düğümlenecek uçları bir arada tutamıyorsun. Az daha zorlasan belki ip kopacak.

İnsanın hayatı ges gelmelerle doludur.

Ah, şu işimi bitirsem, ötekine başlayacağım derken, aslında hedefte duran, asıl öteki iştir. Öteki işe ulaşmaya çabalıyorsun. Yazık ki, o, daima bir kulaç ilerde duruyor. Onunla arada daima bir mesafe kalıyor. Önündeki kaplumbağaya bir türlü ulaşamayan ayağına tez Akhilleus'in kaderi: kaplumbağaya ulaşmak için attığı her adımla aradaki mesafe yarıya iniyor, ancak o yarıyı kapatmak bir türlü mümkün olmuyor.

Kız Kulesi orada duruyor. Gecenin mor karanlığı denizin enginliğine balçık gibi çökelmiştir. Nereye gideceğim, hangi yönü tutturacağım derken, deniz fenerinin ipileyen ışıkları beliriyor. O ışığa doğru yön tutturmaya çalışıyorsun. O yönü tutturduğunu sanı-

yorsun. Fakat o da ne? Kız Kulesi, sağ yandan geriye doğru kayıp gidiyor. Ahırkapı'nın feneri çoktan arkalara itilmiştir bile.

Sevgilinin karartısı orada bekliyor. Bir el atımlık mesafedesin. Elini atıyorsun. Yok.

Ama yolculuğumuz sürüyor. Kıyının az ötemizde yer aldığını biliyoruz. Onun orada durduğundan adımız kadar eminiz. Gemimiz atamızdan kalma. Tüm yeniliklere boş vermiş. Hiçbir yeniliğe rağbet etmemiş. Yelkenlerimiz atlastan olmasa da hoş. Brandamız sağlam kumaştan. Pupa yelken yol alıyoruz.

Geceler ve gündüzler birbirini kovalasa da, sen, o mor karanlık denizin ortasında, ulaşmayı beklediğin kıyının biraz berisinde aynı çabanın içinde yol alıyorsun.

Dokunduğun her püskül parçası sevgiliden bir haber oluyor.

Küpeştede onun elinin izi duruyor.

Çarkların köpüğünde onun güzelliğinin yansıması…

Kız Kulesi, her seferinde, bir taraflara kaçıyor.

Ulaşmaya çalışıyorsun. Halatın ucundan yakalıyorsun. Düğümü iskele babasına fırlatıyorsun.

Halat, babaya ges geliyor: durum, doluya koysan almaz boşa koysan dolmaz gibi bir şey değil. Ges gelmede, ne doluya koyabiliyorsun, ne boşa… Başarısızlık değil söz konusu olan, o işe başlayamamak... Başlamak istiyorsun, hatta başlamışsın, teşebbüs üzeresin, fakat heyhat, bir ges gelmeyle karşı karşıya bulunuyorsun…

Geminin bordasıyla iskele arasındaki mesafeyi kestirmek imkân dışı…

Atlamak istesen iskeleye ulaşabilir misin?

İşin içinde boşa düşmek de var. Geminin bordasıyla iskele arasına sıkışıp kalmak da… Bir şeyler hep ges geliyor…

Bir insanın hayatı buna benzer bir şeydir diyorsun. Böyle düşüncelere dalıp gidiyorsun.

Deniz hayat dolu. Kara hayat… İkisi arasında ges gelen bir şey var. Bir türlü el ele tutuşamıyorlar. Acaba neden? Acaba nedir o ges gelen şey? Ne?

Köprünün Döşünde

Kendimi birden bir köprünün üstünde dururken, hayır dururken değil, beklerken buldum.

Dirseklerim köprünün parmaklığına dayalı…

Aşağıda berrak bir deniz. Belki Haliç. Haliç'in belki altmış yıl önceki hali.

Vapurların hâlâ Sadabat kıyılarına değin gidebildiği günler…

Benim, Eyüp'ten Sütlüce'ye giden bir kayığın kenarından sarkıp parmaklarımı denizin suyuna değdirdiğim, sonra suyun tuzunu parmak uçlarımdan yalayarak tatmayı denediğim günler…

Gün, aydınlık ve güleç değil.

Kasvetli. Yağmur sıkıntısı. Günlerdir beklediğim yağmur bir türlü indirmedi.

Unkapanı kıyısından Azap Kapısı'na kadar gidiyorum. Sonra geri dönüyorum. Sonra tekrar geri…

Yağmayan yağmurun rutubeti boynumda, sırtımda tomurcuklanmış. İğne başı gibi su kümecikleri…

O sırrı bu köprünün üstünde bulacağımı düşünüyorum. O sırrı bulacağım.

Burası, aslında Unkapanı Köprüsü değil. Burası, Gogol'un yitirdiği paltoyu aradığı köprü…

Belki de ardına düştüğü, istiklâlini ilân etmiş o başkaldıran burun'un ülkesi. O da böyle bir köprü üstünde fink atıyordu...

Bir baştan bir başa geçiyorum köprüyü. Adımlarım sert ve kararlı. Ayak tabanlarım köprünün döşemesine vurdukça pat pat sesler çıkarıyor. Seslerin yankısı Şişhane bayırının yamaçlarından Fatih tepesine uzanıyor. Açıklardan her nasılsa buralara değin düşmüş birkaç martının kanat çırpışına eşlik eden çığlıkları, bu kez ters yönde, Azapkapı Camiinin kubbesine teğet geçiyor.

Unkapanı kıraç bir köprü. Orada ne balıkçı tekneleri bulunur, ne balıkçılar.

Ben, bir yolunu bulup Karaköy'ün Ada vapurlarının kalktığı iskeleye yanaşıyorum. Eski balıkçılar orada hâlâ uskumru ızgara yapıyor ya da tavada çingene palamudu kızartıyor. Yarım somunun arasına iki uskumruyu yatırıyorum. Altmış yıl öncenin bu uskumru lezzetini yeni kuşak bilmez, o lezzeti aklından bile geçiremez. O hamarat ve bıçkın balıkçılar da yok şimdi. Kollarının damarları kabarmış, paçaları sıvalı ve yağlı balıkçılar.

Ama benim sırrım, aradığım sır, köprünün bu ucunda değil.

Benim sırrım Azap Kapı açıklarının oralarda bir yerlerde.

Kasımpaşa'da mı desem, Dolapdere'de mi?.. Halıcıoğlu'nda mı?..

Nerde olursa olsun, ben onu bu köprünün üstünde aramaya kararlıydım.

Köprüyü bir baştan bir başa geçip duruyordum.

Yağmur bir türlü yağmıyordu. Gözümü kısıp Eyüp Camiini görmek istiyordum. O caminin avlusundaki ihtiyar, gövdesi oyulmuş çınarı, o çınarın dibindeki topal leyleği… Gözlerimi iyice kısıyordum. Hayır, yoktular.

Halkacıların susam kokusunun rayihasını duyumsuyordum ancak. Çörekleri ve kandil simitlerini… Tahini ve yağlı tahinli çöreği… Sır, acaba bu çöreklerde miydi?

Yoksa Ayvansaray'da ve Balat'ta mıydı? Şimdi belki yerinde yeller esen Acıçeşme'de mi?

Kendimi ordan oraya vurdum. Düğmeciler'in oraya yöneldim. Eskiyeni Caddesi, Tahtaminare Mahallesi… Belki, hatta Bayıldım Çıkmazı… Rami… Oralardaki Ermeni kilisesi…

Birden bu arayış, başımı öyle döndürdü, tansiyonumu öyle sıfıra doğru çekti ki.. sır, sanki gözümün önünde somut bir kütle haline gelen parlak siyah saydam karartının içinde bir ışık hızıyla, bir şimşek çakışıyla gelip geçti… Ancak ben onu aradığımı unutmuştum bile. Neyi aradığımı, hangi sırrın ardına düşmüş olduğumu bile bilmiyordum. Kendi kuyruğunun ardına düşmüş bir minik kedi yavrusu gibiydim.

İstanbul birden, kocaman kocaman, Azapkapı'nın üstüne çöreklenmeye başladı…

İskele

Şair, kayık iskelesinin ucunda dizlerini dikmiş, çenesi bileklerine dayalı oturuyor. Gözleri düşünceler içinde.. gözler, hafif çırpınışlarla iskelenin bodur temel direklerine çarparak hışırdayan, "lak, lok!" sesler çıkartan suya, suyun mavi yeşil kara lekeli yüzeyine saplanmış..

O anda aklından geçen şiir, daha hiçbir şair tarafından lafza dökülmüş değil. Daha hiçbir şiir bu lafızlarla insanoğlunun dudaklarında ve hançeresinde kelime halinde biçimlenmiş değil..

Şairin gözü, içine batıp kaldığı mavi yeşil kara lekeli deniz suyunun yüzeyinde, o suyun tuzlu tadında, şimdiye değin dile getirilmemiş olan şiiri terennüm ediyor..

Acaba bu şiir hangi kelimenin sırtına yüklenmeli?

Acaba bu şiirin ağırlığını, onun bataklık kokan ağdasını hangi lügatin hacmi kaldırabilecek?

Şair, açlıktan ve hastalıktan çökmüş avurtlarını kemiriyor. Şakakları, kemiren dişlerin sıkılı ağırlığıyla asabi titreşimler yayıyor..

Şair mutlak yalnızlığına dalmış..

Onun, o mutlak yalnızlığını şu anda ölümcül bir bekleyişle beklediği sevgilisi bile ihlâl edemiyor..

Sevgili, onun yanına geldiğinde, onu bileğinden tutup ayağa kaldırdığında, ayakta birbirlerinin gözlerini süzdüklerinde, işte bu en yakın uzaklıkta bile yalnızlığı ihlâle uğramıyor..

Şair, sevgilinin omuzlarına parmak uçlarını, avucunun ayasını dokundurduğunda, bir ıssızlığa doğru başını alıp gittiğini sezinliyor..

Bu el ayalarının dokunduğu yerlerde yapış yapış olmuş bir şiir tadının genzini gıcıkladığını, dudaklarında kelime haline gelmemiş ifadelerin biçimlendiğini, bu lafzı olmayan kelimelerin günün birinde bir şairin ağzından, belki bizzat kendi ağzından, bizim fani evrenimize bir armağan olarak yağacağını biliyor..

Ama o anda bunların hiçbiri umurunda değil..

O, damarları kabarmış, cılız, hastalıklı pazılarıyla Boğaz'ın Marmara'yla buluştuğu yerde, Sarayburnu açıklarında, Levantenlerin ülkesiyle İstanbul silueti arasında bocalıyor..

Kayığının istikameti Galata kulesiyle Beyazıt kulesi arasında geriliyor..

Sürekli dağları terennüm etti: Ahır Dağı'nı, Engizek yaylasını, Tekir'i, Bertiz'in ıssız uzaklıklarını, kayaları ve granitleri..

Denizde yaşayarak dağları düşünüyordu..

Ne zaman Aladağ'a gitse, Güzlek ya da Kerhan yaylasının çeperlerinde dolaşsa, oralarda bile bir denizin derin içlerine teğet geçtiğini bilirdi..

İns'in kendisiyle birlikte oralarda dolandığını..

Tasmasını elinde tuttuğu aslanın ona yoldaşlık ettiğini..

Şair, o dağlardan ve yaylalardan besleniyor, deniz suyuyla bağrının ateşini çoğaltıyor, ciğerinin yangınını körüklüyor..

Ona gelen sevgili, rum kıyılarına sürüklenirken, kendisi Boğaz'da, geçidin bu yanında, kim bilir belki Göztepe, belki bir Suadiye kıyısında özlemini ateşliyor..

Yaz gecelerinin çekirge ıslıkları, ağustosun çaçaron böcekleri, döşündeki şiire tempo tutuyor..

Kimsenin anlamadığı, anlamadan hayranlık duyduğu nağmeler, bulutlar, bulutsular, uçak gümbürtüleri, gemi lombozlarından seyredilen korkunç lodoslar.. bu şiire tuz biber..

Şair, yumrukları çene kemiklerine dayanmış, dişleri sıkılı, gözleri denizin bataklığına saplanmış..

Beynine üşüşen şiir anaforuyla beyni dolanmış..

Kelimeleri kararmış ve kamaşmış..

Daha hiçbir lügatin yer vermediği kelimelerden yapılı şiirini dürüyor, kırk bohça içine sarmalıyor, evrenin uçsuz bucaksız boşluğuna, birilerinin onu görebileceğini düşündüğü bir köşesine fırlatıyor.. yumrukları sıkılmış, orada, aynı evrenin o köşesindeki sevgiliyle göz göze, şiirin düşeceği yaralı beynin sahibini merak ediyor…

Sevgi Putu

"…
Yazdıklarımın gölgesinde sinsice yükseldiğini
Görür gibi olduğum sevgi putundan korkmaya başladım.
…"
Cahit Koytak

Köprünün altından geçen demiryoluna bakıyor. Bütün tasarıları, taslakları orada yatıyor. Demiryolunun iki rayı arasında… Traverslerin demirden mi, yoksa ağaçtan mı yapıldığını düşünüyor. Onların altında yatan şeyleri: taslakları, tasarıları…

Şimdi bütün bunlar ona anlamsız geliyor. Bir sevgiden kaçmanın uç noktalarının hiç birini denemeden çekip gitmek, ardına, arkasına bakmadan.. taslaklarının tümü, masasının üstünde, orada olanlardan daha fazlası kafasında, kafasının en derin köşelerinde.. kafası şimdi kendisiyle birlikte bu uçsuz, derin, boş, karanlık yolculuğa çıkacak.. ancak gittiği yerde o tasarıların hiç biri işine yaramayacak, zaten bu yanda da bir işe yaramıyordu.. -bu yan?.. Evet, evet.. bu yan: henüz burada, henüz ona, sevgiliye, o görülmemiş

gövdeye kavuşmanın imkânını elinde tutuyor, imkân âleminde böyle bir umut hâlâ avuçlarında, elinin ayasında, yumuşacık, acıtacak denli yumuşacık ve keskin ve kesici.. orada yatmış, bekliyor.

O şiirin bir yerinde, onun zekâsından dem vurulur. Onun iğneleyici, hiç durmadan bir geçmiş acının öcünü sizin gündelik yaşantınızdan çıkarmayı kafasına koyduğunda ölümcül ölçüde keskinleşmeye yatkın zekâsından…

Onun, kendini çekiştirirken ne kadar çekilmez olduğunu düşünüyor. O, yüreğinin tam orta yerinde duruyor, oraya demirlemiş, orada kök salmış. Sevgisinin tüm kılcal damarları toprakla gövdesi arasında ilmek örüyor, onu, o sevgiden yapılı yüreğin serenine rapt ediyor.

Hayatın tekerlekleri dönüyor.

Trenin rüzgârı bütün sefil yaratıkların elbise yerine kullanılan paçavralarını dürüp büküp bir kenara savuruyor.

Tren son hızla yaklaşıyor. Birazdan bu köprünün altından geçecek.

Trenin üstüne atlamanın şiirsel bir yanı yok.

Dumanın, o kara, insanın içine işleyen, onu boğan, kıvrandıran linyit dumanının dünyayı yuhalayan isinde erimeli…

Yalnızlığın dibini yoklamak nedir, biliyor musun? Otel köşelerinde, konuk evlerinin ıssız çeperlerinde, yenilmemiş yemeklerin döküldüğü mezbeleliklerin kuytularında, o kadının yüzük parmağında saklı sığıntı yerinde.. aradığın nedir?

Tren doludizgin yaklaşıyor.

Gümbürtüsü göğün derin boşluğuna dağılıyor, Venüs'te yankılanan bu ses sana geri döndüğünde, sen o saatte nerede boy göstermiş olacağını düşünmeye bak…

Burada şiirselliğin güzellikleri paramparça olacak..

Göğe bakarak "Yağ artık!" komutunu veriyorsun.

Çisentinin alnına düşen kör damlacıkları yeisin yoğunluğunu çoğaltacak.

Geçidin altına doğru ancak o zaman yürümeye başlıyorsun.

Sevginin putunu orada oyacaksın.

Başını koyacak çelikten bir yastık arıyorsun.

Çelik yastık orada, mavi bir kılıç ışıltısıyla seni bekliyor.

Göğe Doğru Uzanmak

Bazen öyle oluyor: neresinden tutacağını bilemiyorsun. Çünkü tutacak hiçbir kulpu yok. Kristal, üstelik yüzeyi yağlanmış, kaygan bir küreyi avuçlarının arasında sıkıca tutmak gibi bir şey bu: kayıyor, yuvarlanıyor, yeniden tutup düştüğü yerden kaldırmak istiyorsun, onu kaldırmaya gücünün yeteceğini kestiriyorsun, fakat heyhat, onu ele geçirebileceğin, onu döşünden sımsıkı yakalayabileceğin bir tutamağı ele geçiremiyorsun. İnsanlar bir yerlere kaçışıyor, iki dev kule, bu, kendini dünyanın hükümdarı sanan ülkenin simgesi yerine geçmiş iki dev kule, beş yaşında bir çocuğun yaş günü pastası gibi, bir sofra bıçağının yumuşak beyaz peynirin tepesinden geçer gibi geçmesiyle kıyılıyor, şu farkla ki, peynir kesilirken ortalık toz dumana karışıp katılmaz, buradaysa ortalık toz bulutlarıyla, petrol dumanıyla kararmış, insanlar can havliyle ve panikle oraya buraya kaçışıyor.. diyorlar ki, aradan geçen yıllara rağmen samamca bunu unutmadı, unutmayacak ve de unutturmayacak.. yıllar geçiyor, samamcanın ülkesinden uzaklarda, çok uzaklarda, okyanus aşırı yerlerde insanlar öldürülüyor, insanlar işkenceden geçiriliyor,

üzerlerine bombalar yağdırılıyor, daha açmamış taç yaprakların arasındaki gül tomurcukları kaynak ateşine tutularak yakılıyor, yüzlere zaçyağı dökülüyor, zaçyağı burunları eritiyor, gözleri oyuyor, kulaklar ziftten yapılmış misket gibi asitin içinde büzüşüp eriyor, yok oluyor..

O gün nerde olduğumu hatırlamaya çalışmalıyım. Aslında her yerde olabilir(d)im. Benimse, arada bir özlediğim o motel odasında bulunmayı canım çekiyor. Sanki çok katlı bir binanın asansör kabinine girmek için sıra bekliyordum. Uzaktan tanıdığım biri bana:

– Duydun mu? Diye sordu.

– Neyi? Dedim.

Bu soru, doğrudan "duymadım" demekten daha etkili bir iz bırakıyor soranın dimağında.

– Bombalamışlar, dedi.

– Yaa, dedim hayret belirtisiyle, bekliyordum…

Yüzüme baktı araştırarak:

– Nasıl yani?..

Bombacılarla işbirliğine girmeye niyetim yoktu. Elimi bir kavisle savurdum. Bu işmar akla gelebilecek bütün anlamları içerebilirdi.

– Anlıyorum, dedi. Üstelemedim.

Ne anladığı beni çok da ilgilendirmiyordu.

Bu kenti terk etmem için dostluklara son vermem mi gerekiyordu?

Bunun bir geri dönüşü olmayacak mıydı?

Nitekim kısa bir süre sonra –onbeş gün öyle bir ortamda uzun sayılmazdı- geri döndüğümde, evimin kapısı hâlâ kapalı duruyordu. Bense bir yere yerleş-

mek zorundaydım. Ve "boş yerimiz var" levhasını gördüğüm bu motele yerleşmekte tereddüt etmedim.

Akşam televizyon seyrediyorum. Sabahleyin kapının önüne gazete bırakmalarını tembihledim. Gazetelere bakıyorum. Caddenin karlarını belediye işçileri süpürüyor. Motelin avlusundaki karlar erimemiş, karlar gözenekli.. soğuk.. çocukluğumuzda bu gözenekli karın üstünü elimizle sıvazlayıp altından çıkan, daha buza kesmemiş karı ağzımızda eritmekten zevk alırdık. Şimdi pencerenin arkasından, odamın sıcaklığında bu pürüzlü, gözenekli, temiz kar yığınını seyretmek de hoş..

Gocuğuma sarınıyorum. Karların üstünde adımlarımın çıkardığı gıcırtılara kulak vererek yaşadığım kentten New York'a doğru adımlıyorum. Belki oradan bir koşu Washington D.C.'ye de giderim. Neler oluyor? Oralar bıraktığım gibi duruyor mu?

Delice bir fikir geliyor aklıma. Okyanus'u kızakla geçmeyi denemeliyim. Varım buna, hazırım.

Bilinçaltımdan gizli gizli hazırlanmakta olduğumu düşündüğüm dördüncü dünya savaşını ilân etmeyi ertelemenin âlemi olmadığını düşünüyorum. Şimdiye kadar zaten niye bekledim ki!

Asansör kabinindeki aynada kendimi gözden geçiriyorum. Ceketimin yakasını yokluyorum. Kabinin şeffaf duvarlarından dışarısı görünüyor, hızla yükseliyoruz. Birazdan belki gökyüzünü avuçlarız. Başımız göğe erer. Küreyi yağlı yüzeyinden yakalamasını beceremesek de, orada kayak yapmamızı da engelleyemezler ya!..

An

Eski günlerden bir an'ı çalmaya ne dersin, diye soruyorum kendime. Benim, öyle aman aman bir hayat maceram olmadı. Aslında ben hiç macera yaşamadım. Öyleyse geriye dönülecek ve ondan çalınacak olan ne olabilir?

En büyük zevklerimden biri, çantamı kitaplarımla doldurmak, kâğıtlarımı denkleştirmek, tükenmez kalemimi de yedekli olarak çantanın bir yerine yerleştirmek.. ve ver elini kahvehane..

Bütün günümü yalnızca çay içerek bir kahvehanede geçirmişliğim az değildir. Öyle ki, vaktin artık akşama döndüğünü oturduğum masanın üstüne elektrik ışığının vurmasıyla fark etmem yadırganası sayılmazdı. Eğer birkaç sayfa karalayabilmişsem ne mutlu. Çoğu kez dişe dokunur bir şey yazmadan yalnızca notlarımı almakla yetindiğim çok olmuştur. Öyküyü genelde bir vuruştu çıkarırım. Öyle yapamazsam birkaç günümü, bazen daha fazlasını alabilir. Kitapları karıştırıp dururum. O kitaplardan bir kelime yakalamaya çalışırım. Nadiren o kelimeyi yakaladı-

ğım olur. Çoğunca yakalayamam. Kitabı başından sonundan, ortasından karıştırır dururum.

Peki, bu mudur benim eski anlarımdan çalmayı düşündüğüm anlık?

Demek hiç yaşamamışım.

Elin oğlu, gözünü kırpmadan bilmediği bir ülkenin bilmediği kıyılarına, üstelik bir ordu tayfasıyla can pahasına, yelken açabiliyor. "Oraya gitmeliyim" diyebiliyor. Kralları, para babalarını harekete geçiriyor ve serüvenine gözü kapalı ve gözü kararmış olarak atılıyor. Başarırsa ne âlâ! Başaramazsa kimin umurunda! Gelecek sefer başka krallar bulunur, başka para babaları devreye sokulur.

Böyle söylüyorum, ama.. bizim yaptığımız da, hakçası, bundan geri kalmaz. Bir ömrü, birkaç kitap sayfasının arkasına takmak ve birkaç beyaz kâğıdın üstüne kara lekeler çiziktirerek geçirmek.. olacak şey değil! Ama hayatını salt bu işe vakfetmiş nice akıllı insan var şu dünyamızda.

Tıpkı serüveninin sonunda yeni bir ülke keşfetmeye çıkmış serüvenci gibi, umudunun ardına düşerek okyanusun kara boşluğuna yelken açmış serüvencinin seferi gibi, yıllar yılı önündeki boş kâğıda bakarak, onun üstüne harfleri oturtmaya çalışarak ömrünü dolduran insan.. ya bir şey çıkmazsa? Ama ya çıkarsa?

Bu, tam da kumarbazın haleti ruhiyesidir. O, ya çıkarsa umudu, işte o.. bütün bir ömrü anlamlandıran dürtü.. ya çıkarsa? Peki ya çıkmazsa? Yitirilecek olan şey nedir? Ömür! Ama ya çıkarsa? Kazanılacak olan? O da bir ömür..

Eğer yitirmişsen, aslında yitirdiğin şey değeri olan bir şey değildir. O ömrü herhangi bir başka şeye vak-

fetmiş olsaydın da, eline geçecek olan yalnızca yitirmeyi göze aldığın şey olacaktı. Öyleyse yitirdiğin şeyin bir değeri bulunmayacaktı. Ama kazandığında kocaman bir ömür kazanmış olacaksın.. ve kazandığın bu ömür aslında yalnızca sana tahsis edilmiş bir ömür de sayılmıyor: insanlığa armağan edilmesi gereken bir ömür kurtarılmış oluyor..

Fakat şimdi, o eski anlardan birini çalmaya (bu kez ihya etmeye diyelim) yer bulamıyorum.

Eskiden, fermuarlı naylon çantamı koltuğumun altına yerleştirmek yetiyordu.

Şimdi.. hayır özür dilerim. Şimdi, iş daha kolay. Benim o fermuarlı naylon çantamdan daha küçük ebatta bilgisayarlar var. Üstelik onun hafızasına dünyanın bütün kütüphanelerini yerleştirmek işten değil.

Öyleyse? Evet, demek ki, o günlere gitmeye henüz hazır değilim. Çünkü orada ne bulacağımı bilmiyorum. Bulacağım şeyin işime yarayıp yaramayacağını, işime yarayacağını kabul etsem bile, bu kez o bulunan şeyin o eski anlardan birine elifi elifine denk düşüp düşmeyeceğini bilmiyorum. Kim bilir belki bilmem de gerekmiyor.. bilemiyorum.

Şimdi yalnızca eski günlerden bir an'ı çalıp çalamayacağımı düşünmeliyim, mesele budur.

Kuytulukta

Şöyle bir tablo tasarlamanızı istiyorum: çorak bir arazi parçası.. uzaklarda, bir dağ silsilesinin üvey evladı konumunda cılız tepecikler.. üzerine güneş vurmuş.. güneşte, orasından burasından makilerin daha boy atarken körleşip kaldığı yoksul bir bitki örtüsü, deve dikeni kırıntıları.. deve dikenlerinin kurumuş mor yumruları.. bozlağı iyice tenha ve terkedilmiş gösteriyor. Tepelerin arasında buharlaşarak yitip giden bir patika.. bir şose yol. Rüzgârın estiğini ancak kurumuş otların o yana bu yana eğilmesinden anlayabiliyorsunuz. Öyle sanılabilir ki, burası, bu çorak toprak, bu bitkisiz çölümsü arazi nerdeyse cehennemde affa uğradıktan sonra cennetin yolunu şaşırmış bir tövbekârın geçeceği boğazdır. Çölün ortasında durup oraya buraya göz attığınızda her yön insana aynı umutsuz yönsüzlüğü gösterir. Çünkü güneş tam tepededir. Güneş gece gündüz tepenin zenit noktasında beklemektedir ve yön tayini konusunda insana en küçük bir umut vaat etmemektedir. Bu yüzden yolun kenarında bekleyen insan yolun bir tarafında durmuş olmakla birlikte, aslında ona göre, yolun o tarafında durmakla bu tarafında durma arasında

en küçük bir ayrım yoktur. Eğer bir otobüs ya da bir kamyon veya herhangi bir araç tepelerin arkasından veya ters yönde, çölün ufuklarda yiten kavisli titrek sonsuzluğunda uç verecek olsa, yolcu için fark eden hiçbir şey olmayacaktır. O, tembel adımlarını sayarak şosenin öteki yanına sallanarak geçebilir. Ve bu esnada ona yaklaşmakta olan araç henüz yolun yarısını bile kat etmiş olmaz.

Yolun kıyısında böyle bir yolcu bekliyor. Oraya bir trafik işareti konmuş. Aynı işaret yolun her iki tarafında da yer alıyor. Üzerindeki yazı, yolun nereye gittiğini gösteriyor. "Dünya- 40 bin km." Herhalde Dünya denilen yere ulaşıldığında rakım da belirtilecek: "Nüfus: 6 milyar- Rakım: 0". İlginç, değil mi? Dünyanın rakımı yoktur. Gezegenlerin birbirine göre rakımı sıfırdır.

Yolcu, güneşin altında bekliyor. Uzun zamandır, hep aynı yerde, dahası aynı noktada kıpırdamadan, kımıldamadan bekliyor. Kim bilir kaç nesil, onu, orada, o beklediği durakta görmüştür.

Yolcunun yalnızlığı.. esen yelle, esen yelin ırgaladığı sararmış otlar, eğilip bükülen deve dikenleri, gelinciklerin savrulan kara tohumları, kurumuş papatya sapları, ayrıkotlarının ortalığı dalamış dik, tüysüz, kuru, zavallı çiçekçikleri.. nerde olursanız olun size daima kilometrelerce uzaklıktan el eden bir çöl çalısı.. onun yalnızlığını büyüttükçe büyütüyor..

Uzaktan bir otomobil beliriyor. Otomobilin kilometrelerce uzaklıktan bile eski model olduğu, her tarafının döküldüğü belli oluyor. Motorunun terkedilmiş arazi ortasına saldığı gürültü büyüyor, yaklaşıyor ve uzaklaşıp gidiyor. Yolcunun yukarıya kaldırdığı kolu havada asılı kalıyor. Otomobil boş olmasına rağmen

el sallayan yolcuya aldırış etmiyor. Garip, sıkıntılı, yabancı bir şey var dekorda.

Yolcu, her defasında elini yukarıya kaldırmakla birlikte kolu havada asılı kalıyor.

Belli ki, insanlardan ona fayda yok. Gelip geçen araçların her biri, bu çorak ortamda yolcunun yalnızlığını büyütmekten, yalnızlığı boğazına bir yumruk halinde kilitlemekten başka işe yaramıyor.

Yolcu birden kendini bir oruçlu haliyle duyumsamaya başlıyor. Kurak arazi üstünde, kendine kimseden yardım gelmeyeceğinin bilincini zihnine yerleştiriyor. Artık gelip geçen araçlara el sallamayacak. Yoluna tek başına yürüyerek devam edecek. Bir oruçlu gibi.. ödülünü yalnızca yaradandan bekleyecek. Bu umutla tepelere doğru yürümeye koyuluyor. Bu bilinçle, bulunduğu kuytulukta başkasının yardımına muhtaç olmadan yürüyebileceğini, yalnız olmadığını düşünüyor.. tepeyi aşınca güneş de çekilmiş olacak, belki bir ormanın serinliğinde, bir kaynak suyunun ferahlığında iftara ulaşacak.. böyle düşününce kuytularda yalnız olmadığını fark etmeye başlıyor.. adımlarını sıklaştırıyor.

O

Birini tanıdım. O'ydu. Nasıl sözler veriyordum kendime.

Onu tanımış olmanın bana nasıl bir hayat bahşettiğini düşünüyordum.

Her şey O olmuştu.

Ondan başka kimse yoktu dünyamda.

Bir O…

Bir de ben…

Diyordum ki kendi yalnızlığıma, o'nu ya da o'yu yitirirsem n'aparım?

Bu sorunun cevabını düşünmek istemiyordum.

Bu soru, olmayacak bir imkâna göndermede bulunuyordu.

İnsan zihni bir tuhaftı. İnsan zihni imkânsız olanı düşünebiliyordu. Ama imkânsız olanı kabul etmek istemiyordu. İmkânsız olanın imkân âleminde var olabileceğini tasavvur edebiliyordu, fakat aynı zamanda bu tasavvuru reddediyordu. Onu yitirmeyi kendime yediremiyordum.

Onu yitirmek nasıl olabilirdi?

Onu yitirmenin bir anlamı olabilir miydi?

Onu yitirmek demek şu değil miydi: o, bu dünyanın bir yerlerinde var bulunmaya devam edecek, fakat sen onun nerede olduğunu bilmeyeceksin; o orada yaşıyor olacak, ama sen onun nefesini duyumsamaktan uzakta olacaksın…

Var mı böyle bir şey? Olabilir mi?

İşin en anlaşılmaz yanı da şurada duruyor: ben ona yakınken, onu yitirmiş halde bulunuyorum. O yanımdayken yanımda bulunmuş olmuyor. O, bana bir kulaç mesafede dururken, bu demektir ki, elimi uzatsam tutacağım bir mesafede konuşlanmış haldeyken, ona uzattığım elim boşta kalıyor.

Konuşmam gerektiğini biliyorum. Ona hitap etmem gerekiyor.

O zaman ne diyeceğimi bilemiyorum.

Ona nasıl hitap edebileceğimi bilmiyorum.

Ona hitap edilebilir mi, onu da bilmiyorum.

Sen!

Hayır, olmadı. Olmuyor…

O…

Kimdir o? Kim?

Sözcüklerin yetersiz olduğunu öğreniyorum.

Deneyerek…

Onunla yazıyorum. Onunla varlığımı sınıyorum.

Daha nereye kadar gidebilirim?

Nereye kadar gidilebilir?

Gidilebilecek yerin dibini bulmak mümkün mü?

Her şeyin mümkün olduğunu söylemek mümkün mü?

Ben buradayım. Buraya kadar duruyorum.

Dahası yok. Yokluk yok. Hiçbir şey…

h-i-ç-b-i-r-ş-e-y.

Aşk sözcüğü ancak bu harflerle yazılır.

Daha ne diyeyim?..

"O"nun içi boş değil, o sıfıra benzese de sıfır değil…

Geçmişten Gelen Gece

Birden içim üşüyor. Titriyorum. Güz gecesinin serin havası sırtımı yalıyor. Gökyüzü milyarlarca yıldızla döşenmiş. Yedi fenerli Süreyya da orada.. yerini almış…

Derviş, kentin merkez alanında.. birden cezbeye düşüp "Allah!" diye haykırıyor. Kendi ekseninde şöyle bir dönüyor. Eteğinin rüzgârı kenti yalıyor. Kent ırgalanıyor. Dalgaların üstünde bir gemi.. belki o gemi ben'imdir.. dönüşün ahengiyle yalpa vuruyor..

Deniz tüm kabuklarını sahile taşıyor. Alttan, daha alttan, yalpalamanın etkisiyle deniz kendi geçmiş mevsimlerini de kıyıya sürüklüyor.

Boğaz, birden Kızıldeniz oluyor. Ve Musa aleyhisselam.. arkasında kavmi.. Kızıldeniz'in kızıla çalan suları iki yana açılıyor.. dersin ki, Kızıldeniz'in iki yanındaki kıyıya doğru sürüklenmesinden meydana gelen dalgalanma, dervişin eteğinin uçuşmasıyla aynı tınıda titreşiyor..

Musa aleyhisselamın kavmi Kızıldeniz'in karşı kıyısında son ayağını da karaya bastığı anda, sahilin

iki yanına doğru kabarmış olan sular bir tsunami etkisiyle üst üste dalgalar halinde yeniden denize doğru koşuyor..

Vay Firavun'un haline!

Kentimizin ululuları o alanda toplanmıştır.

Bütün üflemeli çalgılar korosu birden göğün ulu tavanına doğru yükselmeye başlıyor. Derken trampetler…

Davulcu Hasan'ın, Karayılan'ın ve Maraşlı Abdal Halil Ağa'nın davulları gümbürdüyor…

Buradan sahur vaktinin geldiğini çıkarsayabiliriz…

Kimsenin acelesi yok. Her şey kendi olağan temposunda…

Ancak bu tempo kendi içinde helecanlı… Gezegenden gezegene aynı titreşim savruluyor. Yetmişbin kanatlı, her kanadı yetmişbin renge boyanmış melekler bir gezegenden ötekine, yeryüzünden devşirdikleri kut'u birbirinin kanadı üzerinden devrediyor…

Hafız, kendi sesinin ahenginde helak oluyor.

Orda biri.. biri var orda.. kendi pişmanlığının hücumuna uğramış..

Şairin kaçırılmış denizlerini soluyor.. kaçırılmış denizlerde içinin yangınını denize üflüyor.. deniz, üflenen soluğun ateşiyle tutuşuyor..

Derler ki, o denizin kızıl rengi bu kavrulan ciğerdendir, onun bulanık suyu, bu yanan ciğerin lapalaşmış kıvamından oluşmuştur…

Tüm bunları hiçbir tarih kitabı yazmaz, söylemez. Bunlar, o kavrulan ciğerlerin üstüne nakşedilmiştir ve insanlık o hattı o ciğerin üstünden sökmeye çalı-

şır, eğer kendi de aynı yangının közüyle kavrulmasını becerebiliyorsa…

İmsak yaklaşıyor…

O arada kısacık bir vaktin süresi yaşanır.

O vakti uzatmak isteyen o yanık kullardan biri şöyle ferman eder:

Söyleyin güneşe bugün doğmasın!

Ferman, bir gezegenden ötekine dalgalanır:

Aman, doğmasın feryatlarıyla…

Kulun ricası güneşin kulağına ulaşır ve güneş, o gün, doğma vaktini geciktirir.. kulun doyasıya tapınmasına kendi diliyle katılmak için…

Kul tan yerine bakar gülümseyerek.

Soğuk Işık

Ah, o sönük ampulün insanın gözünü karartan ıssızlığında ak kâğıt üstünde karaları kovalamanın ne demek olduğunu bilmenizi isterdim. Gözler ıslanır. Gözler çapaklanır. Bir elde kurşun kalem, elin altında sarı saman kâğıdının insanın içine yılgınlık ve bıkkınlık salan kör bir duygu. Orada yorgun biri var.

Sokağın daracık çeperleri insanın üstüne yürür. Sokak, o kentte caddeye karşılık gelir. Zemini kara parke taşlarıyla döşenmiş.. az yukarda cilalı demirden bir su tulumbası, kapkara. Bu caddeye yakışmayan akasya ağaçları yolun iki yanında bir sıra uzanıp gider. Kentin aşağılarında, biraz dikkat edince herkesin görebileceği yazı –yani ova... Yazının yaz mevsimiyle bir ilgisi var mıdır, bilemem. Ama yazı, daima yaz mevsimiyle birlikte hayatımızın gündemine oturur. Yazıda ışık öylesine parlak, öylesine bol, öylesine verimlidir ki, onun bu bolluğu insanın gözünü karartır. Bir şeyin haddini aşınca zıddına dönüşeceğine ilişkin kadim söz, en çok bu ışık için geçerlidir.

Öylesine yokmuş gibi ortalığı sarıp sarmalamıştır ki, bu ışık şelalesi gözü kör eder.

Kentin dinamosundan üretilen, o cılız su akıntısının ürünü olan elektrik enerjisi, bu düşük mumlu ampulden odanın köşe bucağına yayılıyor. Bu odada, gene de Mecnun'u düşünmekten kendimi alamıyorum. Niye Mecnun? Bilmiyorum. Veya belki biliyorum. Çünkü Leyla diye biri, kâğıdımın sarı yaprağı üzerinde durmuş bakıyor. Onun öyküsünü yazmak için buraya getirilmiş olduğumun bilincinde olmalıyım. Böylesinin istetildiğinin farkında olmalıyım.

Fakat o ilk kelime hangi kuyunun dibinden çekilip çıkartılacak yeryüzüne ve hangi erk o kelimeyi bu sarı sayfanın saman yüzüne indirecek? Bunları bilemem.

Kör ampulün aydınlatmaya çalıştığı titrek ışıklar içindeki odanın karşı köşesinde beni izleyen ihvan, daha bitirmiyor musun, diye bakıyor bana. Ben ki, değirmenin öyküsünü yazmış adamım. Ben ki, oğlunun arkasından ağıt yakan değirmencinin yanan ciğerini konuşturmuş biriyim. 17 yaşındaki oğulun değirmen taşına su salan dönme dolabın çarkları arasında sıkışıp parçalanmış halini görmüşlüğüm var.

Kör ışığın aydınlattığı daracık odamdayım. Dışardan koyun sürüsünün çıngıraklarını işitiyorum. Kuzeye, kırsal yöreye doğru yol alıyorlar. Onların, benimki gibi bir özgürlüğü yaşayamayacağını biliyorum. Onlarınki dağ bayır özgürlüğü. Bense zihnimin sonsuz ufkuna doğru özgür kalmak istiyorum. Çıngıraklar, köstebekler, sürünün çevresinde fırdolayı dönenen karabaşlar.. bunların hiçbirinin, benim düşük mumlu ampulün altında yaşadığım zihinsel özgürlüğüme denk düşecek bir dörtnala özgürlüğe koşabileceğini hayal bile etmiyorum. Ahmakıslatanın

hışırtısını işitmek istiyorum. Trençkotumun yakasını kaldırıp kendimi Cadde-i Kebir'in kör karanlığına vuruyorum. Ayyaş ahbabımla anlaşıyoruz: boynumuzu tramvay raylarının üstüne koyarak onların biçilmesine tanık olmanın vatmanı ne kadar şaşırtacağını söyleyerek gülüyoruz. Tramvaylar dan dan dan sesleriyle kentin ulu göğünün altını üstüne getiriyor. Kahkahalarımız dan dan sesleriyle domdom kurşunlarının ıslığına karışıyor, dünyanın bütün ipek perdelerini jilet gibi kesip doğruyor.

Çocukluğun Labirentinde

Ortada dişe dokunur bir şey yokken hiçbir şey yokken buna rağmen dopdolu içini boşaltılmayı bekliyor.

Adın ne diye soruyorlar.

– Adım R. Ö. diye cevap veriyorum.

– Kimsin sen?

– Bilmiyorum.

– Ne iş yaparsın?

– Bilmiyorum.

Hiç boş vakti yokken bütün ömrü nerdeyse kocaman bir boşlukla doldurulmuş olan birinin kendine yöneltilmiş sorulara ne cevap vermesi beklenir?

Dolu dizgin iki yaz Ramazanı ve iki yaman kış Ramazanı yaşamış biri.. açlığın, susuzluğun doruğa ulaştığı demde göğün rahmetini yeryüzüne yönelttiğine kaç kez tanık olmuş bir günahkâr.. onun, heves dolu, içli hıçkırıkları boğazının düğümünü çözmüş, onu serazat bırakmışken, o baş döndürücü teslimiyet haline uysalca kendini bırakışı..

O yitmişlik, kendini yitirmişlik halini bilmenizi isterim.

Bir tür ölüm halini..

Ölmeden önce ölmeyi denemek isteyen birinin tam da bunu denemek istediği sırada, kendini ölümün ortasına bırakmışken çevreden gelen minicik bir uyarı ile tedirgin oluşu.. ve birden ölüm halini terk ederek dünyanın en dünyalık haline bodoslama toslaması..

Demek ki, diye düşünüyor: ölmeden önce ölüm hali, belki dile kolay geliyor, ancak denemesi bir ömür sürebilecek yaman bir sınavdan geçmeyi gerektiriyor.

O sınava hazırlanmak bütün bir ömür boyu sürecektir. Hadi daha kestirmeden ve kabaca söyle: ölüm ânına kadar.. yani bazı insanlar için ölmeden önce ölmeyi denemek boş bir çaba olarak görünebilir.

Böyleyken onu denemeye çalışmak gene de tebcil edilmeli.. teşvik edilmeli.. belki kutsanmalıdır..

Karlı Ramazan günlerinde yazın en boğucu sıcaklarını özlemek ya da tersi: boğucu sıcakların en boğucu olduğu mevsimde sulusepken kar, yüzünü yalarken akşamın dar vaktinde koltuğunun altında sıcacık bir pideyle evininin yoksul duvarlarına sığınmaya doğru aceleci adımlarla mesafeleri arkasında bıraktığı bir günün hayalini belleğinde yeniden yaşamak..

Bütün bunlar insanı çocukluğunun labirentlerine sürükleyebilir. O labirentlerde anneannenin şefkatli kollarıyla karşılaşılabilir. Belki beş altı yaşlarında falandır. Oruç tutmaya hevesleniyor. "Olur" diyorlar. Ancak daha kuşluk vakti acıktığını, bahçede çiçeğinden yenice kurtulmuş can eriklerinin yemyeşil, diri, ağız sulandıran duruşunu ağzı sulanarak seyrediyor.

Birden, ağzının:

– Nine? Diye seslendiğini fark ediyor.

Nine cevap veriyor:

– Ha canım?

– Nine, erik yersem orucum bozulur mu?

– Can eriği çocukların orucunu bozmaz.

Ninenin cevabı bu, kesin. Çocuk, ninesine minnetle bakıyor. Nine, dalından bir can eriği kopartıyor, çocuğa uzatıyor. Çocuk, eriği ağzında kütürdetiyor. Orucunun bozulduğunu biliyor aslında. Ama ninenin şefkatini sonuna kadar anlıyor, daha fazlasını da anlamaya çalışıyor. Yapılan bu iyiliği unutmayacaktır. Bu iyiliğin bedelini, orucun geri kalan kısmını akşama kadar oruçla aç kalarak ödemeye azmetmiştir.

Oruçla bu ilk sınanma harikuladedir. Çocuk ilk kez Allah'ı kandırmanın mümkün olmadığını kendinde ve derinden duyumsuyor. Minicik bir erik tanesini çiğnemenin karın doyurmakla ilgisi bulunmadığını, bunun ilkesel bir olgu olduğunu ayrımsıyor. O küçücük erik tanesini yemese de ölmeyeceğini artık öğrenmiş bulunuyor. Olayın aç kalmakla ya da karın doyurmakla ilgili bir şey olmadığını, olayın bir ilke sorunu olduğunu kavrıyor.

Çocuk, bu deneyinden kimseye söz açmıyor. Ama gelecek sefere aldanmayacağını, oruç tutmayacaksa eğer bunu mertçe yerine getireceğini ve daha önemlisi oruca mertçe sığınacağını öğrenmiş ve kabul etmiş bulunuyor.

Ninesinin yumuşacık eline sarılırken, orucum bozuldu, ama bunun diyetini ödeyeceğim fikri zihninden geçiyor. Bahçede yan yana dolaşırlarken artık canı ne erik, ne başka bir şey istiyor. Sabırla akşam ezanını bekliyor.

Hiçlik ve boşluk yoktur, boşluk adı verilen şey, öyle kabul edilmiş bir anlamın karşılığıdır, düşüncesi çocuk zihnini tepe tepe dolduruyor…

Sofrada herkesle birlikte ezan sesini o da işitmek istiyor.

Karmanyola

Korkunç.

Duvar kovuğuna, kitap arasına sıkıştırmaya kıyamadığı, kendi kalbine bile itiraf etmeye güç yetiremediği, özene bezene bir sır saklıyordu.

Öyle bir zarafetle üstüne titreyerek…

Trene bindiğinde, trenin o firaklı, insanın içini titreten ney sesinde, sırrını karşısına alıyordu…

Gözlerini trenin penceresinden dışarıya çevirmişti…

Dışarıya çevirmişti, çünkü ola ki, o bakışta gizlenen sır bir yabancının gözüne değe.. bundan bile korkuyordu…

O sırra aşina olan birileri çıkar diye, sırrın köşe bucağını tahrif ediyordu…

Bütün ipuçlarını kemiriyor…

Bütün işaret levhalarını yıkıyor…

Trafiğin yön levhalarını altüst ediyordu…

Gemideydi veya daha mütevazı, bir vapur yolculuğunda…

Vapurun göğe savrulan dumanları arasında sakladığı sırrın yüzünün, orada gülümsediğini fark ediyor…

Aman Allah! O ne telaş! Ya, o aynı kara dumanın içinde bir başkası da ona nazarını çevirirse?.. Ya, o yabancı nazarla, o sırrın çehresinde karşılaşırsa?

O zaman bu olmayacak ihtimal, imkânsızın bu kanırtılmış hali taşınması yürek isteyen bir silaha dönüşür.

Bu, tek başına taşınması gereken bir silahtır. Ortak kabul etmez. Şirke aman vermez. Buna fırsat verdiği anda, kendi sırrını kendi eliyle mahvetmeye yürümüş olur.

Şairin, elinde patlayan bir güllesi vardı, biliyordu, elinde patladı. Sırrını ararken…

Ama bu asla istenen bir durum değildi. Asla, asla, asla…

Sır, sevgilidir. Sevgilinin bir adı vardır.

Rüyasında bile o adı telaffuz etmek istemiyordu.

Ardından koştuğu ceylanın, ona götüreceğini biliyordu. Koşuyordu.

Bacakları tutmaz oluncaya dek, kolların düşünceye, kalbi son darbesini vurasıya.. koşuyordu. Ceylanın biraz sonra narin bir hayvancıktan, o sırra zarf olan bir sise, elle tutulamaz bir cennet buğusuna dönüşeceğini kestirebiliyordu. Bağırmak, onun adını ünlemek istiyordu.

Gene biliyordu ki, sirenler ormanda da yuvalanmış olabilirdi. Sesine karşılık verildiği anda, sırrını kendi eliyle faş etmiş olurdu. Yakışır mı? Sığar mı?

Kan ağlayarak sustu. Sevgilinin adını ünlemeyi kendine yasakladı.

Uçmaya bu sırla gidecekti. Kararlıydı.

Bir gün rüyadan uyanır ya da rüyanın tam içine gömülürdü: ikisi de bir.

Rüyada bir kapı gösterilir..

Davetkâr bir hışırtı işitilir. Tafta hışırtısı…

Orayı, sırrın mutlak mekânı olarak algılar.

O çatlaktan ya da yarıktan başını içeriye sokmaya girişir.

Sırrın gözleri orada. Sırrın kalbi, elleri…

İşte orada, oraya gözlerini açtığında, yaşanan hüsran dünyada hayal edilebilecek hiçbir denaete denk düşmüyor: sırrın gözleri parçalanmış. Sırrın kalbine çakal pençeleri takılmış, leş kargaları, akbabalar sırrın üstünde raks ediyor..

Birden kopuyor.

Boşanıyor.

İki gözü iki çeşme...

Yitirilmiş Yüz

Birden ne olduğunu anlayamadım.

Kendimi yerde sürünürken görüyordum.

Ya da üstüme bir toprak yığınının çöktüğünü…

Biri, saçlarımı avuçlamış çekiyordu.

Canımın yandığını duyumsuyordum.

Neler oluyordu?

Ben hiçbir savaşın içinde bulunmamıştım. Yüzyılımızın bütün savaşlarına dışardan tanık olsam da hiçbirinin içinde yer almamıştım. Bu da onları görmek anlamına gelmiyordu elbet.

Aynı anda sevgilimin saçlarından sürüklendiğini de görür gibiydim. Nerdeydi şimdi o? Bir tutsak kampında mı? Karantinada mı? Yoksa o muydu beni saçlarımdan yakalayan?

Böyle işte.. saçımdan tutulup topraklarda, taşların arasında ve bir katır kuyruğuna bağlanmış olarak sürüklenirken haspa mırıldanıyordu: "Gene görüşelim!" Elbette. Baş üstüne. Bunu bir buyruk olarak algılamam gerekiyor. Ve ben: "Elbette…" diyordum.

Belki dudağımın kenarından cıvık bir kan sızıntısı çeneme doğru süzülüyordu.

Bir sürü şeyin birbirine karıştığı belliydi. Onun gülümseyen yüzüne, gülümseyen yanaklarına kendi gülücüğümü eklemek, onunkiyle bütünleştirmek istiyordum. Ama birileri engel oluyordu. Arada kim vardı? Onun uzattığı eli tutmak istiyordum. Olmuyordu. Kendi elimi uzatıyordum. Tutulmasını sağlayamıyordum.

O zaman, birden, bir daha, kendimi yerlerde sürüklenirken gördüm. Toprak anlamını yitiriyordu. Demek istiyorum ki, artık onun iletisi anlaşılmaz olmuştu. Gerisini oluruna bırakmak gerekiyordu. Öyle olmasını istiyordum. Boşuna… Bu tutarsız, bu her yanı insanı ayrı bir ikileme sürükleyen savaşın içinden çıkamıyordum. Tut elimi, diye seslenmek istiyordum. Anlayabilirse.. anlamasını isteyerek. Yüzüne baktım yeniden, yitirdiğim yüzüne…

Çelik Işıltısı

O nasıl bir maviydi?

İnsanın en sevdiği birinin beklenmedik bir anda devinimsizliğe gömülmesine razı olabilmesi katlanılabilir bir durum mudur?

Hastane koridorlarında başlayan bir koşuşturmacayla nasıl baş edilebilir?

Hayır, bu, yaşın getirdiği bir duygusallık değil: ben daha küçücük yaşlarımda bile, ayrıldığım insanlara özlem duyardım. Onlara çabucak alışırdım. Bir kez alışınca da onlardan kopmak istemezdim.

İnsan, sevdiği birinden nasıl ayrılabilirdi! Ama hayatın kaçınılmazları arasında bu tür ayrılıkların varbulunduğunu deneylerimle öğrenmiş bulunuyordum. Ortaokul son sınıftayken, o okulun İngilizce öğretmeni yoktu. Biz, iki arkadaş, o okula ve o sınıfa dışardan gelmiş iki memur çocuğu idik. İngilizce öğretmeni olmadığı için yabancı dil dersinden muaf tutulmuştuk. Böylece Fransızca derslerinin olduğu saatlerde biz, ikimiz, sınıftan çıkartılırdık. Bahçede veya koridorda gezinerek sohbet ederdik. Birbirimize alışmıştık. Sanırım, bir süre sonra o da benim gibi, her dersin Fransızca olmasını istemeye başlamıştı.

Nelerden konuşurduk, kim bilir? Dimağımda kalan tat birbirimizi dinlemenin bize haz verdiği idi. Bir de, onunla tarih çalışırken, bana daima hiç görmediğim Tuna'yı, Tuna'nın mavisini anımsatmasıydı. Yıl çabuk geçti. O kentte lise olmadığından, üstelik babalarımızın tayini başka yerlere çıktığından veya emekliye ayrıldıklarından, biz de eninde sonunda ayrılmak mecburiyetiyle karşılaşacaktık. Öyle oldu. Fakat esef ki, vah esef ki, ben o kentte, bu ayrılığa atılacak çentik için bir ağaç, bir pencere pervazı bulamayacaktım. Çünkü hangi ağacı, hangi direği, hangi duvar yüzeyini çentik atmak için gözüme kestirsem, biliyordum ki, o direği, o işaretli ağacı arkamda bırakacaktım. O zaman aklıma, daha önce düşünemediğim bir fikir geldi: bu çentiği belleğime kazıyacaktım! Yıllar sonra, aşkın belki de bir çentik atma işlemi olduğunu düşünecektim…

Çocukluk arkadaşlıklarımı, sevgilerimi, sevdalarımı belleğimin çentiklerinde gezinerek bulabiliyorum.

Gözümün önünden şimşek gibi geçen çelik ışıltıları gibi…

Ayrılık anlarının betimlemesi mi belleğimin gizli çentiklerinde ve oyuklarında duran? Aşklarımıza ilişkin anları ve dünyamızın bütün köşe bucağında onları aramaya, anmaya, bulmaya, bulma çabası göstermeye sıvanmış çaba da gizli midir o izbe köşelerde?

Gözümün önünden şimşek parıltısıyla geçen o mavi ışıltıyı unutamıyorum. O ışıltı, geçirdiğim trafik kazasının imgesi olduğu gibi, ilk mutluluğumun ve ilk hüsranımın imgesi olarak da belleğimden durmadan geçiyor. Periyotlarını bazen sıklaştırarak, bazen ara vererek…

Sarhoş Sokaklar

Minicik ayrıntılar vardır. Sağlığınızın bir tsunami halinde gümbürdeyerek hayatın üstüne yürüdüğü günlerdir…

Ölümün varlığı ırgalamaz. Haberler kilometrelerce uzağınızda durur.

Tut ki, bir deniz sayfiyesinde vakit geçiriyorsun.

İçine sinmeyen bir tek şey var: yanında görmek istediğin dostların uzaklardadır!

İşte, dünyanın en büyük tasası…

Akşamüzerleri sahilde yapılan minicik bir deniz gezintisi…

Dünya hazlarından tadılacak hiçbir şeyde insanın gözünün olmadığı bir doymuşluk haliyle uzaklar, ufuklar taranıyor…

Ufkun diplerinde hafifçe beliren bir vapur.. o vapurun denizin sisine karışmış mavimsi dumanı…

Ne de olsa serde ressamlık var.. ufku boyamak; boyanmış ufku branda bezine geçirmek.. ellerde paletler, boyalar..

Bunların paylaşılması gerekiyor.

Geçmiş kışlar uzaklarda kalmıştır. Gelecek kışlardansa minicik bir iz bile bulunmuyor bilincin kıvrımlarında…

Güneş, dağ ve deniz…

Belki hayal dünyasında yükselen bir orman… O ormanın bir yangın kaçağı olduğu akla bile gelmez. Çünkü fidanlar yanık toprağın kara benzini saklamakta maharet sahibidir…

Belki gemilerin ışıldağı hatırlanır denizin gündüz yakamozları arasında…

Gözler kısılıp bakılmak istenir. Acaba o şey, o dost, o dosttan bir iz ışıldak ışınlarının arasından, mehtap yakamozlarından, güneş parıltılarından sıyrılıp çıkabilecek mi?

Olmayacak şeyler özlenir: gel diye seslenilir. Ne ki, seslendiğin kişinin ne denizde gözü var, ne tatil aşklarında… O da bilir ki, çağırdığı dostu, Cadde-i Kebir'in çıkışında, o minicik bahçemsi ortamın parmaklıkları önünde onu beklemektedir. Onun orada şiir okuyuşunu… Yumuşak davudi hançeresinden yükselen ve sisler bulvarını telaffuz eden, emperyal otelini sayıklayan sesini…

Secde etmek için yakınlardaki minicik camiye, o camilerin ağası küçük camiye gitmeye kimsenin sabrı yetmez.

Coşku sel gibi kabarır.

Cezbe sokakları tutar.

İnsanın kendini yere atası gelir.

Ebuzer hatırlanır: kendini taş çölüne atıp yakarışa duran zat… "Yalvarıyorum Allah'ım sana nasıl tapacağımı öğret bana!"

Güneş ve yıldızlar farklı, bilinmedik bir kürede boy atar…

Sinema dönüşleri yoktur artık. Sinema dönüşlerinin yağmurlu havalarda yaydığı saadet.. yoktur.

Olanlaraysa akıl ermez.

Devinen bilincin neyi, kimi, neden çağırdığı.. çağırıp çağırmadığı..

Belki direnmenin, saldırışın erkekçe hazzı tadılmak istenir bir daha solumak, o solukla ciğerleri şişirip son bir devinimle dünyaya meydan okumak için…

Nereye saklanıyorsun ey ölüm, çık karşıma demek için…

Bekleyen

Kapı ilkin yavaşça tıkırdatılıyor. Bir, iki, üç, dört, beş…

Umutla bekleniyor. Altı, yedi, sekiz…

Bu bekleyişe tahsis edilmiş bir sabır vardır: onun sınırları fazla zorlanmadan, zorlanmayacak ölçüde bekleniyor. Dokuz, on…

Bu kez orta parmak kamburlaştırılarak vuruluyor kapıya.

Ardından parmak uçlarıyla deneniyor, tırnakların rahatsız edici bir gıcırtı çıkartması umularak…

Kapının arkasında bir hareket olmalı. Bir nefesin soluması işitilmeli. Ama hayır! Yok böyle bir işaret. Ama olmalı: orada birinin olduğu, birinin yaşadığı, seni beklemiyor olsa da orada bir canlının, canlı bir insanın yaşadığı biliniyor…

İnsana tuhaf bir aşağılanma duygusu aşılanır, kapının önündesin, içerden sana birinin hoş geldin yapması gerekiyor.. evet, aynen: gerekiyor.. fakat gereken o devinim yerine getirilmiyor.

Hastaneye giriş işlemini bir başına gerçekleştirmiştir. Orada uzunca bir süre kalması gerekebilir. Ancak bu uzunca sürenin ne kadar süreceğini kimse bilmez. Bilse de söylemez. Hastanelerin nerdeyse genel bir kuralıdır bu: hastaya boş umut verilmek istenmez. Ancak durum yalnızca süre konusunda geçerlidir. Çünkü süre vermek şöyle bir şeyi sonuçlar: o sürenin bitiminde hasta (yerine göre hükümlü) taburcu (tahliye) edileceğini düşünür. Taburcu edilmediği anda, ondan sonra geçirilecek her an kümelenerek yığılır. Yığıntının ağırlığı öylesine artar ki, dünyanın en babayiğit adamı bile onu kaldıramaz. Kaldırmakta zorlanır demiyorum, kaldıramaz…

Bütün işleri bir başına başarıp buraya kadar gelmiştir. Narkozun etkisinden kurtulduğunda görmek istediği simaları hayalinde canlandırmıştır. Bekliyor ki, birileri ona geçmiş olsun diye.. Fakat karşısında sağır bir duvarın beyaz badanalı karanlık yüzünden başka bir karşılayıcısı yok. Merhaba duvar! Merhaba beyaz boya! Asık surat!

Demek, sevgili onu karşılayacak bu renksiz duvarlar olacakmış. Eli telefona uzanıyor. Tuşlara dokunuyor. Sinyal sesini işitiyor. Sinyal sesini işitmek bir başına umutlanmanın adıdır. Son darbeye kadar heyecan içinde beklemek lazım. Ola ki, muhatap meşguldür. Telefona yetişemeyeceği bir iş üzerindedir. Uyuyor olabilir. Az bekleyip bir kere daha dokunmalı tuşlara. Öyle yapıyor. Biliyor ki, telefonun karşı ucunda zil ya da sinyal sesi bütün komşuların kulağına erişmiştir.

Bütün umutlar boşa çıkartılıyor. O ise, bir insan sesi işitmeye şartlanmış. Tuşlara yeniden dokunuyor. Ancak bu kez önceki tuşlar değil dokunduğu, gelişi-

güzel.. karşıdan belki bir alo sesi işitilir. İşitiliyor, bir hanım sesi. Sesi birkaç kez dinliyor. Yorgun, sayrılı bir ses tonuyla cevap veriyor:

– Alo, sevgilim, ben…

– Buyurun efendim, kimsiniz?..

– Benim.. şu anda.. nerdeyim biliyor musun?

– Hangi numarayı aradınız efendim?

– Tanımadın mı beni? Ben…

Hafızasından bir isim aranıyor, ama kendi adını bile aklına getiremiyor. Telefon karşıdan kapanıyor. Kulağında kapatılmış telefonun sinyal düt dütleri…

Gözü kararırken ahize elinden düşüyor. O sırada açık kapıdan beyaz bir siluetin titreşimini fark eder gibi oluyor.

Perdeler

–Gökhan Özcan'ın bir fotoğraf çalışmasından esinti…-

Kımıldayan perdelerin arkasında bir sırrın saklanabileceğini ilkin ondan öğrenmiştim.

Kahramanımız olup biteni öğrenmek üzere caddede bir o yana bir bu yana volta atıyordu.

Ne olup bittiğini şiddetle merak ediyordu.

Çünkü nişanlısı ve az sonra karısı olmak üzere ona tanıklar huzurunda söz verecek, evet diyecek olan kız, yönünü masaya çevireceğine sırtını ona döndürmüştü.

Onun nereye gitmiş olabileceğini şiddetle, ölesiye merak ediyordu.

Birileri önünden arkasından sağından solundan geçip duruyordu.

Birinin nerdeyse ensesinden ona fısıldayacağını düşünüyordu.

Daha önce onunla aynı kanı taşıyan, aynı kadroda yer alan bir tanıdığının böyle bir fısıltıya muhatap olduğunu biliyordu. İlkindeki fısıltı şuydu: "Pis

katil, onu sen öldürdün ve şimdi alçakça, yaptığın işten kaçmaya çalışıyorsun!"

İkincisinde vuku bulan fısıltı başkaydı, bu sefer o katil olmakla itham edilmiyordu, fakat insana keşke katil olmakla itham edileydim dedirtecek bir soğukluktaydı: "İşte bu kadar, her şey bitti. Sen de gördün ki, tasalanmaya değer bir şey yokmuş. Elini kana buladın. Ama senden kim kuşkulanabilir? Göğsünü gere gere sokakları arşınlayabilirsin. İnsanların arasına karışabilirsin. Sen katil değilsin!" Bu son cümle kulağında o kadar çok tekrarlandı ki, ona katil olmadığını değil, bilakis kötü bir iş yaptığını ve elini kana bulamış olmanın olabilecek en kısa zamanda yüzüne vurulacağını, dahası sorgulanacağı tehdidini savuruyordu.

İşte perde tam o sırada kımıldadı.

Arkasında biri duruyormuş gibiydi.

Caddenin karşı tarafına geçti. Gözünü kıstı baktı. Hayır, hiçbir kıpırtı yoktu. Perdenin arkası bomboş duruyordu.

Altındağ sırtlarında üst üste binmiş yüzlerce evin karanlık perdeleri gibi…

Gözü hangisine takılsa, katil onun arkasından fırlayacakmış gibi ürpertici bir izlenim kentin bütün sokaklarına ağmıştı…

Gözünü kısıp bir daha baktı. Bir kedinin avının üstüne atlayacağı o en son karar anında kıçını oynatırkenki pozisyonda bekliyordu.

Dirseğine dokunan bir el, bütün gövdesinin üstünü yalayıp geçen soğuk bir cereyan halinde ürpertti onu. Dönüp baktığında gördü, oydu.

Dudakları titriyordu. Onunki de…

– Onu sen mi?.. Diye kekeledi.

Arkadaşı hafifçe, görünmeyecek ölçüde belirsiz biçimde başını kıpırdattı. "Evet, ben…" demek istediği anlaşılıyordu.

Birden yıkıldı. Dizleri titredi.

Altındağ yamacında üst üste binmiş yüzlerce evin karanlık perdesi kırık camlarının arkasından fırtınaya tutulmuşçasına savrulmaya başladı. Tepenin yukarılarında, en arkada görünen yaprakları dökülmüş cılız huş ağacı keskin ıslıklarla orada bir başına yalnızlığını haykırmaya çalışıyordu.

Sokak olduğu bile belli olmayan bir takım karanlık dehlizlerin arasında, çenesi öne düşmüş, fırtınanın savurduğu yönsüz karanlık sokak aralarına savruldu o da…

O perdelerden birinin arkasında gizlendiğini adı gibi bildiği sevgilisi gözlüyordu onu. Ama onun o olduğunu bilmeden, onu tanımadan, acıyarak…

Piknik

Alışkanlığımın tersine o gün piknikteydim.

Çamların altında sırtüstü uzanmak beni huysuzlaştırırdı. Bu yüzden herkesin serbestçe gezip tozduğu yerde ben tedirgin olurum. Gövdemin bilmediğim yerlerinde sivrisinek ısırığı gibi kabarcıklar çıkar. Kollarımda, yüzümde pembe benekler oluşur.

Mangal yakılmıştı. Temmuz güneşinde değil mangala yaklaşmak, mangalı aklıma getirmek bile bana kâbuslar yaşatabilirdi.

Çamların altından açığa çıkmıştım. Dere kenarında gezinmek en iyisiydi. Ne ki, kenarında gezinebileceğim dereyi nerede bulacaktım. Dere yoktu.

Sırtımı dayayıp azıcık oturabileceğim bir kanepe yoktu.

Bu iş bana göre değildi.

Ortalıkta başıboş fır dönüyordum. Göğe baktım. Uzakta, dikkat edilmediği takdirde görünmeyecek denli uzakta, incecik, yok gibi, ipek kalınlığında, ipeksi görünümde bir bulut süzülüyordu. Bulutun birden,

büyüyeceği, kapkara rengiyle piknik yerine doğru gelip üzerimize abanacağı fikrine kapıldım.

Gerisin geri döndüm. Bizimle birlikte pikniğe gelmiş komşu ailenin bireyleri de mangalın çevresine doluşmuştu. Büyük mangalın üstüne pirzola atmışlardı. Bir an önce pişirilip servis edilmesini bekliyorlardı. Her yan komşularla doluydu. İğne atsan yere düşmez…

– Toparlanın, diye bağırdım, yağmur geliyor.

Gülmek için aradıkları bahaneyi bulmuşlar gibi birden kahkahalarla gülmeye başladılar.

– Şakanın bundan daha güzeli bulunamazdı, diyerek başlarını iki yanlarına sallıyorlar, "İlahi, e mi.. bizi güldürdün, Allah da seni güldürsün…" diyorlardı.

Uzakta yarım bırakılmış bir baraka dam görünüyordu.

Oraya doğru yürümeye başladım.

Daha yolun yarısına gelmemiştim ki, incecik yağmur sicimleri yüzümü yalamaya başladı. Arkasından fırtınayla birlikte yoğun bir sağanağın geleceğini bekleyebilirdim.

Adımlarımı hızlandırarak dama yaklaşmaya çalıştım. Dama ulaşmadan yağmur boşandı.

Damdan içeriye adımımı attığımda birden karşımda o.. onu gördüm.

– Çabuk, çabuk, diye eliyle beni çağırdı.

Bu, kaç zamandır orda burda karşılaştığım o kızdı. Burda ne arıyordu?

– Yağmurun yağacağını herkesten önce ben anladım, dedi, burayı da herkesten önce ben keşfettim.

Islanmıştı.

– Sen osun değil mi? dedim.

– Elbette, dedi, başkası mı sandın yoksa?

– Bilmiyorum, emin değilim, dedim.

Ağzının kıvrımında bütün bir yaşam okunuyordu, kendi yaşadığı ve kendine yaşatılan.. *elbette benim sen beni tanımadan önce de ben kendimdim sen beni görmeden önce de ben seni görüyordum sana elimi uzatıyordum parmak uçlarımı sana dokundurmak istediğim her defasında biraz daha uzaktaydın ben o fanusun içindeydim fanusun dibine çöküyordum beni görmene rağmen yaklaşmıyordun bana yaklaşman gizli gizil bir buyrukla yasaklanmıştı sana bense senden daha çoğunu umuyordum araya koyduğum engelleri aşmanı bekliyordum engelleri aşmaya cesaret edemedikten sonra beni niye arıyordun o zaman ben senin aradığın sevgili olabilir miydim bunun üzerinde derişmeye çalış bunun üzerinde ben de derişeceğim…*

Yüzüne bakıyordum. Yüzüne bakma sözü bana bin yılları çağrıştırıyor. Bin yılları bin yıllarla çarpınca ortaya çıkacak olan süre: an. Öyleyse onu anmam gerekiyor. Binlerce yıl süren o bir anın içinde onun benim gözlerimde okuduğu anlamı, benim gözlerimden onun gözlerine yansımış olan görüntüde okuyabiliyorum. *Fanus diyorsun fanus şimdiki zamana atıfta bulunan bir yeniyetme icadı onun asıl adı kuyudur sen bana kuyunun dibinde rastladın oradan geçen ticaret kervanının kölesiydin kuyuya ilk sarkıtılacak olan kişi köledir kişi burada nesne demek oluyor çünkü kölenin yitirilecek canı yoktur o bir şeyyy'dir sen bana bir köle olarak bir şeyyy olarak geldin ben seni burada bu mağarada bu piknik yerinin kör mağarasında bulacağımı daha o zamandan biliyordum ve sana kavuşacağım zamanı kolluyordum sen o zaman bir*

köleydin şimdi iki kez köle oldun ben yoksam sen de yoksun ben yoksam zaten aslına rücu edersin hiç olursun…

Aslında konuşacak bir şey kalmamıştı. Bütün şifreler çözülmüştü.

Gülümseyerek yüzüme bakıyordu:

– Hâlâ emin olmadığını söyleyebilecek misin? Dedi.

– Ağzıma bak, dedim.

Gözlerine bakıyorum. Gözbebeklerine. Gözbebeklerine yansımış yüzünde ağzıma. Ağzım bir çizgi. Yüzün üstünde anlamı olmayan. Ama yüzün üstünde o çizgi olmadan yüzün anlamını tümüyle yitirdiği bir çizgi. Alt kenarı ve üst kenarı mor halkalı. Faniliğin insan yüzüne çizdiği müebbet damga. Bak, diye sesleniyorum. Gözünde bana baktığını görüyorum. O anda ağzımdan kara uyuz köpeğin dışarıya uğradığını da. Benim gözlerimden onun gözlerine yansımış olan görüntüsü isyan ederek haykırıyor.

– Ama olmadı ki! Ben seni o köpek yüzünden seviyorum. Köpek yoksa ben de yokum. Köpek yoksa benim için sen bir hiçsin. Benim için sen o köpeksin.

Dışarda sağanak sürüyordu.

Dam insanla ağzına kadar dolmuştu.

Yağmur altında yürüme düşüncesi ikimizin aklına aynı anda hücum etmişti.

– Tut elimden, dedim.

Sağanağın altında elimi tuttuğu elinde az önce kustuğum köpeğin yeniden latif bir yaratık halinde damarlarıma doğru süzüldüğünü görüyordum. Her şey onun gözlerinde görünür oluyordu.

Artık koşabilirdik. Koştuk.

Sonsuz Kahvaltı

Kocaman salonun soğuk, aydınlık, vurdumduymaz sessizliği ölü gibi duruyor. Güneşin pencereden vuran ışını bu soğukluğu ve deliciliği yumuşatmıyor. Salonun nerdeyse tam ortasına yerleştirilmiş battal, köşeleri yuvarlatılmış kahvaltı masası, üstünün zenginliğine karşın itici. Masada yok yok. Çeşit çeşit reçeller, sucuklar, pastırmalar, birkaç çeşit bal, kurutulmuş balık, kavurma, pirzola, zeytin, sekiz çeşit peynir, pide, kızarmış ekmek, tereyağı, pekmez, ne ararsan.. tabaklar arasına serpiştirilmiş kavrulmuş bıldırcın eti..

Salonu bir baştan öbürüne arşınlayıp duruyor. "O benim avımdı" sözleri ağzından düşmüyor. "Sanmayın ki, kapris yapıyorum, ben istemesem siz istetecektiniz.. ben tüfeğimi kıpırdatmadım bile.. ben belki de o ördeğe yönelecektim.."

Bir an yürümesinin hızını kesiyor:

– Haz maymunu değilim ben.

Salonda, o konuşurken yanında kimse yok. Ama o, yanında biri varmış gibi anlatıyor:

– Eski kahvaltılara özlem duyduğumu da sanmayın. Babamın zamanında, bizim evde sekiz sini kurulurdu. Her sininin etrafında bir düzine adam dizilirdi.

Parmağını karşısındaki sanrıya sallıyor, tehdit ederek:

– Yalan söylediğimi düşünüyorsun alçak! Diye bağırıyor. Haz maymunluğu yapmaya heveslenmiyorum. Ben hayatımın hiçbir döneminde ballı börekli, kaymaklı yağlı kahvaltılarla mesafemi kısa tutmadım. Haftalardır sabahları açıp okumaya çalıştığım gazetelerin sinir bozucu haberlerine ve onlardan daha sinir bozucu yorumlarına göz attıkça kafamda eski kahvaltılarda okuduğum gazeteler bana bir sabah keyfi gibi gelirdi diye düşünmeye meyliediyorum. Sabahları karşılaştığım, aramızda muhabbet olan bir küçük devlet memuru tanıdığım, selamdan hemen sonra: "Okudun mu o herifi? Sabah sabah gene sinirimi bozdu." diye dert yanıyor. Ben de: "Madem sinirleniyorsun, sen de onu okumayıver" diyorum. "Olur mu, diyor, sesi umutsuz bir sinirlilik içinde, olur mu, herif her gün bize küfrediyor..." Bense bekasını devam ettiren tek şeyin düşünce ve ifade özgürlüğünün kısıtlanmışlığıdır diye yakınıyorum. Cesur fikir öncülerinin atılımlarını kutsuyorum.

Tam o anda da sofrada kendisini beklediklerini düşündüğü konuklarına dönüyor:

– Haz maymunluğu yapmaya heveslendiğimi sanmayın lütfen, diyor nazik bir reveransla, mükellef kahvaltılarla mesafem hiçbir zaman yakın olmadı benim.

Kahvaltı sofrasının ana çağrışımı deyince aklına gelen asal esinlenimin o günün gazetelerinin mütalâa edilmesi olduğunu düşünüyor bir daha. Haftalardır, aylardır (yılları göz ardı etse bile), sabahları açıp okumaya çalıştığı gazetelerin sinir bozucu haberleri, yo-

rumları aklına geldikçe, içinde eskiden kahvaltılarda okuduğu gazetelerin daha insancıl olduğuna ilişkin bir izlenim uyanmaya başlıyor.

Böylece kahroluyor.

Tırnaklarını kemirmeye başlıyor.

Fakat her şeye rağmen sinir bozucu haberlerin ve yorumların yoğunluğu şimdikine oranla daha gevşekti diye düşünüyor.

Ah! Gene yanılıyorum. Her şey her zaman aynıydı. Güneş altında hiçbir zaman yeni bir şey olmadı.

Bir kahvaltı sofrasının insanı böyle cendereye alınmış düşünceler çağrışımına boğması bu güne mahsus tuhaflıklardan olmalı… Bu tuhaflık acı veriyor.

Parmağı şakağında, düşünüyor, salonu arşınlıyor.

– Ben yoksa bir haz maymunu muyum? Diye soruyor konukların yüzüne bakarak. Hiç var olmamış konukların…

– Dostlarım yoksa ben…

Susuyor.

Beklemek

Beklenen bir bakışta sevgili gibi görünüyor.

Sevgili?

Belki.

Ama kimdir sevgili? Nedir? Onu beklemenin anlamı?..

Bir tepenin eteğinde bekliyor.

Tepenin eteğinde başlayan yol yokuş yukarıya, tepenin ufukta yittiği noktaya kadar uzayıp gidiyor: tepenin doruğunda, ufkun arkasına doğru gözden yitiyor.

Beklenen, tepenin ufuk noktasında ortaya çıkacaktır. Bekleyense tepenin eteğinde kımıldamadan duruyor. Çünkü kımıldamaması gerekiyor. Kımıldasa, kımıldayabilse, kımıldamasına izin verilse büyü bozulacak.

Kımıldasa ya da kımıldamasına izin verilse bekleme o saat ortadan kalkacak. Çünkü devinim başlamış olacak. Devinimin başladığı yerde sabır bir ucundan sökülmeye başlar. Sökülmeye başlayan çile yumağı iki kol arasında gerili duran ve bir ucu bir elde bitme

ucu öteki elde bir iplik yumağı… Onu, çabalayarak söke söke sonuna kadar gidebileceğimiz bir yolun üstünde durduğumuzu biliriz.

Yerine yerleştirilmeden aşağıya yuvarlanan kayaya bak. Kaya yuvarlanır, aynı sıkıntıyla yeniden tepeye çıkartılır. Devinim birbirinin aynı olarak yinelenip durur. Bu bir cezadır.

O, cezanın değil, bekleme durumunun içine yuvarlanmış. Hastanın sabahı nasıl da iple çektiğini bilmeyen mi var? Ama şafak sökecek, sabah ışıyacak, şeytanın beklediği günah vuku bulacak... İnsan madem günah işlemek ve işlediği günahtan arınmak üzere bir süreci yaşama durumunda olduğunun bilincindedir, bir devinimin yaşandığı da bellidir: her an tazelenen, dolayısıyla usanç ve bıkkınlık doğurmayan bir devinim: bekleme.

Beklemenin içine gömülmüş olarak duruyor. Bekliyor.

Devinim, bekleyenin dışında gerçekleşecektir.

Beklenen, tepenin doruğundaki ufuk çizgisinde belirecektir.

Onun orada görünmesi bir şeydir.

Belirti orada belirdiği anda beklenen görünür olanın alanına girecek.

Şimdi geriye onun yaklaşmasını gözlemek kalıyor.

Belirtinin görünüp görünmeyeceğini bilmeden onu beklemenin tahammül edilemez sabırsızlığını düşlemeye çalışıyor.

Beklenen, ufkun arkasında duruyor. Belki de durmuyor.

O anda bir aldatmaca içine düşürülmüş olduğunu tasarlıyor. Boğazına kadar bir kaygının içine düşüyor.

Beklenen gelecek mi? Meçhul. Beklenen kim? Meçhul.

Beklenen, sevgili mi? Sevgili, ölüm mü?

Mahşer mi?

Kıyamet mi?

Meçhul.

Beklenen geldiğinde iş işten geçmiş mi olacak? Meçhul.

Böyle bir beklemeye tahammül edebilecek mi?

Sabır, bu beklemenin neresine düşüyor?

Avucunu gözüne siper yaparak tepenin doruğunda yiten o tek noktaya gözünü dikiyor.

27 Temmuz 2008

Yitik İnsanlar Çölü

Yitik insanlar ortalığa saçılmıştı.

Kaktüs ormanı…

Duman.

Çığlıklar.

Çarpışmanın şiddetle farkına varış o düşüşte, düşerken yırtılan havanın ortasında…

Karanlıkta ilk duyulan şey acı…

Her şey çizik çizik…

Birileri hayatta kalıyor.

Kimileri yılgı içinde…

Kurtulma üzerine bir iğne başı büyüklüğünde umut…

Onları kim kurtaracak, kim yardım edecek onlara?

Hekimliğin kenarından bile geçmemiş olan o kız mı?

Sanki böyle bir ortamda karşılaştık onunla…

Yangın artığı bir dumanın içinden süzülüp çıkmış gibiydi. Üzerindeki giysilerinden sular sızıyor-

du. Kendini yanan bir benzinin ortasında bulmuş da, birileri üzerine karbondioksit püskürterek alevi söndürmüş gibiydi. Köpüklere belenmişti.

Kendimden habersizdim. Üzerime kireç mi dökülmüştü, ya da üzerimde kireç mi yakılmıştı, ağzım burnum kan revan içinde miydi? Bilemiyordum.

İnsan her zaman daha kötüsünü düşünebilir. Çöle düşmüş kazazedelerin bir süre sonra açlıktan, susuzluktan, ölen arkadaşlarının etini yemek zorunda kalması gibi.. belki daha da kötüleri tahayyül edilebilir.

Fakat sanırım biz öylesine umarsızlık içinde değildik. En azından birbirimizin etini yiyecek limite gelmemiştik. Daha kendimizi koruyabilecek sınırların içinde duruyorduk.

Sanırım yerde sürünüyordu.

Ben de yüzükoyun kımıldamaya çalışıyordum, ağzım burnum kuma belenmiş… Yatay bakışla derin kum çölünün ufkunda oynaşan vahaları görüyordum. O da vahanın oralardan rüzgârda helezonlar çizerek yaklaşıyordu.

İşte karşımdaydı: dün müydü –yani dün olanın kendisi miydi- yoksa bugün olarak mı karşımda duruyordu?

Anne miydi, sevgili mi?

İyilik miydi, kötülük mü?

O bulanık, dolaşık, kumlu esintide hepsi birbirine karışmıştı.

– Sen iyi bir oğulsun, diye mırıldandı.

Niye iyi bir oğuldum bilmiyordum. Oğul… Oğul anaya da nispet edilebilir, sevgiliye de.. bir kuşağa da göndermede bulunmuş olunabilir.

– Sen de iyi bir hanımsın, dedim.

Ömründe bir tek kez bir deniz görmüş birinin bu kum denizinin ardında berrak deniz dalgalarının hışırtısını duyacağı bellidir. Aynen öyle oluyordu. Dalgalar hışırdıyordu. Dalgaların ardından denizin yüce heybetli görüntüsü susamış damaklara tuzlu suyun tadını damla damla zerk ediyor, onu susuz kalmış boğazdan aşağıya yayıyordu.

Sonunda yaklaştılar. Kızın gözleri parçalanmış gibiydi. Ama iyice baktığında, hayır, kendisine dikilmiş bir çift gözün bakışlarını kendi gözlerinde sabitleştirmiş olduğunu ayrımsamakta gecikmedi. Onun "oğul" diyen sesini aradı. O sesi çıkartan dili görmek istedi. O ağza baktığında parçalanmış olanın gözler değil, fakat dil olduğunu gördü. Dil, gırtlağın dibinden sökülüp çıkartılmıştı. Birden dehşete kapıldı. Dil orada yok idiyse ona "oğul" diye seslenen ağız nerdeydi?

Birbirlerine doğru biraz da esintinin yeliyle sürüklenerek yaklaşıyorlardı. Ama fark ediyordu ki, bu sürükleniş asla bir kavuşmayı vaat etmiyordu. Yalnızca birbirine yaklaşma duygusunu verip orada kalıyordu.

28 Ağustos 2008

Kırık Bir Dil

O gün tekne gezisi yapılacaktı.

Sekiz günlük tatilimizin üçüncü günüydü. Herkes birbirine göz aşinası olmaya başlamıştı. Kimileri nerdeyse sıkı dostluklar geliştirmişti.

Sabahleyin saat 10'da tekneye binmemiz bekleniyordu.

Ben deniz kıyafetimi, havlumu koyduğum küçük tatil çantamı almıştım yanıma. Bir de okumakta olduğum romanımı…

Duraksamadan güverteye çıktım. Ufku seyredecektim. Denizin iyotlu arı havasını ciğerlerime doldduracaktım. Hemen kanepedeki yerimi aldım. Bir yandan da salondan güverteye girip çıkanları seyrediyordum. Aa, birden o!

Birkaç günden beri görüp durduğum, bir başına yemeğini yiyen, bir başına otelin lobisinde bir köşeye çekilip bir yandan kahvesini içerken bir yandan da kitabını okuyan o kız…

Birden nasılsa bana yakın bir yerde oturacağını eril bir sezgiyle bildim.

Gerçekten öyle oldu. Hemen sağ tarafıma yakın oturdu. Keten torbası yanındaydı. Torbayı ikimizin arasına bir yere bıraktı. Kollarını göğsünde kavuşturup o da benim gibi güverteye girip çıkanları seyretmeye başladı.

O sırada güverteye çıkan bir genç kadını göstererek:

– Şuna dikkat ediyor musun? Diye sordum. *Dolaşık Dil* filmindeki kadına benzemiyor mu? Belki ta kendisidir.

Omuz silkti.

– Ben gerçek insanlarla ilgilenirim, dedi.

– O gerçek değil miydi? Dedim.

– Onunki film dünyasının gerçekliği.. ben annemin gerçekliğinden bahsediyorum.

– Kendini film karakterleriyle özdeşleştirdiğin olmuyor mu?

– Gittiğim her yerde bana bunu soruyorlar…

– Nasıl yani?

– Herkes beni şimdi güverteye gelen bu kadına benzetiyor, dedi.

– Sen o değil misin?

Bir an yüzüme baktı. Gözlerimin içini gördü. Orada kendini okuduğu belliydi:

– Bana bir arkadaşımın olup olmadığını soruyorlar. Bir arkadaşımın olduğunu öğrenmekle sanırsın ki delice mutluluk duyacaklar. Öyle düşündüğümde onlara bir arkadaşımın olduğunu söylüyorum. O zaman yüzleri buruşuyor. Şirinleşerek yalan yalan, diyorum. Ben, gördüğünüz gibi bu dünyada yapyalnız

biriyim. Benim ne annem var, ne dedem var, ne sevgilim. Ben böyle, gördüğünüz gibi bir başına biriyim. Bana âşık olmak istiyorlar. O zaman onlara kendimi açmak zorunda kalıyorum. Ben buyum diyorum. Gözlerine bakıyorum ve çocuklarımdan bahsediyorum. İki tane dünya güzeli çocuğum var, diyorum. Biliyor musun, herkesin aklı karmakarışık bu günlerde. Elbet ben de aşkımı arıyorum. Onun nerde olduğunu, kim olduğunu bildiğimi söyleyemem, bana düşen onu aramak. Onu bulduğumda ilkin sana bildireceğime söz veriyorum. Ben oynadığım filmlerde daima gerçek ıraları canlandırmayı tercih ettim, ederim. Yönetmenim iyi bilir bunu. Çünkü ben gerçek biriyim.

Aramızda duran torbasını aldı, kucağına yerleştirdi.

– Benim gerçek bir insan olduğuma inanıyorsun, yani biliyorsun.. değil mi?

– Elbette, dedim, ona ne şüphe…

– Tut öyleyse elimden, dedi.

Elimi uzattım. Uzattığı elini tutmak istedim. Tuttum.

Ama…

O da..

Ne?

Eli, elimin içinde yitip giderken, yok haline gelirken yalnızca sahibi olmayan bir ağızdan fısıldanan cümleyi işittim:

– Günümüzün dili bu işte bayım, diyordu, kırık bir dil: yokluğun, yok olmanın dili…

Kırık olan dil miydi, tekne mi kırılmıştı, ufuk mu unufak olmuştu belli değildi: denizin derin kara yosunlarına doğru çekilip gitmiştim. Gitmiştik.

24 Ağustos 2008

Otel Duvarları

Uşak odanın kapısını açıp bana yol verdiğinde adımımın biri içeriye girer girmez gözlerim her zaman olduğu gibi ortalarda atılan elbiseler, boğazlanmış bir adamın kanlı cesedini aradı.

Ne zaman bir otel odasının kapısını aralasam kafama mıh gibi çakılmış olan bu tabloyu görmek isterim. Hayır, göreceğimi sanırım. Han duvarlarına Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ın ölüm rüyalarına veremin kanlı balgam izleriyle çiziktirilmiş mısraları nakşedilmişse, otel duvarlarına da faili meçhul kalmış cinayetlere kurban gitmiş cesetlerin morartısı yansımıştır.

Uşak bunları bilmiyor. Kafamdan geçenleri bilmiyor.

– Klima düğmesi.. ayarlamak isterseniz.. odanın ısısı.. televizyonun kumandası.. efendim resepsiyon.. banyo..

Valizi oradaki taburenin üstüne yerleştirmişti. Bir an önce odayı terk etmesini bekliyorum.

Kapıya doğru uzaklaşırken bir eliyle kapının tokmağını tutuyordu. Sonunda:

– İyi istirahatlar, diyerek kapıyı çekti.

Elbisemi çıkartmadan yatağa uzandım. Onu düşünmeye başladım. Ne zaman gelecekti? Gelecek miydi? Gözlerim kapanmaya yüz tutma çizgisinde benimle kavgaya tutuştuğu hayali kafamda canlanıyordu. Beni sorguluyordu. Ne diyeceğimi bilmiyordum. Ona verilecek hiçbir hazır cevabım yoktu. Hiçbir şey tasarlamamıştım, tasarlayamıyordum. Her tasarının boşa çıkacağını adım gibi biliyordum. Bana gönderdiği uzun telefon bildirilerine verecek cevabım yoktu. Ya "evet" "hayır" gibi kısa kestirme cevaplar veriyordum ya da tek kelimelik bildirilerle beni anlamasını sağlamaya çalışıyordum. Ne ki, bunların hiçbiri benim hedeflediğim amaca ulaşmadan daha yarı yolda kırılıp dökülüyordu.

Akşamın alacasının ağır tozlu perdenin arkasından usul usul çökmekte olduğu seçiliyordu.

Neden sonra, birden, başucumdaki telefonun çınlamasıyla silkindim. Saat 10'du. Nerdeyse gece yarısına yol almaya başlamıştık. Gelmişti.

Otelin lokantasında siparişimizi vermiş, karşı karşıya otururken doğrudan konuya girdi:

– Aşkın engelden doğduğunu söylüyorsun, öyle olsun. Peki, aramızdaki engel nedir söyler misin?

– Ben aramızda engel olduğunu söylemiyorum.

– Öyleyse aşk da yok mu diye anlayayım bunu?

– Hayır, o da değil. Dediğim kavuşma iştiyakı.. bu iştiyakın önüne çekilen setler var.. taraflar birbirine iki yay aralığı kadar yakın dursalar bile, kavuşma asla gerçekleşmez.. kavuşmanın gerçekleştiği anda…

– Aşk biter mi?

– Bir bakıma öyle.

– Aşk bitmesin diye biri masanın bir ucunda, öteki diğer ucunda mı duracak?

– Beşer bağlamında başlangıçta öyle. Beşer arasında kavuşma vaki olduğunda tanrısal olana yol bulunur.

– Ben insanım, dedi, öyle de kalmak istiyorum. İnsan olmak bana yetiyor.

– Anlıyorum, dedim.

Onu anlıyordum. Beni anlamadığını anlıyordum. Ne ki, benim onu anlamam yetmiyordu. Onun da bana ulaşması, daha açıkça söylersem bulaşması gerekiyordu. Bu da şimdilik imkânsız görünüyordu. Her zaman olduğu gibi tek başıma ve tek taraflı olarak kalakalmıştım.

Masanın bir ucunda o, bir ucunda ben, asırlar boyu böyle bekleyerek birbirimize bakarak duracakmışız gibi bakınıyorduk. Otelin duvarları üzerimize abanmaya hazır bekliyordu. Kanlı, hoyrat, gaddar duvarlar…

Elimi uzattım. Masanın üstünde duran elinin üstüne koydum.

Ağustos 2008

Karanlık Bir Geçit

Bir bakışta nerde olduğunu, nerde yaşadığını, bu gördüğü şeylerin gerçek olup olmadığını bilemiyor. Her şey gerçeklikten o denli uzak ki, bu görüntü gerçek olamaz duygusuna kapılıyor. Ayağının altındaki su birikintisi bu dünyaya aitmiş gibi duruyor. Ağacın altında orta yaşlı bir adama çöpçatanlık yapan o kaşarlanmış kadın, modern kentlerin çöplüklerinde nerdeyse adım başı rastlanan o bildik tiplere benziyor. O kadar ki, onun bir mahalle tiyatrosunda teşrifatçılık yaptığı bile tahmin edilebilir. Manzara ve insanlar öylesine bildik, tanıdık. Elini atsan temas edecekmiş gibi duruyorlar. Su birikintisinden geçerken pantolon paçalarını istemeden yukarı çekme zorunluluğu duyumsanıyor. Pabuçlarının içine su dolmasını kimse istemez. O suyun gerçek olduğunu bundan daha sıkı bir kanıtla başka ne kanıtlayabilir?

Gene de su birikintisinin gerçek olup olmadığını sınamak için pantolonunun paçasını yukarıya çekmeden suyun ortasına basarak karşı kıyıdaki kafeye kapağı atmaya çalışıyor. Suyun üzerinden sekerek ilerliyor. Yürürken, artık, bir su birikintisinin içinde

yürümekte olduğunu unutuyor. Az önce konuştuğu o tiyatro teşrifatçısının öğütleri şimdi her şeyden daha baskın çıkıyor. Sevgilisini belki de o saçma öğütlere uyarak bulacaktır. Belli mi olur?

Kafeden içeriye dalınca gördüğü manzara nerdeyse bir çılgınlık tablosu. Hiçbir deli ressam böylesini tahayyül edemez. Adı Salvador Dali bile olsa…

İçeriye adımı attığında, o da ne: muazzam salon kat kat locaları, devasa açıklıktaki orta alanı tek bir sandalyesi boş kalmamak üzere kurul üyeleriyle dolmuş. Üst balkonlardan aşağıya insanlar hevenkler halinde sarkıyor. Salona girdiğinde ortalıkta ulu bir sessizlik duyuluyor. Evet, sessizliğin ulu göğü somut bir ses halinde beliriyor. Görünüyor. Adamımız yargıcın bulunduğu kürsüye doğru sinirli, öfkeli adımlarla yürüyor. Kurul üyeleri, o, salonun sessizliği ortasında yürürken bir futbol amigosunun komutuylaymış gibi dalgalanarak ayağa kalkıyor. Çıt çıkmayan salonda ayakkabısının kabaraları yankılar yaparak tınlıyor. Sonunda yargıçla karşı karşıya geliyorlar. Yargıcın soru yöneltmesi beklenirken salonun davetsiz konuğu konuşmaya başlıyor. Yargıcı itham ediyor. Yargıç onu kimin buraya çağırdığını bilmediğini itiraf etmek zorunda kalıyor. Sanki bütün duruşma bundan ibaret; sanki bütün duruşma bu davetsiz konukla, o ne idüğü belli olmayan yargıcın, bu dünya koşullarında bir kez olsun karşılaşmasından ibaret bu sahnenin oynanması için yaratılmış…

Her şey bir anda bitiyor. Davetsiz konuk girdiği gibi çıkıyor salondan. Ama bu sefer başka bir kapıyı kullanıyor. Yargıcın üzerinde yer aldığı kürsünün arkasındaki kapıya yöneliyor oradan çıkıyor.

Çıkılan yerde gene devasa sütunlar. Binlerce yılın hem ağırlığının, hem heybetinin, hem kutsallığının ve de bütün bunlardan boşandırılmış bir anlamsızlığı temsil ederek duran bir mabetler kentinin ya da yıkıntısının içinde buluyor kendini. Burada da her şey gerçek gibi. Parmaklar sütunlara dokunabiliyor. Sütunların soğuk, tozlu yüzeylerinin duyumu parmak uçlarında beliriyor. Tozların gerçekliği onları parmak uçlarından yalayarak da duyumsanabiliyor.

Bu lenduha inşaat artıkları, bu tümüyle taş ve mermer sütunların katı soğuk gerçekliği içinde, yerdeki çirkef birikintilerinin her yana saçılmışlığına rağmen bir başka gerçeklik lisanı hal ile bir yerlerden haykırıyor: çakalların ve sırtlanların çığlığa dönüşmüş ürkütücü ulumaları… Bu uçsuz bucaksız bina harabeleri arasında bir tek ağaç görünmüyor. Yerdeki kirli su birikintisine rağmen ortalarda içmek istesen bir yudum su bulunamayacağı kesin. Öylesine kısır, zehirlenmiş, vaatsiz ve vadesiz, vecitsiz bir dünya.. içinde yaşadığı.. kuru, kavruk, yangın artığı dünya…

Hepsi arkasında kalmıştı. Bunca çirkefin içinden geçerek mi ulaşacaktı ona? Gene de beklendiğini biliyordu. O çalkantı içinde buldu aramakta olduğu evin kapısını. Kapının zilini çaldığında kunduralarının çamura belenmiş olduğunu gördü. Trençkotu sırsıklamdı. Saçlarından aşağıya cıvık bir toz yağmuru sızıyordu.

Biraz ötesinde köpekler dalaşıyordu.

Kapı açıldı. Kadın kapının arkasında onu bekliyordu. Adamsa şaşkınca bakınıp duruyordu ne diyeceğini bilemeden ve dişleri kitlenmiş olarak. Sonunda sessizliği bozan kadın oldu:

– Orada öyle dikilip kalacak mısın, dedi, hadi gir içeriye…

Önünde bilmediği ve asla bilemeyeceğini düşündüğü bir kapının aralanmış olduğunu belki hiç bir zaman anlamayacaktı. Adımını içeriye doğru atarken dudaklarının "bismillah" diye fısıldadığını kendi bile işitmedi.

Ağustos 2008

Ateş Tüneli

Durdu.

Bekledi.

Çünkü zaten beklemeye yazgılıydı.

Oralarda çok beklemişti. Çok vakit yitirmişti.

Bu bekleyişler onun sabrını ve tevekkülünü sınamaya dönük değildi. Bu bekleyişler onun sabrını kanırtıyordu.

Her seferinde ters yüz edilmişti.

Her seferinde yüzüne yediği şamarla sersemlemişti.

Bir daha mı, diyordu, bir daha mı aynı talihsiz, zalim deneyimden geçirilecekti.

Bu deneyim kimilerinin sandığı gibi hiç de cambaz çemberi değildi.

Bir ateş tüneliydi geçilmesi gereken berzah…

Berzahın girilecek yeri ağzını açmış bekliyordu. Ama çıkılacak yeri belli değildi. Ateş tünelinin çıkılacak yeri belki de hiç yoktu.

Buna rağmen o tünele girmesi gerekiyordu. Çünkü ulaşılması gereken yer tünelin öteki ucundaydı. Bunu herkes biliyor ve öyle olduğunu söylüyordu. Ne ki, ateş tünelinin öteki ucundan çıkan biri şimdiye kadar hiç görülmemişti.

Hayır, çıkamamış değil denmiyor, görülmemişti. Belki çıkmıştı, ama görülmemişti.

Öyleyse bu deneyim kişinin bir başına geçirmesi için hazırlanmıştı. Ateş tünelinden ya geçilecek, ya geçilecekti!

Kafka'nın zavallı yasa dilencisi ömrü boyunca orada beklemiş değil miydi? Saçı sakalı birbirine karışıncaya, kafasına bit düşünceye, giysileri lime lime dökülünceye değin orada beklememiş miydi?

Sonra?

Sonrası mı olur bu işin.. bu iş, bir başına bekleme halini buyuruyor.

Ateş tüneli tam da sınav meydanının orta yeridir.

O meydana bir kez çıktıktan (belki düştükten) sonra oradan kaçış yoktur. Nereye kaçılabilir ki?

Sınav meydanından kaçmayı denemek demek o sınavı daha başlamadan yitirmiş olmak demektir.

Oysa o meydan yitirilmek için değil, başarmak için kurulmuştur.

O ateşin içinden geçilecektir.

O ateşin gül bahçesine dönüşmeyeceğini iddia eden mi var?

Ben daha ileri giderek oranın bir bataklık çiçekliğine dönüşebileceğini bile söyleyebilirim. Sümbül, nergis…

Yasaya müracaat etmek böyle bir şeydir: bekleyeni iç içe kurulmuş bir kapılar çemberine alır. Her çemberin arkasında yeni bir çemberin kapısı kurulmuştur.

Yasaya gelmişsen, işin yasayla ilgiliyse, oradan ters yüz edileceğini hesaba katsan da önüne açılan her bir çemberi birer birer yarıp geçmek zorundasın.

Burada geçerli olan iyi niyettir.

Çember gerçekten yasa tarafından kurulmuşsa, çember bir tuzak olarak hazırlanmamışsa, onun iyi niyetin ürünü olduğunu kabul etmek zorundayız.

Meğerki yasanın çemberi diye bir tuzağın içine düşürülmemiş olalım.

Tuzak kural dışı bir olaydır. Tuzak alçaklıktır. Tuzağın kendisi de, onu kuran da alçaktır.

Ama yasaya açılan çemberi, iç içe çemberleri tuzak olarak kabul edemeyiz. İçinden geçilmesi zor olsa da, imkânsız gibi görünse de…

Berzahın dışında durmak çıkış sayılır mı? Yazık ki, hayır. Çünkü dışarıda durmak, işe girişmemiş olmayı tazammun eder. Kurtuluşa erense işe girişendir.

Kimse durduk yerde kurtulmaz. Kimse durduk yerde yasa kapısının kendine açacağı kurtuluş alanının içinde zuhur etmez.

Öyleyse denemeliydi.

Tünelden geçmeyi denemeliydi. Her şeye rağmen ulaşılması gereken hedef tünelin, o ateş tünelinin öteki ucunda duruyordu.

Eylül 2008

Aramak

Gözlerini bizim bilmediğimiz noktaya dikmiş, yürüyor.

Dersin ki, aradığı o gözünü diktiği yerdedir. Yıllardır aradığı o şey, o nerdeyse bir aşk haline gelmiş olan o aranan şey ordadır, orda durmaktadır. Gözünü oradan bir an ayırsa, orada asılı duran o şey yere düşecektir.

Hüma kuşu.. o efsanevi hayvancık.. yumurtasını göğün boşluğunda bir yere bırakır. Yumurtanın olduğu yerde kuluçkaya yatacaktır.

Hüma kuşunun kuluçkaya yatması öteki kuşlarınkine benzemez. Aslında onun yumurtlaması da ötekilerinkinden başkadır. Ondan başka hiçbir kuş yumurtasını göğün boşluğuna bırakmaz. Öteki kuşlar yumurtlamadan önce kuluçkaya yatacağı yeri hazırlar. Yumurtanın güvenli bir yerde bulunması gerekir. Yumurtaların yılandan, sıçandan sakınılması gerekir. Değilse, kuşun soyunu sürdüreceği o paha biçilmez değerdeki yumurta başkasına kolayca yem olur. Anne kuş, kimizaman baba kuşla birlikte yumurtanın yerleştirileceği yuvanın yerini araştırarak belirlerler.

Arkasından kendilerinden başka kimsenin ulaşamayacağı yere özenle seçtikleri çöplerden özene bezene yuvalarını kurarlar. Bundan sonrası yumurtaların üstünde sabırla yatmaya kalmıştır. Ana kuş arada bir kuluçkadan uzaklaşsa bile baba kuş kuluçkayı soğumaya bırakmaz. Böyle böyle yumurtanın tava geldiği dem oluşur. Minik kuş yumurtayı minicik gagasıyla delip öteki kuşların soluduğu âleme başını uzatır.

Ama hüma kuşu? Hayır, o, öteki kuşlara benzemez. Onun yumurtlayacağı yuva göğün boşluğunda durur. O, yumurtasını gövdesiyle değil, gözleriyle ısıtır. Civciv yumurtadan çıkıncaya değin ana kuşun gözünü yumurtadan ayırmaması gerekir. Göz yumurtadan ayrıldığı anda yumurta göğün karanlık boşluğuna yuvarlanır. Ve ana kuşun onu bir daha yakalamasının imkânı kalmaz.

Delikanlının gözü, aradığı şeyi gözünü diktiği yerde bulmuşçasına o noktada dikili duruyor. Aynen hüma kuşu gibi: dikkatinin toplamı o noktaya yoğunlaşmış halde... Gözünü o noktadan bir an ayırsa sevgili bir daha bulunamamacasına meçhulün boşluğuna yuvarlanıp gidecek. Ve onun yakalanması bir daha imkânsıza düşecek…

Bu yüzden çevresini görmüyor.

Bu yüzden arkasından gelenlere bakmıyor.

Kalabalık caddenin güzergâhında neler olup bittiğinin farkında değil. Oysa gerçeğin görüngüsünde sevgilisi onun bir parmak gerisinde yürüyor. Başını birazcık çevirse onu görecek. Onunla kucaklaşabilecek.

Aşk böyle bir şeydir: insanın burnunun dibinde durur, fakat onun gözü aşkın kendisinden başka her şeye kördür. Sevgiliye bile...

Yöneltildiği doğrultuda yürüyor. Belki sürükleniyor. Elinden gelen yalnızca budur. O da zaten yalnızca bunu yapmaktadır: körlüğünün gereğini. Gözleri, sevgilinin gözlerinin derin karalığına dalıp gitmiştir.

Gözlerini onun gözlerinden bir an ayırsa her şeyin darmadağın olacağını iliklerinde duyumsuyor.

Temmuz 2008

Yitik

Bir yitiği aramaktaki garabeti düşünmek bile insanı sıkıntı veren bir gülünçlüğe sevk edebilir. O, orada durmaktadır. Belki elinin altındadır. Ama bir türlü avucunu açıp bakmayı akıl edemezsin. Çünkü avucunu açtığında orada yalnızca bazı çizgiler göreceğini düşünürsün. Orada bazı çizgiler, hayat çizgisi, baht çizgisi.. olarak yerini almıştır. Ama onu okumayı bilmedikçe onun orda durması neye yarar? Yitik de oralarda bir yerlerde durmaktadır. Adresi bellidir. Adresi belli olmayan hiçbir yitik olmamıştır henüz. Ne ki, bu adres sana meçhul kalmışsa, kalıyorsa, bunda ne adresi suçlamanın yeri var, ne yitiği…

Ne arıyorduk, şimdi anımsamıyorum. Ama bahçemizin gizli köşelerine, izbelere dalıyorduk. Daha hiçbir çocuğun saklambaç oynarken bile korkusundan saklanmayı aklından geçirmediği kuytu, sapa bölgelere girip çıkmayı göze almıştık. Bir yandan da, o sırada yeni öğrendiğimiz, yeni öğrendiğimiz için tekrarlamaktan zevk aldığımız bir tekerlemeyi hep bir ağızdan çığrışıyorduk: "Şeytan aldı götürdü, satama-

dan getirdi." Acaba aradığımız neydi? Avucumuzdan savrulup gitmiş o tırtıklı kuruşlardan biri miydi? Bildiğim, canla başla aramayı sürdürüyor oluşumuzdu.

İçimden şöyle geçiriyordum: o, gerçekten buralarda yitirilmişse, buralardadır. Onun burada olmaktan başka şansı yoktur. Biz onu bulamasak bile o buradadır.

Yıllar sonra, aradığım şeyin, aslında tam da kafamın içinde yer aldığını fark etmeye başlayacağım. Kafamızın içinde olanı acaba niçin, hep de dışarıda arayıp dururuz? Niçin kafamızın içinde olanı dışarı çıkartmak için dışardan yardım alma çabası güdüyoruz?

Şurda bir örümcek ağı, şurda partal bir kundura artığı, onun yanında her nasılsa henüz kırıntı haline gelmemiş güzden kalma bir sarı gazel eskisi, orada oturan biri, arkalarda iskemleye benzeyen ama tam olarak ne olduğu seçilemeyen eşya parçaları, beri tarafta kocaman bir oval dörtgenin aydınlığı –bu aydınlık oraya arkadan mı düşmüştür, yoksa önden bir projeksiyonla mı oraya odaklanılmıştır, bellisiz–, toprak yolun kilim motiflerine benzeyen ve ay ışığında gizemli çizgiler halinde beliren ve hemen insanın gözünün önünde uçuklaşıp yiten güzergâhı.. buna benzer daha binlerce ayrıntı.. binlerce çizgi.. binlerce nokta, yuvarlak, başka geometrik biçimler, hiçbir geometriye sığmayan biçimler, hacımlar.. bunlar, orada durup durmaktadır. Yitiğiniz bu binlerce ayrıntı arasında yer almıştır. Onu ordan bulup çıkartmak, bulup aydınlığa tutmak marifet gerektiriyor. Varsa böyle bir marifetiniz onu ordan bulup çıkartırsınız. Yoksa bir başkası onu orada buluncaya değin, o, orada durmaya devam eder. Ebediyen…

Bunları düşündü ve yeniden bahçenin derin kuytularına doğru yol aldı.

